

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti:

Besenyői BEÖTHY KÁLMÁN őrnagy

Segédszerkesztő:

BENEDEK MIHÁLY őrnagy

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

Postatakarékpénztári

csekkszámla:

25.342.

Megjelenik:

minden hónap 1-én és 15-én

Telefon: 153-079.

II. KERÜLET, FŐ-UTCA 71. SZÁM.

1881—1941

A magyar királyi csendőrség fennállásának hatvanadik évfordulóján a katonát köszöntöm a csendőrben. Katonaerényeit a hatvan év alatt sokszor megmutatta. A világháborúban és a legutóbbi évek harcaiban egyaránt helytállott.

A honvédséget és a csendőrséget e vérvörösségen kívül más nemzeti érdekek is egybefűzik. Megelégedéssel és örömmel tapasztaltam, hogy a csendőrség e téren is hivatása magaslatán áll. Együttműködése a honvédséggel mindig tökéletes volt. Köszönhető ez a m. kir. csendőrség katonai szervezetének, gondos képzettségének és helyesen ébrentartott katonaösztönének.

A csendőr hivatása kettős, mert katona is ugyanakkor, amikor ereje másik felével a közbiztonság fölött őrködik. Méltán illeti meg tehát a m. kir. csendőrséget az a különleges hírnév és megbecsülés, amivel az ország minden jószándékú lakosa körülvéshi.

Hiszem, hogy a m. kir. csendőrség a jövő küzdelmeiben is méltó marad fényes, kimagasló értékű multjához.

vitéz BARTHA

Amikor a nemzet az 1881. évi III. törvénycikkkel a m. kir. csendőrség intézményét életre hívta, fejlődésének leglénnyegesebb külső alapfeltételeit, a rendet, békét és nyugalmat kívánta biztosítani.

Az intézmény a várakozásoknak és a bizalomnak az elmúlt évtizedek alatt mindig megfelelt. Szüntelen harcot jelentő és mindig egész férfiakat kívánó munkájával kiérdemelte a nemzettől a szeretetet és a tekintélyt és a határokon túl is megbecsülést szerzett a magyar névnek.

Az eljövendő idők további harcokat kívánnak a m. kir. csendőrségtől ahhoz, hogy szilárd közbiztonság mellett a nemzet minél jobban betölthesse hivatását az ősi földön.

Az 1881. évi III. törvénycikk szentesítésének 60. évfordulóján üdvözlöm a magyar királyi csendőrséget és Isten áldását kérem további munkájához.

vitéz KERESZTES-FISCHER

Három nemzedék.

Írta: DIENES ANDOR g. főhadnagy.

A Járás úrnak határozott véleménye volt a világ dolgairól, emberekről, időkről, életről és halálról. Mindenről.

Az életről egyszer azt mondta:

— Az csak úgy elmarad az ember mögött, nem is egyszerre: apránként. Itt is, ott is marad egy darabka belőle... Mikor harmincéves voltam, az egész kikindui szárny területén ismertek. Ki haragudott rám, ki szeretett, de mindenki ösmert... Régen voltam én harmincéves, a kikindui szárny meg régen nincs. Aki ösmert, az meghalt, ha még nem halt meg, elfelejtett. Ezért mondom, hogy én ott már meghaltam. Mert nem ott hal meg az ember, ahol lezárja a szemét, hanem ott, ahol elfelejtik. Bizony...

És egyszer — egy vasárnap, a laktanyakert szőlőlugasában — azt is megjegyezte:

— Mert a fiatalság úgy elszáll, mint a felhő. Nyoma se marad. Úgy szállunk, mint a fellegek a mező felett; ki jó esőt hoz, de a haszontalan csak árnyékot vet. A fölhek elmennek, de a mező megmarad. Mert a föld, az örökkévaló.

A Járás úr járásofőmester volt huszonhat évvel ezelőtt. Huszonhat éve él itt a faluban nyugdíjban, azóta töprenghet a világ dolgain. De nem sokat beszél, inkább csak hallgat s nézi az őrs fiataljait. Néha bejön a laktanyába, többnyire vasárnap, templom után; nyáron a szőlőlugasban ül, ősszel a napos tornácon, télen a kályha mellett, ahol már külön helye van.

Nem lehet tudni pontosan, hogy hány éves, de legkevesebb nyolcvanöt. Ami kevés haja van, az tiszta fehér, a szemöldöke is fehér, a szeme sötét, az arca éles. A próbacsendőr nézi őt messziről s azt gondolja, hogy Pál apostolhoz hasonlít, akit karddal és szigorú katonasáccal ábrázolnak a bibliák.

A próbacsendőr nézi őt és elbámul a beláthatatlan múltba, mikor például a Járás úr azt mondja:

— Akkoriban Altörjay főhadnagy úr volt a kassai szakasparancsnok...

Altörjay főhadnagy úr! Pedig a próbacsendőr ismeri ezt a nevet: ott van az őrsirodában egy régi felügyelői arcképen: „Altörjai Altörjay Imre, vezérőrnagy, a magyar szentkorona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője”. Olyan ez már, mint egy lap a történelemkönyvből; egy tábornok abból az időből, amikor a próbacsendőr még nem is élt. És erre azt mondja a Járás úr, hogy: főhadnagy... Elszédül az ember, ha arra gondol, micsoda időtenger áll a Járás úr mögött... Ezt nem is lehet talán felmérni.

A próbacsendőr tiszteletteljesen hallgat, mikor a Járás úr beszél, egy világért se szólna bele. A Járás úr civilben jár, de az őrsparancsnok is alázatosan fog vele kezét és a legöregebb törzsúr sem mer ellentmondani, mikor azt magyarázza, hogy rosszak a kaptárak az őrs méhesében, vagy nem jól hernyózták az almafákat, mert ő nyolcvanhatban a belényesi őrsön így-meg úgy csinálta... Mindenki bólint, a próbacsendőr pedig érzi, hogy nagy erő van ezekben az évszámokban.

Pedig vele is beszélt már a Járás úr. Kétszer. Egyszer, amikor egy szabad vasárnap délután-

ján a laktanyában maradt. A szőlőlugasban írt valamit, a malomkőasztalon. A Járás úr odahajolt: fekete-fehér kockákba meredt a próbacsendőr és törte a fejét erősen.

— Micsoda az? Vadásztilalmi naptár?

— Nem, keresztrejtvény...

— Oszt mit csinál azzal?

— Fejtem...

— Na mondja!

— Hát itt a kérdés. Aszongya: hegység Kis-ázsiaiban, ékezetel...

— Oszt tudja?

— Nem tudom, de majd kigyön... Mert itt meg aszongyahogy: tizenegy vízszintes: portugál névelő...

— Hát tud maga portugálul?...

— Nem tudok, de ez is csak kigyön — mondta a próbacsendőr és zavartan nézte az ujságlapot.

A Járás úr meg ezt a furcsa kérdésjátékot nézte. Igazi mai szórakozás: mindenki azt akarja tudni, amihez semmi köze sincs. Az ő korában ilyen nem volt.

— Nna, jól van, — mondta szelíden.

És arra gondolt, hogy a próbacsendőr biztosan szerelmes, azért zárja magát be vasárnap ebbe a kérdésketrebe. Már pedig a szerelemtől is megvolt a Járás úr véleménye és pedig körülbelül ugyanaz, mint az öreg Ferdinánd császáré, hogy tudniillik: úgy látszik, ez a bolondság már sohasem megy ki divatból.

Máskor meg azt kérdezte a próbacsendőrtől, mikor az a puskáját zsírozta:

— Lőtt-e már az a puska?

— Ez igen, — mondta a próbás.

— Lőtéren?

— Harctéren.

— Magával?

— Velem.

— Hol?

— Kárpátalján. A sziccek ellen, meg a csehek ellen. Ott harcolt az egész iskola. Én is.

— Nna, jól van, — mondta megint a Járás úr és megnézte jól a próbacsendőrt. Talán arra gondolt, hogy az ő korában háború sem volt. Ki van azért mérve mindenkinek a maga feladata.

— Nyolcvanegyedtől tizenháromig szolgáltam a testületet, — mondja a Járás úr — sok minden volt ezalatt, de háború nem volt...

— Nekünk meg kijutott belőle, — kezdte az őrsparancsnok, — talán nem is az a négy esztendő volt a legrosszabb, hanem ami utánajött.

Szikár, barna ember az őrsparancsnok. A sebesülési éremszalagján két fekete sáv van és a halántékán már sok fehér hajszál. Az arca mindig komoly, nagyon komoly.

— Ami a háború után jött, — mondja, — azt volt nehéz elviselni. Mikor csak úgy zuhogtak a katonavonatok át az állomásokon, tele hazamenő katonákkal, akik részek voltak, énekeltek, a vonatlépcsőkön ültek, a bakterházakra és a mezőkre lövöldöztek. A románok meg két rongyos hadosztállyal megszállták Erdélyt... Én akkor Erdélyben voltam, egy határszéli őrsre beosztva, mint fiatal alőrmester. Ketten maradtunk a laktanyában: az őrsparancsnokom, egy őrmester, aki alig volt idősebb nálam, meg én. A népfelkelők hazamentek, mert azt mondták, hogy őket hazaküldte Linder...

Illetve mégis csak hárman voltunk, mert az őrsparancsnok fél éves nő volt s ott volt a lakásban a felesége is, egy fiatal székelő asszony. Az oláhok azelőtt még a laktanyacím táblát is megsüvegezték és kezet akartak csókolni az őrsparancsnoknak. Akkor? Két puskát akasztottak a vállukra és belőldöztek a laktanyaablakon. Mi meg vissza! Eltorlaszoltuk a kapukat s felváltva aludtunk, de az oláhok úgy bátorodtak, ahogy jött a híre, hogy közeledik a hatodik román divízió. Már gondoltuk, hogy úgy látszik, ott kell meghalni, de csak megmehkedtünk: parancs jött, hogy vonuljunk be a szakaszhoz és az erdőhivataltól kocsit kaptunk, meg lovat, de kocsist nem. Felpakkoltunk, amit lehetett, betöltöttük az összes puskákat, oszt neki a megyei útnak! Én hajtottam, kezemben a szár, nyakamban a puska, az őrsparancsnokom meg mellettem és hátul, egy irományláda tetején ült a felesége. Olyan volt a húszesztendő asszony, mintha húsz évet vőnült volna, míg átmentünk a falun: az arca sötét volt és kőkemény, ölében egy puska s vékony újjá rágörbült a ravaszra... Szinte ma is látom a székelő asszony arcát, ahogy megvetően néz le a kocsi körül a zsíros hajú oláhokra s emlékszem, akkor arra gondoltam, hogy ezek még vissza fognak ide jönni... Hát vissza is mentek most ősszel: nemrég hallottam, hogy éppen arra a vidékre került a férje szakaszparancsnoknak.

A próbacsendőr mindezt hallgatta s elgondolta, hogy mennyi mindenféle csudálatos dolog történt az őregekkel. Igaz, hogy ő is ott volt Kárpátalján, de az más. És ő nem is tudná így elmondani, nagyon közel van még. Talán huszonöt év múlva...

A Járás úr például úgy tudja elmondani a régi-régi világ dolgait, mintha csak tegnap történt volna. Egyszer, mikor olyan kedviben volt, elmesélte, milyen volt az első szolgálata.

— Az bizony nyolcvankettő újesztendő napján volt, — mondta — igen: Szilveszter éjjelén kezdtük meg a szolgálatot, mert akkor állt fel a régi szegedi csendőrsparancsnokság. Torontálba kerültem; nagy zsványvilág volt ott akkor. De a legnagyobb zsvány egy Dajka Péro nevű mokrini rác volt, erős fekete ember, úgy félték tőle a gazdag zombolyai svábok, hogy még a nevét se merték hangosan kimondani... Kapcazsvány volt ez a Péro, mert ha megszorult, akkor nem válogatta a dolgot: feltörte az a tyűkretceket is, meg kitépte a gyereklányok füléből a fülöngyűgöt s egyszer meg két pengőforintért meggyilkolt egy szegény öregasszonyt. Egyszóval utolsó gazember volt. A becskerekai pandurok nem bírtak vele, mert ha kergették, csak átment a Maroson Csanádmegyébe s oda már a torontáli pandur nem tehette a lábát, mert akkor a csanádi vicispán rögtön ráírt a tekintetes Torontál vármegyére, hogy büntesse meg keményen a határsértő perzekutorait... Így volt az régen!

— Péro meg ismert minden marosmenti pásztort, halászt, vizimolnárt. Ha meghajtotta a megye, csak annyit tett, hogy ludikra ült, átment vagy két hétre lakni egy túlsóparti halászgúnyhóba, vagy malompallásra. Ha megszűnt a hajtas, visszagyött... No, mi megfogadtuk, hogy elsőnek Péro-t fogjuk meg. Először Péro-t, csak aztán a többi zsványt!

— Úgy is lett! De csak az újesztendő első napjával kezdhettük meg a szolgálatot, az volt a parancs. Megvártuk a laktanyában az éjjelt s mikor az óra

elverte a tizenkettőt: Isten nevében neki a kiszombori határnak. Szekéren. Tudtuk, hogy melyik halászgúnyhóban van Péro szállása, mert egy pásztor-ember bemondta, még azt is, hogy ott marad egészen szerb karácsonyig. Hajnalra odaértünk, de a halászgúnyhó üres volt. Már meghallotta, hogy gyönnnek érte. De nemrég mehetett el, mert a tűzhelyen még parázslott a kukoricacsutka. S azt is gondoltuk, merre futhatott: csak a holtvizesi rétek felé, mert arra még nem zajlott a jég, ott még átmehetett a befagyott Maros hátán Csanádba. Utána!...

— A kiseréti malomnál majdnem beértük: akkor ment át a Maros jegén. Rákiáltottunk a töltésről, de csak nevetett egy nagyot, s kiugrott a túlsó partra. Mi is rámentünk a havas jégre, mindenütt a nyomában. Elképedt Péro, hogy utánamegyünk a másik vármegyébe is, de nem sokat gondolkozott, hanem előkapta a szöttes tarisznyából a kétsövé pisztolyt s ránkduplázott. Én meg rögtön vissza löttem: kicsit lefele hordott a Kropatschek-karabélyom, azért csak a bokáját találtam. Rögtön leült Péro a hóba és a lábát rázogatta. Mi meg elkaptuk, bilincsbe tettük, vittük... Még a kocsin is egyre azt ordította, hogy majd kapunk mi a makói vicispántól, mert csanádi parton fogtuk meg. De mi mondtuk neki, hogy ne félj semmit Péro, nem a megyét szolgáljuk mi, hanem a magyar államot. Előttünk szabad az egész ország!...

Ezt mesélte a Járás ur és mindenki nagy csöndben hallgatta. Bizony, hatalmas idők voltak azok!

És az őrsparancsnok megkérdezte:

— Hát az utolsó szolgálat? Az milyen volt?

— Az utolsó? — mondta a Járás úr és utánanézett a pipafüstnek, — az utolsó szolgálat majd egyforma mindenkinél... Látjuk, nehéz már az út és erősen ver a szívünk, ha partnak megyünk, a tetőn pihenni kell. A fiatalok meg könnyen szokkennek mellettünk, mint az őzbakok. Látjuk: megöregedtünk...

Mást nem mondott, mert talán elfáradt a sok beszédben.

— Igen, — mondta az őrsparancsnok és maga elé nézett a komoly arcával.

Aznap délután, mikor szolgálatba ment a próbacsendőrrel, a nagygát tetején meg kellett pihenni az őrsparancsnoknak. Kifújta magát: hiába, hagyott valami emléket az a golyó, amit Csernovic előtt kapott a mellébe, ha régen is volt. De az ötven év már közel van... Nem, még ő nem megfáradt ember, most jön a szakaszparancsnoki megbízatás és még jön sok esztendő. De már nem fiatal, az ifjúság elment... A próbacsendőr ott jön mögötte a gátoldalon, csak úgy ugrik a meredeken, zombékról zombékra, mint a fiatal őzbak. Huszonöt éves.

— Hát mondja csak, — szól hozzá — hogy is volt az a harc, ott Kárpátalján?

A próbacsendőr zavart lesz és piros arccal beszél. Nem tudja, hol kezdje, hát belevág a közepibe:

— Mikor kiadták a támadási parancsot, akkor a mi szakaszunk...

Az őrsparancsnok megy mellette és hallgatja komolyan. Mennek, mennek a gátösvényen és felhők szállnak a mező felett. Keletről jönnek a felhők és szállnak nyugatra, némán és gyorsan. Így száll el minden, így száll el tőlünk az ifjúság...

De az őrsparancsnok a földre néz és békülten mosolyog.

A régi világból.

Régi írások, öreg emberek beszéljenek a múlt időről, az első magyar csendőrökről. Február 14-e az emlékezés napja, forduljunk vissza, nézzük meg mi volt és hogyan volt, — a visszatekintés szép lesz.

I.

Hogyan született meg a m. kir. csendőrség?

Az emlékezés egyik forrása az 1887. évi Csendőrségi Zsebkönyv, amely a m. kir. csendőrségnél az első Zsebkönyv volt. Innen vesszük „a magyar királyi csendőrség létrejöttének és eddigi történetének vázlatát”-t.

Ezeket olvassuk a Zsebkönyvből:

„A közbiztonsági szolgálat teljesítésére egy katonailag szervezett csendőrség az osztrák-magyar monarchiában már az 1815-dik év folyamán felállított. Ez évben ugyanis Lombardia, I. Napoleon francia császár legyőzése, illetőleg a párizsi békekötés következtében Ausztria birtokába jutván, a legyőzött uralkodó által ott már előbb felállított s katonailag szervezett „gens d'armes” (olv. „sundarm”) ezredet előbbi szervezetében az osztrák kormány is meghagyta, sőt hatáskörét déli Tirolra is kiterjesztette. Az ezred szárnyakra, minden szárny két szakaszra, a szakasz két plotone-ra oszlott, mely utóbbiak alosztályait az egyes őrsők képezték. A legénység 16 évi tetteles szolgálatra volt kötelezve, mely időből a három első évet, mint tanonc (próba-csendőr), oktatás alatt töltötte; valóságos csendőrré csak ezen idő után s az állala tetett vizsga eredményéhez képest neveztetett ki. Mint katonai testület, e „gens d'armes” ezred a katonai büntető törvények alatt állott, s a szolgálatot teljesítő csendőr az őrt álló katonák kötelességeivel és jogaival volt felruházva.

A monarchia többi részében katonailag szervezett csendőrség csak az 1848/9-ik évi harcok után állított fel. Ekkor 16 „császári királyi csendőr-ezred” szerveztetett, szintén szárnyakra, szakaszokra és őrsőkre osztva. Az ezrednek törzshelyei a következők voltak: 1. Bécs. — 2. Prága. — 3. Brünn. — 4. Lemberg. — 5. Pest. — 6. Győr. — 7. Nagyvárád. — 8. Nagy-Szeben. — 9. Temesvár. — 10. Zágráb. — 11. Laibach. — 12. Grác. — 13. Innsbruck. — 14. Mailand. — 15. Padua. — 16. Zára. A magyar korona országainak területén tehát hat csendőr-ezred állomásozott, melyek mindegyike 5—12 szárnyra oszlott, azon felül még egy-egy tartalék-szárnyal (Depót-Flügel). Ezen ezrednek első parancsnokai voltak: Vizeki Talián Ignác őrnagy (Pest), ghimesi és gácsi gr. Forgách Mór őrnagy (Győr), Gadl Alajos alezredes (Nagyvárád), Festerreui Riebel Károly őrnagy (Nagy-Szeben), Tapavitz Péter őrnagy (Temesvár) és Woinarovich János őrnagy (Zágráb). A többi tisztek közül Gosztonyi Imre, Békeffy Károly, Nagy István, Kvassay Lajos, Sujánszky Imre, Dessewffy Miklós századosok stb. nevei bizonyítják, hogy ezen tiszti karban a magyar elem is jelentékenyen képviselve volt. A csendőr-legénység a sorhad ezredeiből válogatva osztatott be. Magas, erős testalkat, jó szellemi képesség, írni, olvasni tudás követeltetett tőle. A tetteles szolgálati kötelezettség 8 évre terjedt. Egy évi próbaszolgálat után az illető legénységi egyén vizsgát tett le, melynek kedvező eredménye folytán valóságos csendőrül vétetett fel, s mint ilyen, a tizedesi rendfokozatot nyerte.

A csendőrségi csapatok tehát kezdettől fogva élite-jelleggel (válogatott csapatok jellegével) bírtak, a mire nézve nem érdektelen egyebek közt a Gedeon altábornagy vezetése alatt állott pozsonyi cs. kir. katonai parancsnokságnak 1849. évi július 30-án kelt hirdetményére hivatkozni. Ebben ugyanis, a csendőrség felállításának köztudomásra juttatása mellett, egyszerűen következők is mondatnak: „ő Felsége úgy akarja, hogy a testület legénysége, mely a hadsereg legbátrabbjaiból és legmegbízhatóbbjaiból választott ki — különös tiszteletben részesüljön. A csendőrség által vérehaftandó felsőbb parancsnoknak tehát mindenki feltétlenül engedelmesséni köteles. Az azoknak ellenszegülő bármely egyén legnagyobb szigorral megbüntettetik.”

Az ekkép rendszeresített csendőrség szervezését Fichtenstamm Kempen János altábornagy vezette, ki mint csendőrségi főfelügyelő (a melléje beosztott adatlussal, katonai, igazságügyi, gazdasági előadókkal és hivatali segédszeméllyel) nemcsak hogy az összes csendőrségnek főparancsnoka volt,

hanem az állam minden rendészeti ügyeinek is főnökévé tétetett.

A 16 ezred szervezése befejeztetvén, 1853. évi júl. végével a csász. kir. csendőrség létszáma következő volt:

1. Az ezredek törzseinél: 8 ezredes, 11 alezredes, 31 őrnagy, 6 százados (törzstiszti helyen), 16 főhadnagy és 18 hadnagy-ezred-segéd-tiszt, 18 hadbíró, 16 kezelőtiszt, 16 számvivő, 47 ezred-fourir, 18 fourir-gyakornok, 100 ezred-írnok, 18 foglár, 16 főkovács, 44 írodaszolga, 139 tiszti szolga, összesen 522 fő.

2. A szárnyaknál: 61 első-, 50 másodosztályú százados, 133 főhadnagy, 181 hadnagy, 59 szárnyfourir és 111 szárnyírnok, 684 őrmester (ebből 134 lovas), 765 valóságos tizedes (199 lovas), 1857 vice-tizedes (186 lovas), 125 kürtös (33 lovas), 1466 lovas és 12,208 gyalog csendőr, 425 tiszti szolgáló; tehát a szárnyaknál 18,125, együttvéve pedig 18,647 fő, 2307 lóval.

Ugyanekkor a Bécsben székelő csendőrségi főfelügyelőség állott: 2 altábornagy és 1 tábornokból. A felügyelőség katonai ügyosztályában: 1 ezredes (egyszersmind iroda-igazgató), 1 másodoszt. százados, mint a főfelügyelő személyi segéd-tisztje; 1 másodosztályú százados, 3 főhadnagy, 1 hadnagy, mint beosztottak; 1 irodatiszt, 1 járulnok. Az igazságügyi osztályban: 1 őrnagy-hadbíró, 1 százados hadbíró, 1 irodatiszt. A gazdasági osztályban: 1 főhadbíró, 1 főhadnagy-számvivő, 1 fogalmazó, 1 kezelő tiszt. A segédhivatalokban: 1 iktató, 1 iratárnok, 1 kiadó, 9 irodatiszt, 8 járulnok, 1 nyomdász.

1851-ben a győri ezredparancsnokság feloszlattatott s helyette egy másik Kassán állítottatott fel. 1860-ban az egész monarchiában levő cs. kir. csendőrségi ezrednek összes száma 10-re szállítottatott alá; minek következtében 1861-ben a nagyváradi és temesvári ezred törzse feloszlattatott ugyan, de Pozsony és Soprony székhelyekkel újabb ezredet szerveztettek, s az utóbbi ezred parancsnoka volt libói lovag Graef Ede, akkor ezredes, jelenleg pedig lovassági tábornok és a m. kir. honvédség főparancsnokának adatlusa.

Az alkotmányos kormányzat időszakának bekövetkeztével Magyarországon 1867-ben a cs. kir. csendőrezredet mind feloszlattattak s a közbiztonsági szolgálat teljesítése újból az egyes törvényhatóságok közegeire (pandúrokra) bízott. Csakis az Erdélyben és Horvát-Szlavonországban létezett ezredet hagyták meg, melyek (az osztrák örökös tartományokban továbbra is meghagyott csendőrezreddekekkel együtt) „országos csendőrparancsnokság” nevet nyervén, a horvát-szlavonországi 8-ik, az erdélyi pedig 10-ik számú országos csendőrparancsnokságnak neveztetett. Mindkét parancsnokság német szolgálati nyelvel, személyes és fegyelmi ügyekben a közös hadügyminiszter hatósága alá rendelve, s állományuknak kiegészítési módja a régi maradt; alosztályaik következők voltak:

A kolozsvári (10. számú) országos csendőrparancsnokság 6 szárnyból s mindegyik szárny 2 szakaszból állott. A szárnyak székhelyei: Nagy-Szeben, Brassó, Maros-Vásárhely, Kolozsvár, Szászváros és Székely-Udvarhely.

A horvát-szlavon (8. számú) országos csendőrparancsnokság Zágrábban, a zágrábi és északi szárnyakra oszlott két-két szakasszal. De a horvát-szlavon katonai határvidéken akkor még ezenkívül a cs. kir. szerezsdán-csapattest is fennállott, 3 szárny- és két-két szakaszparancsnoksággal.

A következő években azután megkezdődtek a hivatalos tárgyalások az iránt, hogy az erdélyi és horvát-szlavon csendőrség a közös hadügyminiszter fennhatósága alól a magyar kormány által átvétessék. Az ország képviselőházában is — főképp az évi költségvetések tárgyalása alkalmával — a csendőrség ügyének tisztába hozatala ismétellen sürgettetett; különösen pedig a képviselőháznak 1873. évi február hó 8-án tartott országos ülésén a pénzügyi bizottság által következő javaslat tétetett: „a bizottság elkerülhetetlenül szükségesnek tartja, hogy azon törvény kívüli állapotnak, melyben az erdélyi csendőrség ügye áll, vége vetessék, és azért az erdélyi csendőrségnek törvényhozás útján szabályozását nem látván többé halaszthatónak: fölhivandónak véli a belügyminisztert, hogy terjesszen a ház elé javaslatot ezen kérdés végleges megoldása iránt, vagy az 1870. XL. törvénycikkeknek, mely szerint a rendőrség kezelése a törvényhatóságok jogköréhez tartozik, Erdélyben leendő végrehajtása által, vagy ha ezt a viszonyok nem engedik, a köztörvényhatóságok rendezéséről szóló törvény illető szakaszainak Erdélyre vonatkozólag leendő módosítása által; akár pedig az országos rendőrségi törvényjavaslat előterjesztése által kezdeményezze a kérdés mielőbbi törvényes megoldását.” A javaslat a képviselőház által határozattal is emeltetett; minthogy azonban az országos rendőrségről szóló törvényjavaslat kellő előmunkálat nélkül betérjeszthető nem volt; a csendőrségnek az erdélyi részben is rögtön

feloszlátása pedig az ottani közbiztonságra nézve igen káros következményekkel járhatott volna (a mint ezt egyesek a képviselőház ülésében is hangsúlyozták): nem a pénzügyi bizottság javaslatában említett három mód valamelyike szerinti megoldás, hanem egyletűre csak az erdélyi és horvát-szlavon csendőrségnek — mely előbbi a közbiztonsági szolgálat tekintetében már ügyis a m. k. belügyminisztérium hatósága alatt állott — személyi és fegyelmi ügyeire nézve a közös hadügyminisztertől a m. kir. honvédelmi minisztérium hatósága alá adatása iránt folytatott a magyar kormány tárgyalásokat. A hosszadalmas tárgyalások tényleges eredményre csak borosjenői Tisza Kálmán kormányra jutása, illetőleg belügyminiszterre történt kinevezetése után vezettek. 1875-ben ugyanis egy arra kijelölt vegyes bizottság, (melynek tagja: liblói lovag Graef Ede lovassági tábornok, honvéd-főparancsnoksági adalatus, továbbá a m. kir. belügyminisztérium részéről jekel- és margitfalvi Jekelfalussy Lajos, akkor osztálytanácsos, a közrendészeti és közbiztonsági ügyosztály vezetője, végre a horvát-szlavon-dalmát országos kormány részéről Koppitsch Ottó csendőr-ezredes és Milics György országos kormányi titkár voltak) abban állapodott meg, hogy 1875. évi július hó 1-jével a cs. és kir. közös hadügyminiszter hatósága alól úgy az erdélyi, mint a horvát-szlavon csendőrség a m. kir. honvédelmi miniszter hatósága alá menjen át, s a szolgálati nyelv előbbi-nél magyar, utóbbinál horvát legyen. A közös hadügyminiszter ellenzése következtében — ki a csendőrség szervezésének a törvényhozás útján leendő végleges rendezéséig az ideiglenes átadásához hozzájárulni nem volt hajlandó — a tárgyalásokat mindamellett is még folytatni kellett, míg végre az 1876. évi március hó 17-én kelt legfelsőbb elhatározás következtében ugyanazon évi május hó 1-jén a már többször említett két országos csendőrpáncsnokság a magyar, illetőleg a horvát-szlavon-dalmát országos kormány által átvételtett, s egyik „magyar királyi erdélyi csendőrpáncsnokság”, a másik „magyar királyi horvát-szlavon csendőrpáncsnokság” elnevezést nyert. A csendőrségnél fölmerülő bűnügyekben való eljárásra az illető (kolozsvári és zágrábi) honvédkerületi had-

bíróságok jelöltettek ki; a fegyelmi fenytő és a becsületügyi eljárásra nézve kimondatott, hogy azok a honvédségével azonosak legyenek.

A magyar kormány által átvett erdélyi csendőrség előjárói az átvétel idejében következők voltak:

Belügyminiszter: Borosjenői TISZA Kálmán. A belügyminisztériumban a közbiztonsági és közrendészeti osztály főnöke: Jekel- és margitfalvi Jekelfalussy Lajos miniszteri tanácsos.

Honvédelmi miniszter: Keresztési SZENDE Béla. A honvédelmi minisztériumban a csendőrségi ügyek előadója: Schatz Lajos csendőr-őrnagy, ki előbb a 10. (erdélyi) országos csendőrpáncsnokság parancsnoka volt; a honvédelmi minisztériumba az 1876. évi június hó 26-án Ischlben kelt legfelsőbb elhatározással rendeltetett be, s rendelkezésére Ujhegyi Béla, oda szintén beosztott főhadnagy adatott.

A m. kir. erdélyi csendőrség parancsnokává Török Ferenc őrnagy, akkor a m. kir. 32. (belső-szolnoki) honvédszázalaj parancsnoka nevezetett ki. Rajta kívül a csendőrpáncsnokság törzséhez tartoztak: Lukács Mózes főhadnagy (segédtszáz) és Entresz Kornél I. osztályú százados (számvivő).

Szárnypáncsnokok voltak a következő I. osztályú századosok: Schwarcz Károly (Kolozsvár), Tisóczky László (Brassó), Neugeboren Gusztáv (Maros-Vásárhely), Várhegyi Lajos (Nagy-Szeben).

Szakaszpáncsnokok voltak: Sönser Nándor, Beck Gusztáv és Himmler Róbert II. oszt. századosok; Móricz Vendel, Kárpáthy Kamillo, Rusz Illés, Kovács Béla főhadnagyok; Rákóczy Miklós, Groze Győző és Lex János hadnagyok.

A legénységi állomány kiegészítési módja annyiban szenvedett változást, hogy a csendőrséghez a sorhadban még esetleges szolgálatot teljesíteni tartozó és oly egyének, kiknek védkötelezettsége felett végleges határozat még nem hozatott, fölvehetők nem voltak. A szolgálati idő 3 évre, a próbaszolgálat 6 hónapra határozatott.

A magyar kormány által ekkép átvett csendőrségnek az 1876. évben megállapított létszámát a következő táblázatos kimutatás tünteti elő:

Csendőr- parancsnokság	A t ö r z s n é l									A s z á r n y a k n á l									Főösszeg	
	törzstisztek, mint parancsnokok	főhadnagy v. had- nagy m. segédtszáz	számvivő	kezelőaltisztek	had- írnokok	írnokok	irodászolgák	Összesen		I.	II.	főhadnagyok	had- nagyok	őrmesterek	őrvezetők	csendőrök	Összesen		tisztek	legénység
								tisztek	legénység								tisztek	legénység		
Erdély részére....	1	1	1	2	—	1	2	3	5	4	2	3	3	38	115	622	12	787	15	792
Horv.-Szlavon-orsz. részére	1	1	1	—	1	1	1	3	3	1	1	3	3	8	71	401	8	480	11	483
Összesen :	2	2	2	2	1	2	3	6	8	5	3	6	6	46	186	1023	20	1267	26	1275

Míg így szervezte, az erdélyi csendőrség feladatának megfelelni teljes erővel törekedett, és törekvései eredményeül úgy az ottani polgári hatóságok, mint általában a lakosság részéről is elismerésben, tiszteletben részesült: addig az ország egyéb részeiben a megyei rendőrség fogyatkozásai miatt a panaszok mindegyre megújultak, s a lakosság az ily szervezett közbiztonsági őrtisztület iránti bizalmát elvesztette. Több helyen ennek következtében a lakosok egyes magánvállalkozókkal, úgynevezett „felelős”-ökkel szerződtek, olyformán, hogy azok meghatározott évi díjért az ő vagyoniuk felett is őrködtek, s a gonosztervők által netán okozandó károktól a bér fejében magukat kártérítésre is kötelezték. Másrészt azonban az erdélyi csendőrség állapota is csak ideiglenesnek volt tekintendő. Törvény szerint ugyanis a közbiztonsági szolgálat az egyes törvényhatóságok rendelkezése alá tartozott, és így az erdélyi csendőrség ügye még a magyar kormány általi átvétel után is végleges rendezésre várt.

Ily körülmények között tehát sürgős szükségnek bizonyult a közbiztonsági szolgálatnak az ország egész területén újjászervezése; de a mire nézve igen számos és nagy nehézségek forogtak fenn. A katonailag szervezett csendőrség, éppen úgy mint Erdélyben, itt is legtöbb biztositékot adónak látszott, s az így szervezett csendőrség iránt a magyar közvélemény bizalmatlansággal nem is viseltetett mindenkor. Hiszen a lombardiai mintára szervezendő csendőrség behozatalát több magyar főúr már az 1848. év kezdetén indítványozta, s midőn a kormány pénzügyi nehézségekre hivatkozott, az akkor Pozsonyban volt országgyűlés főrendiházának tagjai e célra

köszaladás útján jelentékeny összeget is (mintegy 60,000 forint) gyűjtöttek össze. Tagadhatatlan azonban, hogy az 1848. év utáni idők politikai eseményei az akkori csendőrség iránt a magyar közvéleményt oly kedvezőtlenül hangolták, hogy a közbiztonsági szolgálatnak katonai testület által végzetése ellen, a régi visszaemlékezések alapján, tőle csakis tiltakozás volt várható.

Ismét borosjenői Tisza Kálmán, a belügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök közmondásos erélyére, előítéletet nem ismerő államférfiúi gondoskodására és az ország képviselőtestületének benne helyezett bizalmára volt tehát szükség, hogy a közbiztonsági szolgálat a viszonyoknak legmegfelelőbb módon legyen szervezhető.

A belügyminisztériumban (jekel- és margitfalvi Jekelfalussy Lajos, miniszteri tanácsos) és a honvédelmi minisztériumban (Schatz Lajos csendőrezredes) végzett kimerítő előmunkálatok s a két minisztérium közötti hosszabb tárgyalások után 1880. évi november hó végén az országgyűlés képviselőháza elé „a közbiztonsági szolgálat szervezéséről” és „a csendőrségi legénység állományának kiegészítéséről” két külön törvényjavaslat terjesztetett be, előbbi a belügy-, utóbbi pedig a honvédelmi miniszter által; mely törvényjavaslatokkal tulajdonképp az Erdélyben már életben levő csendőrségnek az ország többi részeire nézve is törvénybe iktatása javaslatolt.

A „közbiztonsági szolgálat szervezéséről” szóló törvényjavaslat kimondván, hogy ezen szolgálat ellátására katonailag szervezett magyar királyi csendőrség állitattik fel, Magyarország területét hat csendőr kerületre osztotta, ugyanannyi

csendőrkörületi parancsnoksággal, s az egyes körületekhez tartozó megyéket névszerint elsorolta. A körületek követezők: I. Ko.ozsvár 4 szárnyparancsnoksággal, II. Szeged 3, — III. Budapest 3. — IV. Kassa 3, — V. Pozsony 2 — és VI. Székesfehérvár 3 szárnyparancsnoksággal. Az I. körületben a csendőrség már szervezve van, a II. körületben 1882. év január 1-re, a többi körületekben pedig fokozatosan a körülményekhez képest lesz a csendőrség szervezendő. A szolgáló közbiztonsági közegek lehetőleg továbbra is alkalmazandók. Személyi és fegyelmi ügyekben a csendőrség a honvédelmi, a közigazgatási és rendőri szolgálati viszony tekintetében a belügyminiszter hatósága alatt áll. Csendőrök fegyelmi és büntetőügyekben eljárni kizárólag a magyar királyi honvédbíróságok illetékesek. Tisztek kinevezése iránt ő császári és apcsotli kir. Felségéhez előterjesztés a honvédelmi miniszter által, a belügyminiszter beleegyezésével tételik. Szervezeti és szolgálati utasítás, valamint öltözet és fegyverzet a belügy- és honvédelmi miniszterek által állapították meg és adatik ki.

E törvényjavaslathoz csatolt indoklás egyebek közt a következőket tartalmazta:

„A közbiztonság állapotáról, a belügyminisztériumhoz több évek során beterjesztett jelentésekből meggyőződés szerzettetett, hogy a jelenlegi közbiztonsági szolgálat nem kielégítő.

„Beható tanulmányozás folytán meg kellett győződnöm arról, hogy a megváltozott viszonyok között, a régi alapokon szervezett közbiztonsági szolgálat a méltányos és jogos igényeknek többé meg nem felelhet.

„Egyes törvényhatóságok is ismételtén sürgették, hogy a közbiztonsági szolgálat az állam által átvétté, mielőbb új alapokon szerveztessék, s általában meg kellett győződnöm arról, hogy a közbiztonsági szolgálat új alapokon szervezése az oly fontos személy- és vagyonbátorság veszélyeztetése nélkül tovább nem halasztható.

„A magyar királyi csendőrség intézménye az erdélyi részekben majdnem 14 év lefolyása alatt némszak celszerűnek, de kitűnőnek is bizonyulván, ezen szervezett tartatik a kormány által legalkalmasabbnak, s azért kéri a törvényhozás elhatározását arra, hogy a közbiztonsági szolgálat ellátására az ország egész területén magyar kir. csendőrség szerveztessék.

„Ezen rendszer értelmében a csendőrség a közbiztonsági leendő tekintetében a belügyminisztérium, illetőleg a közigazgatási hatóságok alá helyeztetik, míg a személyes ügyek illetőleg a honvédelmi minisztérium alatt, s így katonai fegyelem alatt áll.

„Tekintettel ezen személyi alárendeltségre és fegyelmi eljárásra, a törvényjavaslatban a csendőri körületeknek száma és kerete éppen úgy véstetett fel, mint az a honvédpáncsnokságokra meg van állapítva.

A „csendőrségi legénység állományának kiegészítéséről” szóló törvényjavaslat szerint: ezen állomány önként jelentkező egyénekből egészültek ki, akik lehetnek kiszolgált (igényjogosult) altisztek, hadkötelezettségüknek teljesen eleget tett egyének, a hadseregből huzamosan szabadságotlalt, tartalékosok, póttartalékosok vagy honvédek; de az utóbb említett négy rendbeli jelentkezők mozgósításkor a csendőrséghez be nem léphetnek. Szolgálati kötelezettség 3 év, azon túl pedig évről évre önkéntesen meghosszabbítható. Azoknak, kik a hadseregből vagy a honvédségből lépnek be s a csendőrségnél 4 évig szolgálnak, összes szolgálati idejükből a honvédségnél töltendő két utolsó év elengedtetik. A hadseregből vagy honvédségből belépett csendőrkör, a csendőrségnél töltendő szolgálati idejére nézve, időnkénti fegyvergyakorlatokra, ellenőrzési szemlékre, általában a tényleges szolgálatra behívás alól föl vannak mentve és mozgósítás esetében is a csendőrségnél hagyatnak meg.

E törvényjavaslat következőképp indokoltatott:

„A közbiztonsági szolgálat megfelelő voltának első föltétele: az ezt teljesítő közegek araválósága.

„S miután ennek egyik lényeges biztosítóka abban rejlik, hogy a csendőrséget minél több jelentkező közül lehessen kiválasztani, a jelen javaslat egyik főelve: hogy az ezen szolgálathoz való beléphetés lehetőleg minden arra alkalmas egyén számára biztosíthatassék.

„E tekintetben azonban némi akadályt képez a védtörvény és a honvédségi törvényeknek több rendbeli határozánya.

„Gondoskodni kellett tehát ezen akadályoknak törvényhozási úton való elhárításáról.

„De ha a javaslat a belépésre csak a lehetőséget adná meg: a mi viszonyaink közt csupán félrendszerbe alkotha. Egyfelől a csendőrségi szolgálat természete következtében, másfelől meg a kitűzött fontos állami cél megvalósítása

végelt szükséges a csendőrségi legénységnek oly előnyöket biztosítani, amelyek az ezen szolgálathoz való belépésre ösztönül szolgáljanak.”

(Ily előnyök: a csendőrkör védkötelezettségi idejéből 2 évről elengedése, fegyvergyakorlatokra be nem hívás, mozgósítás esetén is a csendőrségnél meghagyás stb.)

A képviselőház elé terjesztés után az előbbi törvényjavaslat a közigazgatási, ez utóbbi pedig a véderő-bizottságnak kiadatott.

A véderő-bizottság (előadója ifj. gr. Ráday Gedeon) a neki kiadott törvényjavaslaton csupán írályi módosításokat tett, s 1880 december 17-én beterjesztett jelentésében hangsúlyozta, hogy „hazánkban a csendőrséget helyesen és sikeresen szervezni csakis katonailag lehet és az csak akkor felel meg feladatának, ha katonai fegyelem alatt álland”. A legénység részére némi kedvezményt szintén szükségesnek tart; „mert igen kívánatos, hogy minél több számmal legyenek azok, kik úgy a hadsereg, mint a honvédségből a csendőrséghez átlépni óhajtanak.”

A közigazgatási bizottság (előadója Fény Jenő) a hozzá utasított másik törvényjavaslatot szintén 1880 december 17-én terjesztette be, és — mint jelentése mondja — a törvényjavaslatot „hosszas és beható megvitatás után, a csatolt belügyminiszteri indoklás alapján, általánosságban elfogadta, s mint a személy- és vagyonbiztonság feltételéhez megkívántatott s csakis elismeréssel fogadható údvös reformot elfogadás végett a t. képviselőháznak is ajánlja.

„A részletekre vonatkozólag a bizottság szükségesnek tartja a törvényjavaslat hatályát, Budapest főváros kivételével, mely külön törvény által szervezett állami rendőrséggel bírand, a szab. kir. és külön törvényhatósági joggal felruházott városokra is kiterjeszteni, s ebből kifolyólag a 2. §. 1. kikezdését következőleg módosítja:

„Magyarország területe, Budapest főváros kivételével, hat csendőrkörületre osztatik” stb.; a körületeket jelző további 2., 3., 4., 5., 6., 7. kikezdésekben pedig, az illető körületek területében eső sz. kir. és külön törvényhatósági joggal felruházott városokat is felsorolja.

A bizottság fentebbi határozatából kifolyólag, mellyel a sz. kir. és külön törvényhatósági joggal felruházott városoknak a helyi rendőrség fenntartása iránti kötelezettsége nem érintetik, az azokban teljesítendő közbiztonsági szolgálat s költségeinek megállapítását tartalmazó külön törvény szükségét a bizottság egy új, a 3. §-ban hangsúlyozza, utasítván a belügyminisztert, a törvényjavaslatnak az 1881. év folyamán leendő beterjesztésére.

Hangsúlyoztatott a bizottságban azon óhaj is, hogy bűnügyekben a csendőrség polgári törvénykezős alá helyeztessék. Tekintve azonban a csendőrség katonai rendszert, mindaddig, míg egy újabb törvény a katonai bűnügyeket általában polgári törvénykezős alá nem helyezi (mely esetben az a csendőrségre is ki fog terjesztetni), a bizottság szükségesnek találta annak a törvényjavaslat értelmében meghagyását.

Országos ülésben tárgyalás alá a törvényjavaslatok 1881. évi január hó 17., 18. és 19. napjain kerültek. Általánosságban tárgyalás alapjául azokat úgy a kormánypart, mint a mérsékelt ellenzék elfogadta, és mellőzésük csupán a közjogi ellenzék kívánta, e kívánságát kizárólag csak az 1848 utáni időszakra hivatkozó politikai okokkal támogatván. Ami a katonai szervezetet illeti, annak szükségét még a közjogi ellenzék egyik vezérférfa (Irányi Dániel) is elismerte; azonban a beterjesztett törvényjavaslat mellőzésével a belügyminisztert arra utasították kívánta, hogy „a közbiztonsági szolgálat rendezése iránt a törvényhatóságok önkormányzati jogainak fenntartása alapján törvényjavaslatot terjesszen elő.” — Többeknek felszólalásai és a miniszterelnök ismételt válaszai után az egyik törvényjavaslat (a közbiztonsági szolgálat szervezéséről), a képviselőháznak felállítás útján történi szavazásával általánosságban elfogadtatott. A részletes tárgyalás folyamán ismét élénk vita fejlődött ki, különösen Pulszky Ágost azon indítványára nézve, hogy a csendőrség bűnügyekben ne a honvédbíróságok illetékessége, hanem a polgári törvénykezős alá tartozzék. Ez indítványt különösen Szilágyi Dező is pártolta, azzal indokolván, hogy a csendőrkörök hivatásuk minduntalan a polgárok magánviszonyaival hozza érintkezésbe, ennél fogva visszaéléseket is könnyebben elkövethetnek, amelyekkel szemben a hadbíróságok az egyéni szabadság védelmére nézve elegendő biztosítékot nem adnak. Pulszky indítványa ellen Baross Gábor és Tisza Kálmán miniszterelnök szóallak fel, utóbbi egyebek közt azt hangsúlyozván, hogy ha valamit akarunk, annak következményeit is akarunk kell; ha tehát a csendőrségnek katonai szervezetet adunk, a csendőrkörök bűnügyekben hadbíróságok

illetékessége alá kell adnunk, mindaddig, míg egy újabb törvény valamennyi katonai egységre nézve másképp nem intézkedik. Különben megjegyzi, hogy e most törvénybe iktatni javasolt rendszer az erdélyi részben már régebbi idő óta érvényben volt és egy ízben sem emeltetett panasz miatt, hogy a csendőrök által netán elkövetett visszaélés büntetlenül maradt volna.

A vitának beárada után névszerinti szavazás történt a következő eredménnyel: 445 képviselő közül 34 horvátországi képviselő nem szavazott és így maradt 411. Ezek közül e'nök nem szavazván és távol levén 134, igennel szavazott 149, nemmel 137; úgy, hogy a többség a bizottsági szövegezést elfogadván, a módosítványok elestek.*

A csendőrségi legénység állományának kiegészítéséről szóló törvényjavaslatot ezek után a képviselőház minden vita nélkül elfogadta.

Miután a törvényjavaslatokhoz a főrendiház is hozzájárult, azok 1881. évi február hó 14-én a császári és apostoli királyi Felsőház által szentesítettek, másnap (február 15-én) az országgyűlés mindkét házban kihirdették, s azután mint 1881. évi II. és III. törvénycikkek az Országos Törvénytárban közzétették.

Az ekkép megalkotott törvények határozványaiából kifolyólag még a következő intézkedések történtek:

Meghozott az 1881. évi LXXI. törvénycikk, mely a m. kir. csendőrség nyugdíjigényeit rendezvén, kimondja, hogy a csendőrtisztek nyugdíjazására nézve ugyanazon elvek állanak fenn, mint a honvédtiszteké, azonban a csendőrségi szolgálati pótdíj a nyugdíj megállapításánál szintén számítatik. Csendőrlégénységük egyének nyugdíjaira nézve a nyugdíjképes államszolgák részére fennálló szabályok alkalmazandók. A csendőrtisztek és legénység özvegyeinek és árváinak nyugdíjazása tekintetében a polgári államszolgálatban alkalmazott személyek részére érvényes szabályok alkalmaztatnak.

A belügyminisztérium részéről beterjesztetett az 1881. III. t. c. 3. §-ában említett törvényjavaslat, mely — mint 1882. évi X. törvénycikk — törvénné vált s a következő határozványokat tartalmazza: Törvényhatósági joggal felruháztott városok úgy bel-, mint külterületén a csendőrség rendes szolgálatot nem teljesít. Ily területen áthatalva, a tetten ért törvényt áthágók irányában, szolgálati utasítása értelmében jár el, a tartóztatottakat azonban az illető város rendőri hatóságának adja át. Oly egyes esetekben, midőn a csend, rend és közbiztonság az illető városi rendőrség által fenn nem tartható, a városi hatóság főnöke vagy törvényes helyettese a csendőrség segítségét igénybe venni jogosult. Felhatalmaztatik a belügyminiszter, hogy azon esetben, ha egyes törvényhatósági joggal felruháztott városok, amelyek az ország azon részében fekszenek, melyben a csendőrség már rendezve van, vagy rendezés alatt áll, a rendőri teendők végrehajtását csendőrök által kívánják eszközöztetni: az ezen szolgálat után az illető város által megtérítendő költségekre nézve azzal szerződésre lépjen. Az ily módon létrejött szerződések az államra nézve kötelezőkké akkor válnak, mikor az azokból eredő kiadásoknak és bevételeknek a belügyminiszteri költségvetésbe fölvétele iránt a törvényhozás határozott.

Ugyancsak az 1881. évben kiadottak a m. kir. belügy- és honvédelmi minisztériumok által a m. kir. csendőrség szervezeti és szolgálati utasításai, melyek e testületnek hivatására, hatáskörére, föl- és alárendeltségi viszonyaira, tagozására, szolgálatkezelésére vonatkozólag stb. részletes határozványokat tartalmaznak; az azon évi szeptember hó 8-án Mezőkövesden kelt legfelsőbb elhatározással pedig a m. kir. horvát-szlavon csendőrség részére összeállított „öltözeti és fűlszerelési szabályzat” is jóváhagyatott, mely szerint a csendőrségi tisztek részére díszöltönyt a honvédségnél rendszeresített „attila” viselése lett elrendelve, de buzérvörös hajtókával; a legénység részére az addigi kabátok helyett más díszöltöny egyelőre be nem hozatott. A főfegyverekre nézve kimondatott, hogy a m. kir. I. számú csendőrkörületi (kolozsvári) és a m. kir. horvát-szlavon csendőrpáncsnokságnál a „Fruwirth”-féle tárpuska meghagyassék, míg ellenben az újonnan felállítandó csendőrkörületek számára a „Kropatschek”-féle tárkarabély lett rendszeresítve.

A m. kir. honvédelmi és közös hadügyminisztériumok által a közös hadseregbeli és honvédségi tisztekhez felhívás intézve, hogy a szervezésbe vett csendőrséghez próbaszolgá-

latra való felvétel végett jelentkezzenek. E felhívások következtében a jelentkezők száma a 360-at túlhaladta, s közülök egyelőre 8–9 kiszemeltetvén, ezen jelentkezők próbaszolgálatra berendeltettek.

Ami már a tényleges szervezést illeti, az újonnan felállítandó II. (szegedi) csendőrkörület parancsnokává Török Ferenc ezredes — akkor az I. (kolozsvári) csendőrkörület parancsnoka — szemeltetett ki, s egyszersmind az új parancsnokságnak minden tekintetbeni szervezésével megbízottat (1881. évi június 23-án kelt 2830. eln. számú honv. min. rend.). Intézkedései folytán az I. számú csendőrkörületi parancsnokság egy-egy szárnyánál a felállítandó II. körület egy-egy szárnyához tartozó gyalog és lovas legénység képezetett ki, teljesen felszereltetett (fegyverzet, hátaflosok s nyeregyszerelék kivételével), s a körületi parancsnokság által kibocsátott menetrend szerint, több csapatokra osztva, rendeltetési helyére átnak indítottatott. Az altisztek kiképzését egy Déván, Groze Nicefor csendőrhadnagy parancsnoksága alatt, megfelelő számú segédoktatókkal felállított csendőrségi altiszti iskola végezte. A lovas csendőrök részére szükséges hátaflosok beszerzésére s az e tekintetbeni fűlszerelés körüli teendőkkel Stesser György százados (ki előbb a cs. és kir. 5. huszárezrednél szolgált) bízott meg.

A II. számú csendőrkörületi parancsnokság törzse Szegedre 1881. évi november hó 25-én érkezett, míg a többi tiszt és legénység azon hó végével és dec. hó 1-jén szállotta meg a körület területét. Szolgálati működését ezen új parancsnokság 17 tiszt, 698 gyalog és 167 lovas csendőrből álló rendszeresített állománnyal 1881. évi december hó 31-én éjjel 12 órakor, illetőleg 1882. évi január 1-én kezdte meg. Parancsnoka Török Ferenc ezredes, parancsnoki helyettese Nengeboren Gusztáv őrnagy lett, míg ugyanakkor az I. számú csendőrkörület parancsnokává Tisóczky László őrnagy, parancsnoki helyettesévé báró du Mont de Beaufort-Várhegyi Lajos nevezetett ki.

1882-ben a belügy és honvédelmi minisztériumok által elhatároztatott, hogy az I. számú csendőrkörületi parancsnokság a kassai (IV.), a II. csendőrkörületi parancsnokság pedig a budapesti (III. sz.) újonnan felállítandó csendőrkörületi parancsnokságokat szervezze. A szervezés ismét a szegedi csendőrkörület felállításánál már jónak bizonyult rendszer szerint történt s 1883. évi január hó 1-jével a budapesti és kassai csendőrkörületi parancsnokságok szolgálati működésüket megkezdették. Rendszeresített állománya előbbinek 18 tisztből, 421 gyalog és 416 lovas csendőrből, utóbbinak pedig 19 tisztből, 783 gyalog és 135 lovas csendőrből állott. Parancsnoka lett a III. számú csendőrkörületnek Török Ferenc ezredes, parancsnoki helyettese Sönser Nándor őrnagy, a IV. számú csendőrkörületnél parancsnok Tisóczky László alezredes, parancsnok helyettes gróf Beckers Alfonz őrnagy. Ennek következtében további parancsnokokká az I. körülethez báró du Mont Várhegyi Lajos őrnagy, a II. körülethez Nengeboren Gusztáv őrnagy, parancsnoki helyettesekké pedig báji Patay András és báró Földváry Lajos őrnagyok nevezetettek ki.

Vége az 1883. évben az V. (pozsonyi) és a VI. (székesfehérvári) csendőrkörületi parancsnokságok állítottak fel. Minthogy azonban a csendőrkörületi parancsnokságoknak ily gyors felállítását következtében előrelátható volt, hogy a legénységi állomány önként jelentkező egyénekből kiegészíthető nem leend, az V. és VI. számú csendőrkörületek legénységi állományának kiegészítéséről más módon kellett gondoskodni. Az 1883. évi XXVII. törvénycikk tehát kimondotta, hogy az 1879, 1880. és 1881. években besorozott honvédek szolgálatlételtre ideiglenesen (1883. szeptember 1-től 1885. június 1-ig) a csendőrséghez beosztathatók lesznek; de viszont a beosztottak azon kedvezményben részesülnek, hogy a csendőrségnél töltött szolgálatidejük — az első három hó kivételével — katonai szolgálattal kétszeresen számítottatik, s kik a csendőrségnél legalább egy évet kitöltenek, a honvédséghez fegyvergyakorlatra többé be nem hívatnak. E törvény alapján 1883. évi szeptemb. hó 1-jével 1200 ilyen honvéd lett a csendőrséghez beosztva, midáltal az V. és VI. számú csendőrkörületi parancsnokságok legénységi állományának kiegészítése is lehetővé válván, e parancsnokságok területeiket meg is szállották s azokon a közbiztonsági szolgálatot — előbbi 16 tisztből s 739 legénységi egyénből, utóbbi 17 tisztből s 767 legénységi egyénből álló állománnyal — 1884. évi január hó 1-ével megkezdették. Parancsnoka lett az előbbinek gróf Beckers Alfonz őrnagy, utóbbinak Sönser Nándor őrnagy; parancsnoki helyettes ott Lukács Mózes, itt Hilb Haller Béla századosok. A III. számú csendőrkörületi parancsnokságnál ekkép megürlt parancsnok-helyettesi állásra Stesser György százados, a IV. sz. csendőrkörületi parancsnokságnál pedig Ujhegyi Béla százados nevezetett ki.

* A törvényjavaslat címében eredetileg „közbiztonsági” szolgálat állott, a kormányelnök nyilatkozata szerint azért, mert ezt több tekintélyes nyelvész nézete támogatta; a közigazgatási bizottság előadója indítványára azonban a képviselőház ezt „közbiztonsági szolgálat”-ra módosította.

1881. évi január hó 1-ével tehát a m. kir. csendőrség szervezése befejeztetett és ez intézmény a közbiztonsági szolgálatot azon nappal az ország egész területén (a főváros és a törvényhatósági joggal felruházott városok területeit kivéve) átvette.

II.

Akik látták az első járőröket...

Néhányan még élnek azokból, akik a testület születésének bölesőjénél ott állottak. A múlt évben bemutattuk legöregebb bajtársaink képeit, most, a 60. évfordulón, megszólaltatjuk azokat, akik még emlékeznek az első járőrökre... és az akkori világra.

Udvardi György tiszthelyettes (Salánk) az őrs-állomáson lakó 96 éves Gaál Mózeset kérdezte meg, aki végigélte a pandurvilágot. Nem valami nagy ismeréssel emlékszik róluk. Az előtte megjelenő csendőrsjárőrrel így beszél:

Az 1880-as évek egyikének kora tavaszán szőlőjében dolgozott. Hajlógatás közben nem vette észre, hogy három csendőr körülfogta, csak akkor ugrott fel guggoló helyzetéből, mikor egy erőteljes hang rákiáltott, hogy ne merjen mozdulni. Mivel ő ekkor látott először feketeruhás, kakastollas magyar csendőrt és mert találkozásuk is így váratlan volt, benne még „a lélek is hasravágódott”, annyira megijedt. A nevét is alig tudta kinyögni. A csendőröknek jó szemük volt, mert meglepetése láttára és neve hallatára rájöttek, hogy mást keresnek. Ők „azt a nagy lótolvaj” Gaál Józsefet keresik, aki értesülésük szerint itt a szőlőben dolgozik. Erre „emlékező tehetése ismét működésbe lépett”, elbszélgettek barátságosan, Gaál József présházát meg is mutatta a csendőröknek, akik azt nemsokára cinkosaival együtt el is fogták. Attól kezdve „úgy megszűnt az addig felburjánzott tolvajvilág, mint mikor a bozóton csiripelő verébesapat felett elhúz egy héja s utána néma csend támad”.

Udvardi tiszthelyettes így fejezi be levelét: „Gaál Mózes elbeszélése nem hemzseg az érdekesítő eseményektől, mindössze az első csendőrsjárőrrel történt találkozását adja elő egyszerűen. Előadása rajtunk kívülállóknak nem érdekes, de nekünk jólesik hallani és szembenállani azzal az emberrel, aki látta őseinket, az első magyar csendőröket, akik taposni kezdték a rögös utat... Gaál Mózes megérdemli, hogy ezért a kedves visszaemlékezésért is — megelőzzük őt a köszöntésnél...”

Molnár Lajos őrmester Obbás József igali lakos visszaemlékezéseit közli velünk, a következőkben:

— Bizony — mondotta Obbás bácsi —, a pandur korszak alatt igen szomorú dolgok fordultak elő. Mindenki a maga tulajdonának kellett, hogy legyen az őre, mert a pandurok nem a közbiztonsági szolgálatot látták el, hanem a közbiztonságot veszélyeztették parancsnokukkal együtt.

A pandurok parancsnoka Kanyar Sándor igali lakos, a legfőbb feje pedig Szadics András főbíró volt. Ő ítélkezett, ő irányította Kanyart és legénységét.

A panduroknak nem volt nehéz a szolgálatuk, mert a bűnözőket, úgymondván, személyesen is-

merték. Ismerték azért, mert ők maguk is összejátszottak velük. Ha valami jól sikerült lopást vagy rablást követtek el, abból valamennyi pandur, parancsnokukkal és legfőbb parancsnokukkal együtt osztottak. A panduroknak kék zubbonyuk volt, nadrág helyett barna bőgatyát viseltek. Igen jól festett ez a ruha — mondotta Obbás bácsi —, úgy néztek ki benne, mintha vasvillával rakták volna rájuk.

— Eltudja képzelni, őrmester úr, — mondotta Obbás bácsi — hogy nézhetek ki, amikor a barna gatyá — mely soknak még térdig sem ért — fölé kék zubbonyt húztak és derekukra pedig derékszíjat kötöttek? A puská csak úgy lötyögött a vállaikon. Szép társaság volt, — mondta Obbás bácsi.

Obbás bácsi igen hosszú szavú ember; mindent szeret tövéről hegyére elmagyarázni. Már kezdtem közbe szólni, hogy mondjon már valamit az első kakastollas csendőrökről, de nagyon kért Obbás bácsi, hogy figyeljem meg az egészet, majd arra is sort kerít, de szeretné előről mondani a dolgot és ebbe beletartoznak a pandurok is. Gondoltam, hogy talán valami érdekeset akar mondani Obbás bácsi és hagytam, hogy kezdje ott, ahol akarja s így meghallgattam.

Elmondotta Obbás bácsi, hogy Igal község igen veszedelmes volt, de veszedelmes volt az egész igali járás is. Volt itt rabló, betyár és cigány elég bőven. — Ami most van az uraknak, az semmi! — Bediktálta Obbás bácsi még az igali betyárokat is, akik névszerint a következők:

Kács Istók, — ez volt a legnagyobb betyár — Máté János, Szili Mihály, Cajder József, Bisze Pál és Mizsa József.

Ezek az emberek az egész igali járás területén összelopkodtak mindent s ha valaki elárulta őket, akkor jajj volt, sok!

Egy alkalommal Kács Istók azt kérdezte tőle, hogy akar-e lóbarsót venni? Azt sem merte mondani, hogy igen, meg azt sem, hogy nem. Elment Kács Istókkal lakására és felmentek annak padlására. Ő annyi lóbarsót még sosem látott. De nem látott annyi dísznősját sem, mint akkor. A padlásan hosszú rudakra legalább 80 darab volt akasztva. Tudtam, — mondotta Obbás bácsi — hogy ez mind, amit itt látok, lopásból ered, de szólni nem mertem. Hogy is mertem volna, mikor ebből az is részt kapott, akinek ítélkeznie kellett volna Kács Istók felett. Meg Kács, amikor tudomására adtam, hogy nem veszek, mert igen drágára tartja, igen csunya szemet vetett rám és kezét felemelte, azt mondotta, hogy: „Egy szót sem!”.

— Nem szóltam én egy szót sem, — mondotta Obbás bácsi — csakhogy egyszer már megszabadulhattam Kács Istók padlásáról.

Megtörtént az is, hogy amikor a békés polgárok hízott sertéseit ellopták, abból a főbírónak is adtak, persze a pandurok. Amikor a károsok elmentek a főbíróhoz, ahol a tettesek látszólag be voltak zárva, azt mondotta a főbíró: „Várjanak emberek itt az ajtón kívül.” A tetteseket behívatta a szobájába és azt mondotta, hogy majd vallatóra fogja őket s a károsok meg hallgassák az ajtón kívül, hogy hogyan vallanak. A tetteseknek megmondotta a főbíró, hogy „most csak jajgassatok ám” és bottal kezdte ütni, verni a saját díványát. Amikor a főbíró a díványt ütötte, a tettesek jajgattak s amikor már úgy gondolta a főbíró úr, hogy elég lesz az ütlegetésből, ki-

szólt a károsoknak: „Halljátok, hiába ütöm-verem őket, nem vallanak. Tehát nyugodjatok meg, nem ők lopták el a sertéseiteket!” Ez volt az elintézési mód. Be kellett érni a károsoknak ezzel a büntetéssel. Szomorú, de ez így volt — mondotta Obbás bácsi.

Így volt ez abban az időben. Így bizony, de egyszer mégis megszűnt, megszületett a rendes közbiztonság, megszületett a magyar kakastollas csendőr is. Szép nap volt ez, amikor megjelent Igal községben öt kakastollas magyar csendőr. Mindenki őket nézte és ünnepelte. Ezeket a csendőröket Kaposvárról indították Igal községbe. A parancsnokot Csók Lőrincnek hívták. Ezen a napon Kács Istók pár napi büntetését ülte Kaposváron és valahogy Csók Lőrinc, ki Igalba volt indulóba, a börtönház udvarán találkozott Kács Istókkal. Kácsot nagyon érdekelte foglalkozásánál fogva, hogy ki lesz Igalban a csendőrek parancsnoka és megkérdezte Csók Lőrinc-től. — Én leszek, — felelte Csók. — Na, maga sem lesz ott soká, — mondotta Kács. — Ha majd ő kiszabadul, de anélkül is lesz ott elég baj! Csók azt felelte, hogy ami a bajokat illeti, ők elfogják intézni akkor is, ha be lesz zárva, meg akkor is, ha szabadon lesz.

Amikor Igalba megérkeztek az első kakastollas csendőrök, letűnt a pandurok csillaga. Mindenki szabadon beszélhetett és mondhatott meg mindent a csendőröknek, amit eddig kénytelen volt saját kárára elhallgatni. Letűnt bíz még Kács Istóknak is a csillaga, véget vetettek a magyar csendőrök a lopásnak és a rablásnak.

Az öt fős csendőrségnek nem volt semmi lak-tanya-berendezése, amikor megérkeztek Igalba, nem volt más, mint ami rajtuk volt. Egy erre a célra kijelölt épületbe mentek a csendőrök. Ez volt a lak-tanyájuk. Ebben az épületben csak szalma várta őket. Ezt a szalmát az ő testvére — ki abban az időben kishíró volt — hordta hátán a laktanyául kijelölt házba. Ezen aludtak derék csendőreink addig, amíg részükre laktanyaberendezési tárgyakat hoztak.

Megkezdődött a nagy munka Igal és környékén, vagyis az egész igali járásban. — Akkor nemcsak párközségük volt ám a csendőrség uraknak — mondotta Obbás bácsi —, hanem az egész igali járás. A szolgálatuk sem telt le ilyen hamar, mint most; elmentek Csók Lőrinc csendőrei hét élejtén és megjöttek a hét végén. Az is megtörtént, hogy amikor már szolgálatból hazafelé tartottak, egy másik csendőr ment elibük a határba és vitte a további parancsot. Ismét vissza kellett menniük és újból folytatni szolgálatukat. Így ment ám akkor, nemcsak kukoricát loptak a proletár földekről, — mondotta Obbás bácsi — mint most.

Most nincs is betyár, talán mind meghalt Kács Istókkal együtt. — Most maguknak csak cigány van, de abból sincs annyi, mint Csók Lőrincnek volt. Akkor egész kocsisor volt, de Csók megrikította őket jól...

Csonka János törzsőrmester (Homoródoklánd) egy erdélyi öreg bajtárral beszélgetett, aki 1857-ben született és 1880-ban lépett az erdélyi csendőrség állományába, a nagyszebeni szárnynál. Emlékszik még, hogy szárnyparancsnoka Várhegyi Lajos százados volt. Azt mondja az öreg bajtárs, hogy ami-

kor ők a panduroktól átvették a szolgálatot, a nép épp olyan ünneplésben részesítette a csendőröket, mint — *most Önöket, mert ez a nép a magyar csendőrt sosem felejtette el, mert itt született meg Erdélyben a kakastollas csendőr!* — Elmondja még, hogy eleinte mindenki azt hitte, hogy — amint a pandurokat — úgy a csendőrt is igénybe lehet venni például magánlevél hordásra, munkafelügyeletre, házibáznál ajtónállásra stb. Persze, e szolgálatok megtagadása sok ellenségeskedést eredményezett. Nehéz volt a tekintélyt megszerezni, de fáradságokat nem ismertek, a bűnösök egymásután kézrekerültek, a lehetetlen állapotok megszűntek.

Megemlékezik az öreg bajtárs a régi szolgálati könyvecskéről, akkor ezt használták szolgálatban, nem szolgálati lapot.

„Öreg bajtársam — írja Csonka törzsőrmester — betegség miatt 1894-ben ment nyugállományba, ma már nagyon öreg, de ahogyan rámnéz, ahogyan hallgatja szavaimat és ahogyan beszél a régi világról, az mind a testület szeretetét tolmácsolja felém.

Horváth András ny. á. alhadnagy (Gyöngy) ezeket írja:

Régen volt.

De csak azoknak tűnik fell az idő hosszúsága, akiknek nem volt alkalmuk érzékelni az akkori idők forgatagát. Nekünk, akik közvetlenül láttunk és hallottunk, nem tűnik fel régen volt-nak az az idő, amikor a m. kir. csendőrség első járőrei a községekben megjelentek.

A csendőrség első megjelenését az általam akkor ismert községekben a lakosság vegyes érzelmekkel fogadta. Egyesek félték tőlük, mások bizalommal néztek rájuk.

A járőrökre igen sok munka várt. Először is a már igen sokszor agyoncsépett kőborcigány-ügyről kell megemlékeznem, amely a dunántúli vármegyék közbiztonságára igen nyomasztólag hatott. A vármegyék és községek tehetetlenek voltak velük szemben. Állandóan szabadon kőboroltak. Nem ritkán 5–6 kocsiból álló karaván érkezett reggelre a község végére s az ottani gödrökben letelepedtek. Ilyenkor azoké volt a határ. Mindenki félt tőlük és senki sem mert nekik szólni. Egész nyugodtan, bátran tettek mindent, mert a bosszúállásuktól való félelem miatt senki sem tett ellenük panaszt. A lovaikat legeltették ott, ahol akarták, ők maguk pedig loptak azt, amit akartak. Bőven volt nekik minden. Néhány napi tartózkodásuk után tovább mentek s fellélegzett a falu népe.

A kőborcigányok utáni sorban jött az a rablóbanda, amelyet Savanyu Józsi szervezett meg és amely ugyancsak a dunántúli vármegyékben találta meg a neki alkalmas területet. Savanyu Józsi bandájának vele egyértékű tagjai voltak: Renkő Ferkó, Renkő Gyuri, Oroszlán Pali és Oroszlán Pista. Ezen felül, mint „rendes tagok” beosztva voltak a zalamegyei erdőségben levő juhászok, kik a nyírádi őrskörletben levő „Agártető” és környékén elterülő gyepen legeltették a saját juhnyájukat. Számuk mintegy 50–60 volt. Ezek legtöbbje nőtlen ember volt s csak akkor és annyian mentek a vezetőikkel együtt rabló útra, amikor azoktól felszólítást kaptak s azok mentek, akiket kijelöltek. A bandatagok mindegyikének esküt kellett letenni:

Savanyu Józsi arcképe és írása.

„Esküszöm az élő Istenre, hogy a banda tagjait soha el nem árulom. A rablott holmiból nekem járó jutalékot vezérem, Savanyu Józsi elosztása szerint elfogadom. A bandának holtomig hű tagja leszek. Isten engem úgy segítjen.“

Ezek a juhászok bátran mentek „munkájukra“, nyugodtan ráhagyták a nyáját a puli kutyára, mert az képes volt elgondozni a nyáját heteken keresztül is, egyedül.

Ezek a juhászok a Savanyu Józsi bandája által összelopott és rablott állatoknak és egyéb holmiknak az elrejtésére az Agártető oldalában, a sűrű erdőben készítettek rejtékhelyet kőből és fából, hol szükség esetén ők maguk is menhelyet találtak.

Savanyu Józsi vezetése alatt álló banda a gazdagabb és pénzesebb családokat szokta meglepni. Elvük volt, hogy gyilkolni nem szabad, mert ez gyáva-ság. Ha mégis, valamelyik bandatag ilyent elkövetett, azt Savanyu Józsi végeztette ki. A kivégzést és a hulla eltemetését ott szokták elvégezni az Agártető aljában lévő teknőalakú völgyben, melyet most is „zsványtemető“ vagy „zsványvölgynek“ neveznek. Ezen zsványvölgyhöz közel van a „vásárállás“, ahol a lopott jószágot és egyéb holmit szokták elárverezni, éjjelenként az orgazdák között. Ezt a helyet ma is vásárállásnak nevezi a nép.

Ez a banda legtöbbször lopott lovakon nyargalt éjjel „munkára“. Egy-egy éjjel hihetetlen távolságokat tett meg. A rablások végrehajtását előre tervezték. Mindig felfegyverkezve jártak. Búvóhelyük legtöbbször az útszéli csárdák rejtékhelyei és szegényorsú családok háza. Ezek tulajdonosai szívesen rejtgették őket, mert pártfogásukért dúsan lizettek.

Ennek a bandának legutolsó rablása 1883-ban volt, Sümegen, amikor Háczy Kálmán ottani főszolgabíró lakásába hatoltak be éjjel, amikor a házigazda barátait látta vendégül. Az ablakon át az utcára menekülni igyekvő házigazdát az ott álló őr agyonlőtte. Az ezt elkövető bandatagot is ott, a zsványvölgyben, végeztette ki Savanyu Józsi és ott temettette el.

Ekkor azonban már a csendőrség nyomozott s rövid idő múlva úgy Savanyu Józsi, mint a banda többi tagjai is kézre kerültek. Ezt jelentette a csendőrségi szolgálat kezdete.

Savanyu Józsefet üldözésére küldött öttagú járőrből Szopós Ignác őrmester és Grósz Károly csendőr fogták el a halápi erdőben. Elfogásakor így káromko-

dott: „A tollas istenteket! Könnyű öt embernek egy szegény orrvadászt elfogni!“

A Patkó Bandi egykori szeretőjét, Harmath Rózát, Kiss József őrmester, zalaszentgróti őrsparancsnok fogta el, két erdőőri család kirablásáért.

Meg kell emlékezni itt az akkori „száguldó járőrök“-ről, akiknek feladatuk volt a futóbetyárok üldözése és ártalmatlanná tétele, bizony, nem egyszer került sor a meglepett rablóbandával való kézítésre. Hogy miként tették a bandát ártalmatlanná, ehhez ők értettek. Beesületes munkát végeztek.

III.

Néhány személyi és szolgálati eljárási szabály a régi időkben.

A csendőrség intézményét az egész ország területére kiterjesztő törvény ismertetése és a szemtanúk, kortársak elbeszélései után olvassunk el néhány rendeletet, parancsot a kezdet-kezdetéről. Érdekes lesz; megállapítjuk majd, hogy azokból — mennyit, majdnem mindent — megtalálunk a mai utasításokban, szabályzatokban. . . Ha pedig ez így van, akkor elődeink — igazán maradandót, nagyot alkottak!

Lássuk tehát.

(Az egyes közlemények végén levő évszám a rendelkezés kiadásának évét jelenti.)

Az átlag terhesebb és magas hegyeken teljesítendő szolgálat miatt, méltányossági szempontból, megengedtetett, hogy határszéli őrsőkre beosztott altisztek minden két év és csendőrök minden év után kérhessék felváltásukat, illetve elhelyezésüket; altisztek áthelyezését illetőleg azonban a csendőrpáncsnokság engedélye kénytelen ki. (1864.)

*

Számos esetben fordulnak szülők és rokonok egyezniesen a csendőrpáncsnoksághoz, hogy a csendőrségnél szolgálatban levő fiuk vagy rokonuk hol- és hogyan tudomást szerezzenek. Ennek oka abban keresendő, hogy a csendőrök fiú kötelességüket elhanyagolják s hozzátartozóikat levélben nem értesítik, miért is büntetés helyezettett kilátásba mindazoknak, akik alkalmat szolgáltatnak az utánuk való kérdezősködésre. (1868.)

*

Csendőrségi egyéneknek a pénzkölcsönadás üzlete tilos, mert nemcsak magas, hanem uzsorás kamatokat

szoktak venni a pénzzavarban levőtől, s az ily üzérkedés könnyen elfajul, üzletszerűvé válván, a csendőr állásának tekintélyével semmiképp nem egyez, s azért szigorú büntetés, sőt a testiületből való eltávolítás éri az uzsoráskodáson vagy bárminemű kereskedésen és nyereszkesedésen rajta ért csendőrségi egyént. (1875.)

*

A legénység könnyelmű adósságcsinálása órák és ékszeres vásárlásából akként keletkezvén, hogy ékszeresek és órák felhívásokat bocsátanak ki az őrsőkre, sőt őrsről-őrsre menő ügynököket küldenek áruikat részletfizetésre ajánlani, de túlságos hitelt is nyújtanak a legénységnek, bármennyi órát és ékszert adnak két kezes által is aláírt adósságlevélre, sőt némely altisztnél egy kis raktárt tartanak bizonyos percentért áruikból; nem csoda ily üzelmek mellett, ha a kedvező alkalmat felhasználva, sokan nagy összegre vásároltak, egy-két részletet fizetve, még el is zálogosították a ki se fizetett cikkeket, s a legénység nagy része könnyelmű adósságot éppen bajtársainak támogatása mellett csinált, minek megakadályozása céljából rendeltetett:

a) A legénységnek hitelbe vagy részletfizetésre semminemű cikket vásárolni, egyáltalában adósságot csinálni nem szabad.

b) Órásoknak, vagy ékszereseknek az őrsőkre érkező felhívásai vagy ajánlatai azonnal a csendőrpáncsnoksághoz küldendők be, az őrsőkön megjelenő ügynökök pedig elutasítandók.

c) A szolgálat érdekében kívánatos lévén, hogy zseborával minden csendőr bírjon, kivételesen és csakis ezt szabad részletfizetésre venni. Ennek könnyebb és rendezettebb keresztülvitele céljából jó nevű órák hivatnak fel árjegyzékek benyújtására, kik közül a legjobb, mint szállító meghatározatik, és neve tudtul adatik a legénységnek is. Az órát részletfizetésre venni szándékozó legénység ebbeli kérését a szárnypáncsnokságnál adja elő, melynek ajánlatára az óra kiszolgáltatása s a részletfizetések levonása eszközöltetik.

d) Altiszt vagy csendőr, a ki fenti rendeletről eltér, s titokban hitelbe vásárol, mint fizető kezes jót áll vagy máskéülönben segédkezet nyújt az adósságcsinálásra, szigorúan fenyítettik. (1883.)

*

Azon eset alkalmából, hogy egy őrs legénysége által elfogott gonosztevő a laktanyának egy üres szobájában helyeztetvén el éjszakára, a rácszatlan ablakon át megszökött, ismételtetett azon magas tilalom, melyszerint semminemű foglyot a laktanyában megőrizni éjszakára nem szabad; hanem ideiglenes megőrzés végett vagy rendőrségnek vagy községi előljáróság fogdjába adandók át.

Az ilyképen ideiglenesen átadott foglyok biztos megőrzéséért mindazonáltal a csendőrségi őrs nincs felmentve a felelősség alól; tehát kötelessége éppen át időnként meggyőződni, hogy minden intézkedés meg van-e téve a fogoly megszökhetésének meggátolására. (1868.)

*

Ha a fogoly csak addig marad a laktanyában, míg róla tényvázlat szerkesztetik vagy még ugyanazon napon tovább kísérése eszközöltetik, mindannyiszor egy szabályszerűen öltözött és felszerelt csendőr által őrzendő meg, kire egy felállított őrs kötelességei hárulnak. (1868.)

*

A próbaszolgálatra beosztott egyéneknek gyakorlati szolgálat-tételük alatt minden oldalú használhatóságán kívül bátorságuk és elszántságukról is meggyőződni szükséges lévén, ezen célból tiltva vannak az őrsparancsnok által előre kigondolt oly műveletek, hol p. o. álrúhába gonosztevőnek vagy rablónak öltözött egyénekkel (csendőrökkel) szemben találja magát a megállapodás szerint járőrzetetője által is rövid időre egyedül hagyott próbacsendőr; mert könnyen szerencsétlenség idéztethetik elő, másfelől pedig csendőrnek semmi körülmények között se szabad álrúhát öltetni, s a gyakorlati szolgálat alatt elég ideje nyílik az őrsparancsnoknak, hogy a próbacsendőr bátorságáról meggyőződhessék. (1868.)

*

Előre meghatározott bevonulási időre szolgálatba küldött járőr köteles őrsparancsnokának írónnal írt rövid szolgálati jegyben tudomására hozni, ha a kitűzött időben bármely akadály miatt nem vonulhat be őrsére, nehogy az ok nélküli intézkedést tegyen a járőr felkérése végett. (1869.)

*

Az őrsparancsnok vagy egyes csendőr által egyedül teljesíthető szolgálatokra nézve megállapított, hogy az őrsparancsnokok kisebb ellenőrzési szolgálatokat az állomáshelyén kívül egyedül is teljesíthetnek, ha azt a közbiztonsági viszonyok is megengedik, de az egész éjén át ily szolgálatnak kiterjedni nem szabad. Egyes, de szolgálatban tapasztalt és megbízható csendőrök helybeli őrájratra kivezényelhetők, kik kötelesek megerősítést szerezni a laktanyából, ha fellelések szükségessé válnék. Csak ha a késedelem veszéllyel jár, és saját személyüket veszélyeztetve nem látják, a kellő vigyázat mellett egyedül is felléphetnek.

Próbaszendőrök a laktanyán kívül egyedül teljesíthető minden szolgálattól ki vannak zárva. (1871.)

*

Miután a 6—8 napig megszakítás nélkül tartó segédszolgálatoknál nemcsak a többi közbiztonsági szolgálat szenved, s a fegyelem lazul; de a kivezényelt csendőrök is korcsában való étkelés- és dözsölésre vagy ivásra bő alkalmat nyernek, felügyelet és oktatás nélkül idővel elparasztosodnak, megbízhatatlannokká válnak: meg van tiltva, hogy segédszolgálatba 2—3 napon túl kirendeltessék egy járőr. Ha a segédlet több időre kell, akkor, ha lehet, más járőr által váltandó fel az első, máskéülönben az őrsre bevonandó, s néhány nap múlva újból kivezényelendő. Fontosabb ilyennemű segédleteknél a szakaszparancsnokságnak jelentés teendő. (1873.)

*

A netán szabályellenesnek talált mértékek és súlyok elkobozandók, minden darabra spárgával egy papírszalag akként erősítendő meg, hogy ne mozogjon, mi célból a spárgának egyik végét a csendőr saját pecsétnyomójával pecsételi le, a papírszalagra a tulajdonos nevét ráírja, az elkobzott mértékeket a községi előljáróságnak átveteli elismervény mellett átadja, s a kiküldetés eredményéről a netáni elismervény csatolása mellett jelentés teendő. (1875.)

*

Községi vagy állami adóbehajtásra, foglalás vagy zálogolásra csendőrségi segély csakis a járás-szolgabírói, alispáni, esetleg egyes polgármesteri hivatal felszólítá-

sára állítható ki; tehát adófelügyelőség vagy adóvégrehajtók ez iránti és közvetlen érkezett felhívására a csendőrség által hivatkozva a belügyminiszteriumnak 1876. évi 53793. és 1874. évi 49472. számú rendeleteire, az válaszolandó, hogy karhatalomért (csendőrségtétért) az illetékes közigazgatási hatósághoz forduljon.

Bíróági végrehajtó a csendőrség támogatását — ha ellenszegüléstől komolyan tarthatni — az 1882. évi 17063. számú belügyminiszteri rendelet szerint közvetlen igénybe veheti. (1876.)

*

Az ellenőrzési őrzérek cél szerű fogantatása rendkívüli fontossággal bír a legénység fegyverezésére és a szolgálat megtartására, s itt csakis azon ellenőrködés van értve, melynél a csendőrk szolgálatuk teljesítése alatt éjjel vagy nappal lepetnek meg; mert csak úgy lehet szolgálatban rendetlenkedéseiket és kihágásaikat meggátolni, ha bármely órában számíthatnak az ellenőrködő őrsparancsnok megjelenésére. Teljesen célját tévesztett tehát az oly ellenőrzés, mely napok, sőt hetekkel később vagy csak névleg és a papiroson más szolgálattal egybekötve teljesítetik, ha az előírt ellenőrködések száma meglegyen, p. o. „rakbiseret és ellenőrzési járőr”, „vásárfelügyelet és ellenőrzési járőr” stb., mert a közvetlen észlelhetőség megsemmisült, s ha helytelenkedtek is az ellenőrzött csendőrök, bizonyára senki se jelentkezik, a ki elárulná üzemleiket, sem a korcsmáros, kinél esetleg ittak, se jó emberük, kinél esetleg jogtalanul megháltak.

Az őrsparancsnoknak az annyira fontos legénységi oktatáson és ellenőrködésen kívül, esetleg üldözést, de okvetlen rendes járőrököt is kell teljesítenie, s cél szerű berendezés mellett 2, 3, 4 ily járőrököt végezhet havonta; mert egyes ellenőrködés 10, de 4—5 óra alatt is végezhető, ha az altiszt pontos kiszámítás mellett egy rövidebb uton az ellenőrzendő járőr elé kerül, ezt szolgálata közben meglepi, s helyes öltözködése, fegyverzete és felszerelése, józan állapota és az elindulás, valamint érkezési időnek a szolgálati könyvecskébe helyesen történt bevezetéséről meggyőződik, a járőr által utoljára elhagyott faluba is bemegy, és magatartását itt ellenőrzi.

Az ellenőrzést ugyanazon őrzérekben sokféleképp lehet cél szerűen alkalmazni, p. o. erdőszélén bevárni, faluban meglepni a járőrt, meggyőződni, hogy az utvonaltól félreeső tárgyakat valóban leportyázták-e, stb. (1877.)

*

Közbiztonsági zavarok gyors megtudása és továbbjelentése céljából — miután egy csendőrségi őrs hivatásának csak úgy felel meg, ha az őrskörletben törtétek azonnal tudomására jutnak és a gonosztevők üldözése rögtön eszközöltetik — az őrsparancsnok, sőt portyázó járőrök kötelessége, hogy a községi bírót és körjegyzőt megkérjék, hogy az őrsöt, ha fontosabb esemény adta magát elő a faluban, azonnal lovas vagy gyalog küldönczcel értesítsék; ezen megkeresést az őrsparancsnok többször kell hogy ismétlje, s az előjárókat figyelmeztesse a rossz következményre, mely az ily mulasztásokból származna.

Az így tudomásul vett fontos esemény, p. o. rablás, gyilkolás, elemi nagy csapás, jelentékeny baleset, zendülés stb. táviratilag vagy szolgálati jeggyel a szakasz- és csendőr-parancsnokságnak bejelentendő, a hol

postaösszeköttetés nincs, csak a szakasz-parancsnokságnak teendő rövid jelentés, melyek elküldésével a honmaradó csendőr megbízandó, az üldöző őrzérek pedig a hír vétele után egy negyedórával utban van, sőt gyorsabb célhoz juthatás végett abban az irányban haladó lovas-szekeret is kivételesen felhasználhat.

Hogy a szolgálati jegyek a leggyorsabban legyenek megírhatóak, már az őrsön készletben kell egy a fejen előkészített szolgálati jegynek, valamint a borítékoknak is lenni. Egy előkészített szolgálati jegy p. o. ekképp hangzik.

Szolgálati jegy.

Vett jelentés szerint Déda községben tegnap rablás követtetett el, tettesek ismeretlenek; üldözésükre két csendőrrel elindulok. Csendőr-parancsnokságnak is hason jelentést tettem.

Kelt . . . . . N. N. őrsvezető.

A hol az utóbbi tétel nem fordul elő, tehát posta az őrsállomáson nincs, ott a szakasz-parancsnokságnak kötelessége a szárny- és csendőr-parancsnokságnak jelentést tenni, s maga részéről is vagy kiszállani vagy megfelelően intézkedni. Részletes jelentés a befejezett üldözés után teendő. (1878.)

*

Az ellenőrzési őrzérekön kívül köteles minden őrsparancsnok őrs-körletét leportyázni, magának a közbiztonsági állapotokról személyes meggyőződést szerezni, tehát közönséges őrzérekben teljesíteni. Rendes viszonyok között kisebb őrskörlet 4, nagyobb őrskörlet 6—8 hét alatt portyázandó le, s minden őrsön a községek leportyázását előtűntető kimutatás vezetendő, melyben az őrsparancsnok által teljesített portyázások veres tintával tüntetendők elő. (1878.)

*

Esetleges szerencsétlenségnek elejét veendő, elrendeltetett, hogy szolgálatba menő vagy onnan bevonuló járőrök puskáikat a lakszobán kívül falhoz fordulva mindig az őrsparancsnok vagy helyettese előtt töltsék, illetve ürítsék ki. (1878.)

*

A szolgálati könyvecskéék láttamoztatását eszközöltetni nemcsak idegen őrsre érkező csendőrök, hanem altisztek is kötelesek, sőt utóbbiak még akkor is kötelesek, ha rang- vagy rendfokozatban nagyobbak volnának, mint a láttamozzó őrsparancsnok, esetleg ennek helyettese. Bárminő szolgálatban levő járőrök az egyes tárgyakhoz megérkezés, valamint elindulás óráját sajátkezűleg kötelesek szolgálati könyvecskéjükbe bevezetni. (1879.)

*

Az őrsállomások közötti utak, általában pedig a közlekedési vonalakra és országos vásárokon való őrködés a csendőrség kötelességeihez tartozván, minden őrs az országos vásárok kimutatásával látandó el, melyben egy a saját, valamint a szomszédos őrsök területén tartandó országos vásárok nyilvántartandók. (1879.)

*

A szolgálatra, de legtöbbször az illető csendőrről nézve is határozottan káros, ha oly őrskörletben van

hivatva szolgálatot tenni, melyben született vagy illetékes, vagy hosszabb ideig polgári foglalkozásban volt; ennél fogva kerülendő, hogy csendőrlégénység születési, illetékességi helyére vagy annak közelébe helyeztessék át. (1879.)

*

A közbiztonsági szolgálat hathatósabb kezelése céljából tartozik az őrsparancsnok a községi előljárósággal megállapodásra jutni és saját, valamint a járőrök főfigyelmét községekben arra irányítani, hogy az éjjeli őrök pontosan kiállítsanak és koronként az előljáróság által ellenőriztetnek-e, és hogy az előljáróság erélyesen támogatja-e a járőrt, és minden jelentékeny eseményről tudatja-e az őrsöt?

Szolgálatba eligazított járőrnek kötelességévé teendő, bárki által igazittatik is el, hogy:

a) Személyét illetőleg minden helytelenkedéstől s kihágástól óvakodjék.

b) Portyázását ne felületesen, hanem a legnagyobb éberség és körültekintés mellett teljesítse, gyanusnak jelzett tereptárgyakat óvatosan leljen meg.

c) Gyanus tárgyak lakói, kik a községeken kívül laknak és a közbiztonságra veszedelmeseek, a szakaszsparancsnokságnak feljelentendők, hogy azoknak a faluba való betelepítését kieszközölje.

d) Ha megjelenése bizonyos időhöz és helyhez kötve nincsen, a járőrködés kezdetén és végén fél-fél órát az őrs állomás-helyen portyázva, a helyi közbiztonsági viszonyokról is beható tudomást szerezzen.

e) Lesállások gyakori és célszerű alkalmazása, a járőrvezetőnek meghagyandó; egy óráig tartó lesállás a szolgálati könyvben előirandó.

f) Ha egy közbiztonsági zavar tetteseit a bevonuló járőr kideríteni nem volt képes, az őrsparancsnoknak kötelessége a helyszínére kiszállani s azt is megállapítani, hogy az első járőrt mulasztás terheli-e?

g) Helyi járőrködések a mindenkori közbiztonsági viszonyokhoz képest, de okvetetlen 2—3-szor rendes viszonyok között is előveendőek. (1880.)

*

Az utazó közönségnek csendőrség általi ellenőrzése a legfontosabb szolgálatok egyike, mely rendkívüli módon követeli a csendőr találékonyságát, észszerű és tapintatos eljárását, mert a belföldön, a monarchia határain belül az utlevéllel való utazás szabályozva nem lévén, a szolgálatot tevő csendőrre nézve bajos az eljárás biztos támpont nélkül, hogy fellépésével sem a csendőrintézményt nevetségessé ne tegye, sem az utasokat ok nélkül ne zaklassa, sem pedig valóban gyanúsokat és igazolatlanul utazókat figyelme könnyedén ki ne kerüljön. Zsinórmértékül a következő pontok tartandók szem előtt:

1. Határszáron a legnagyobb szigorral őrköendő, mert úgy a bejövők, mint kimenők igazolvánnyal kell hogy ellátva legyenek.

2. Az ország belsejében is külföldieknek szabályszerű utlevéllel kell ellátva lenniök.

3. Kéjutazás, fürdőhasználat, kereskedés, más üzletkötés stb. szempontjából utazó, országunkbeli lakosok a monarchia határain belül igazolvány nélkül utazhatnak ugyan, de kötelesek — ha alapos okból csendőrség által megállíttatnak — magukat tisztázní, mire jelenlevő gya-

nutlan ismerősök, náluk levő levelezés, névjegy, iratok, fehérmű betűi, sok esetben elégséges, vagy távsürgönyzés útján is meggyőződés, tudakozódás szerezhető valakinek gyanutlan utazási céljáról.

4. Vándorlegények, cselédek az ország belsejében is könyvvél vagy bizonyítvánnyal; napszámosok, aratók, cséplők stb. hasonló minőségben utazók az illetékességük községének előljárósága által kiállított bizonyítvánnyal kell hogy ellátva legyenek. (1880.)

*

Őrszemlénél az altiszt által tett szolgálatok szorosan megfigyelendők, mert sokan a legkülönbözőbb módot találják ki, hogy az előirt szolgálati órák számát a legkönnyebben teljesítsék, mely célból a kocsin teljesítendő szolgálatokat, p. o. fogoly kíséretet, beteg csendőrnek kórházba szállítását és bevásárlást az őrs számára, rendszeren maguknak tartják fenn, s az elkerülhetetlenül teljesítendő ellenőrzési szolgálatokban nincs sok köszönni való.

A felsorolt szolgálatokkal és utijárőrködéssel egy buzgó altiszt csak kivételes esetekben foglalkozzék, s inkább rendes szolgálatot, ellenőrködést, nyomozást és üldözést teljesítsen. (1879.)

*

A szolgálatba elinduló őrsparancsnok még elmenele előtt gondoskodni tartozik, hogy távollétében a honmaradott légénységgel az iskolázási napirend megtartassék; ellátja feladattal, intézkedik, hogy az őrsparancsnoki helyettes szolgálatot vezényeljen s a megszabott iskolázást, szóval napi foglalkozást betartsa. A szolgálat, a fegyelem és rend jól felfogott érdekében van, ha az őrsparancsnok külszolgálatát hirtelen megszakasztva, őrsét váratlanul, éjjel vagy nappal meglepi, s így meggyőződik, hogy rend uralkodik-e, intézkedései foganatosítottak-e az őrsön, szóval a honmaradott légénységet is ellenőrzi.

A napirend még egy honn levő csendőrrel is betartandó. (1877.)

*

Hogy az őrsre érkező és általános tudnivalót tartalmazó parancsok és szabványok, melyek oktatás, szolgálat, fegyelem stb.-re vonatkoznak, egyes csendőrök előtt, kik talán a parancs érkezésekor éppen szolgálatban állottak, ismeretlenek ne maradjanak, minden köz tudomásra szánt parancs hátán valamennyi csendőr név aláírásával igazolni tartozik, hogy a parancs neki felolvasatott és megmagyaráztatott. Ha ezen igazolások üres hely hiányában a parancs hátán nem eszközölhetők, akkor egy megfelelő nagyságu szelet papir ragasztandó a parancsra és erre irandók az igazolások. (1880.)

*

A részegségbe való visszaesés eseteiben az illető csendőr önálló tisztétől, t. i. járőrvezetőség vagy őrsparancsnoki helyetteségtől, megfosztandó, mely körülmény parancsilag kimondandó; szolgálaton kívüli részegség harmadik eseténél, habár a legenyhébb körülmények forognak is fenn, ajánlat teendő az eltávolításra.

Az őrsvezető, őrsparancsnok első részegsége által minden beléje helyezett bizalmat elvesztvén, rendszerint egy őrmester által vezényelt őrsre helyezendő. (1876.)

*

Saját örsbeli legénységnek a foglalkozás, illetve napirend betartása és parancs kiadása előtt a városba kimenni s ott fontos ok nélkül kószálni, mi gyakran dőzsölés, korcsmába való betéréssel szokott végződni, tilos, és csakis szolgálati ügyben való kimenetelnek van helye. Csendőröknek a szolgálatból való bevonulás után étkezés czime alatt a korcsmába menni szintén tilos. (1878.)

*

Idegen örsbeli járőrök egy más örs állomáshelyén legelőbb a laktanyában jelentkezni tartoznak, bárminő szolgálati küldetésben lennének is, és csak azután végezzék teendőjüket. Miután idegen örsbeli járőrök is addig, míg örsükre bevonulnak, mint örszolgálatban állók tekintetnek: ennél fogva nem szabad ezeknek sem a korcsmába betérni, hanem az örsön (laktanyában) tartoznak étkezni, hol a kihágások megelőzése végett felügyelet alatt vannak. Az örsparancsnok vagy helyettese tartozik az ily járőrök szolgálati könyvecskéjébe is az érkezés, valamint elindulás óráját pontosan bevezetni, ha a járőrnél valami szabálytalanságot észlelt, szolgálati uton fejeleteni s a járőrt szabályszerűen eligazítani. (1878.)

*

A hirtelen lehülésnek és az izzadt vagy bevült állapotban élvezett hideg víznek nem csak betegség, de még haláleset is lett következménye; miért is óva intetik minden csendőrségi közeg, hogy ha nagyfoku meleg alkalmával kút- vagy forráshoz jut, ne igyék abból azonnal, hanem csak pihenés után vagy tábori kulacsát töltsen meg vízzel és csak a menetelés tovább folytatása közben igyék, a midőn a nyakra való levétele és zubonykapocs felnyitása is meg van engedve.

Szolgálatból bevonulónak hűvös, léghuzamos helyen való tartózkodása nem engedendő meg, a szobaablakok beteendők s csak a felhevülés teljes lecsillapodása után szabad fehérneműt változtatni, s a bányászor csak lehetséges, fürdőt kell használni, de legalább is a lábakat hideg vízben megszívatni, s esetleg felsértett helyet tiszta faggyúval bedörzsölni. (1874.)

*

Hosszu menetelés után beállani szokott lábfelpálás (lábégés) ellen tyuktozás fehére legjobb sikerrel alkalmazható és pedig következő módon: ha menetelés után az égetés érzete a lábakon mutatkozik, az egész láb tojásfehérrel bekenendő, melynek egy része megszik, másrésze megszárad, de mindkettő melegség elvonása mellett, miáltal a láb lassanként lehül, s a reá száradt tojásfehér egy védő burkolatot képez, úgy hogy 6—10 percz múlva a cipő ujából felhuzható.

Ezen gyógyszer a csendőrség is haszonnal alkalmazhatja. (1876.)

*

Hogy az egészségre is ártalmas dohánybulla-dék, pipakorom, szivarhamu, gyufavég, stb. a legénységi szobákban szét ne szórassék, hanem egy helyre gyűjtve, könnyen eltávolíttassék: minden szobában egy hamu- és dohányhulladékgyűjtő edény szerzendő be cserép vagy porcellánból.

Mivel a puskának szegre akasztásánál s ennek gyakori ismétlésénél a fal könnyen sérülést szenvedhet,

ennek meggátlására minden ágynál azon pontra, hol a puská a falat érinti, egy 6 centiméter széles és 10 cm. hosszú fehér papírral bevont, zöld papírral szegélyezett kéregpapír-lemez a fal kimelésére szegezendő fel a mellett levő ábra szerint.

Egyöntetűség és a kalapoknak portól való megóvása tekintetéből kalaptokok rendszeresítették (és pedig az örs rendszeresített létszámához képest), melyek alatt a kalapok, ha szolgálatban nem használatnak és a kenyérpolczon vannak, kiméltessenek.

Minden kalaptok egy lecsapott kúpalakot képez, kéregpapírból van, mely kék papírossal van bevonva, és melynek felső földött átmérője 30-, alsó nyitott átmérője 33- és magassága 20 cmetert teszen.

A kalaptokok mindig tisztán és jó karban tartandók, az örsön visszasamaradnak, tehát áthelyezésnél senki által sem vihetők el. (1879.)

*

Hogy a laktanya szomszédságában lakók, az éjjeli időben szolgálatból bevonuló csendőrök vagy esetleg valami feljelentést tevő polgári egyének dörömbölése által nyugalmukban ne zavartassanak, minden laktanya egy vonó csengettyűvel látandó el, mely ha ezt a háztulajdonos saját költségén alkalmazni vonakodnék, a szárnyparancsnokság utalványozására az elszállásolási átalányból szerzendő be. (1882.)

*

Miután a csendőr tetteles szolgálata alatt nem határozott, csak feltételes tulajdonosa tömegvagyonának, ennél fogva ítélet folytán nem mondható ki, hogy a tömegvagyon magánadósság törlesztésére alkalmaztassék, hanem ily esetben netaláni magánvagyonából veendő elégtétel. (1867.)

*

A limito pipadohányt csendőrök bizalmas ismerősöknek, besugóiknak elajándékozták, így kedveskedvén egyik-másik tett szolgálatért, de pénzügyőrök megtalálták a csakis katonaság számára rendelt mérsékelt áru dohányt polgári egyéneknek s ezek megbírságotlaltak.

A limito pipadohányt eladása vagy ajándékozása szigorúan tilos, habár az ajándékozás által a szolgálat érdekének óhajtana is az illető csendőr használni. (1877.)

*

Hogy a takarékos csendőrök ne legyenek kitéve annak, miszerint megtakarított pénzüket elveszítsék vagy az valaki által ellopattassék, elrendeltetett, hogy se maguknál, se laktanyában ne, hanem takarékpénztárba helyezték el a megtakarított pénzt, honnan az bármely órában kivehető s hol a biztos megőrzésen kívül még kamatot is fog hajtani. (1878.)

*

Csendőrök fehérneműje, mely egy rendezett vagyonu csendőrnél legalább 6 párból (ing, gatyá, zsebkendő, kapcsa) álljon, mindig kijavított állapotban, gombokkal, fűzőmaggal ellátva teendő be a ruhaszekrénybe, miről szombatnap vizsgák alkalmával az örsparancsnok meggyőződést szerezni tartozik. (1878.)

*

A ruházati és fegyverzeti könyvecskék célja az lévén, hogy a csendőrnek ruházata, szereléke és fegyverzete nyilvántartassék, minden próbacsendőrnél könyvecskével látandó el; miért is megfelelő készlet tartandó abból a szárnyparancsnokságnál.

Az első felöltöztetés után kezelt ruhacikkeket is darabonként az őrsparancsnok mindannyiszor pontosan bevezetni és a könyvet aláírni tartozik, de abból törölni neki semmit sem szabad.

A ruházat törlesztését a szemlét tartó tiszt ur eszközölheti, ha t. i. személyes meggyőződése szerint egyes ruházati vagy szerelési cikkek már teljességgel nem használhatóak többé, akkor a ruházati és fegyverzeti könyvecskéből leírja (kitorli); a kitorlott cikket nyomban megsemmisítteti, hogy eddigi alakjában többé nem és esetleg csak belgazdálkodásra (foltnak) legyen használható. (1879.)

*

Csizmák puhántartására halzsir és faggyúból összeolvasztott zsiradék legcélszerűbb, melylyel nyáron egyszer, télen hetenként kétszer akként kenendők be, hogy mindig puhák legyenek és a lábat ne törjék fel. (1882.)

*

Ruházati darabokon a tulajdonos neve és a kikezelés napja a béllésre ráírandó, ezenkívül a ruhadarab béllésén a raktári bélyegnek is láthatónak kell lenni. A zubbonyra, melynek világos vagy sötét béllése nincsen, egy-két centiméter széles vászonbéllésre, é. p. felülről számítva a 2. és 3-ik gomb közé írandó.

Minden csendőrnek egy teljes diszöltözete kell, hogy legyen, mely 1—1 téli zubbony, posztó nadrág, nyakraváló, jelszipsinór és 1 pár kesztyűből áll: egy kendőbe csomagolva az őrsparancsnok szekrényében őriztetik, és csak diszben való kivonulás vagy egyéb ünnep és ünnepélyes alkalomból adható ki a csendőrnek, azután pedig kifogástalan állapotban megőrzés végett újból beszedendő.

A tollbokrétát kötését minden csendőrnek tudnia kell s e végből mindig kell rendelkeznie tartalék kakastollal, hogy tollbokrétáját szükség esetén felfrissíthesse. A bokrétát sem tulságos vastag, sem vékony, csak egy pár tollból álló nem lehet, s nem egyenesen fel, hanem rézsutason hátrafelé kell, hogy álljon; sodrony nélkül kiegyenesítve 34—38 centiméternél hosszabb nem lehet, s a lecsüngő végnek a kalap karimáját meghaladnia nem szabad. (1882.)

*

A legénység ruházatán és öltözködésén észlelt nem szabálytalanság megátalására következők rendelkeztek el:

1. Kalapzsinórok zöld czérnával a kalaphoz erősíttessenek, a zsinór végén levő két makknak pedig csak ½ centiméternyire kell a kalap szélét meghaladnia.

2. A kalapczimerek sem a kalapfej oldalán, sem a homlok irányában elől, hanem e kettő között (a bal szem irányában) és nem függőlegesen, hanem méréselve rézsutason illesztendők fel. (1884.)

*

A csendőrlegénységnél használatban levő töltények megromlása többnyire ügyetlen kezelés, hanyás-

vetés, durva bánásmód folytán keletkezik úgy, hogy a töltények alakjából kikelnek, a lövedék egészen benyomul a hüvelybe, vagy ütést, karczolásokat kap, sőt a hüvely széle is kitágul s a töltényür könnyen megsérülhet. Hiányos csomagolás vagy más gondatlanság folytán gyakran elvesznek a töltények, sőt pajkosságból el is lövöldöztetnek. Mihelyt az őrsparancsnok akár a szombatnapi vizsgán, akár más uton tudomására jut annak, hogy megromlott töltény van a csendőrnél, vagy töltény hiányzik, ezt a pénztárban őrzött tartalék-készletből azonnal kicserélni, illetve pótolni s a hiány okát tüzetesen bejelenteni tartozik, — megjegyzendő azonban, hogy oly töltények, melyeknek csak lövedéke nyomul beljebb a hüvelybe, még használhatóak. A szárnyparancsnokság gondoskodik, hogy az illető csendőrnek zsoldjából ne csak a töltény ára (darabonként 5 $\frac{80}{100}$ kr.) vonassék le és vétessék bevételbe a szárny számlájában, de esetleg a hibás csendőr meg is fenytessék. (1879.)

*

Határszéli és félreeső oly őrsöknön, hová csak kevés vagy hiányos közlekedés vezet s élelmi cikkeket nem, vagy csak korlátozott mérvben lehet kapni, jó és elégséges étkezés, de helyes közigazdálkodás céljából is köteles az őrs élelmi cikkeket nagyban vásárolni és készletben tartani, a hol rendesen marhabús nem kapható, télen juhot, borjut vásárolni, és közös használatra sertést, majorságot hizlalni.

Ha a nagyban való bevásárlásra pénzelőleget szükségelne az őrs, megtérítés kötelezettsége mellett a szárnyparancsnokságtól kérjen ki. (1878.)

*

Egy részről, hogy némely őrsparancsnok ne tüntesse jobb színben elő őrskörletének közbiztonsági viszonyait és zavarokat szándékosan el ne hallgathasson, más részről pedig, hogy előfordult, de még ki nem derített közbiztonsági zavarok el ne felejtessenek és utánuk sünet nélkül puhaltassék, a közbiztonsági zavarok jegyzéke rendszerezített, mely nyomtatott könyv következő rovatokat tartalmazza, é. p. 1. folyó szám (mely minden évben újból kezdődik.), 2. a közbiztonsági zavarok:

- a) kelte, mikor történt,
- b) helye, hol „
- c) káros, kinél „
- d) gyanúsított tettesek, és végül 3. megjegyzés.

Ebbe lelkiismeretesen bevezetendő minden közbiztonsági zavar, mely kideríthető nem volt. (Nem írónak be p. o. vigyázatlanságból eredő tüzesetek, egy frt kárt meg nem haladó lopások vagy oly zavarok, melyeknek gyanúsított tettesei feleltettek vagy vizsgálai alatt állanak.) Ha később valamely zavar kiderített, az a megjegyzés rovatba az iktató vagy állomás szolgálati könyv számának megjelölésével beírandó, az 5. első rovat pedig veres tintával a bal felső szögletől kezdve keresztül húzandó.

A közbiztonsági zavarok jegyzéke minden év végével lezárandó és aláírandó, a szemlét tartó tiszt urak pedig kötelesek szemlék alkalmával úgy a járásbiróság, valamint egyes községekben utánkérdezés folytán meggyőződni, hogy az őrsöknön vezetett jegyzék helyes-e és nincsenek-e abból zavarok kihagyva. (1880.)

IV.

Nézzünk most még messzebb... Két képet mutatunk a közbiztonság nagyon régi múltjából. Egyik képen az *alispán* közbiztonsági ügykörének körülírását, a másikban pedig a csendőr egyik őselődjét, a *lator- és tolvajkergetőket* látjuk.

Az *alispán* a vármegyében a judliumokkal (*szolgabírák*), felsőbb rendeltetűre nyomozást vezet a tolvajok, paráznák, istenkáromlók, engedetlen gyerekek, nön erőszakot tévők, nőrablók, többnejűek, gyermekvesztők és vérfertőzők ellen. Keresi: Van-e éjjeli virrasztás a községekben? Van-e orgazda, gyilkos? Van-e, aki kuruc volt s nem áll kezesség alatt? Van-e szökevény? Szednek-e vámot, ahol rossz az út, vagy híd nincsen? Élést hordott-e valaki el mástól? Van-e gyújtogató, Lengyelországban tolvajkodó? Szakadt-e el a vármegyéből s mily nevű rabló? Van-e marhaelhajtó, fosztogató? Van-e, aki nemesi házból vagy templomból eszközt elrablott? Van-e kóborló? Van-e olyan bíró, aki szökevénytől vásárolt valant s a szökést megengedte? Van-e bíró, aki 4 pénz után igazságot nem szolgáltatott? Szökött-e a városba valaki vétek miatt? Van-e város, amely ilyet befogadott, pártolt vagy elszöktetett? Városbíró volt-e az, aki a polgártól károsítottnak elégtételt nem adott? Van-e, aki méreggel vesztett el mást, vagy a mérgezésnek eszközlője volt? Van-e, akit mint bűnöst a földesura vagy ennek tisztje kedvezésből elbocsátott? Van-e, aki a bíróhoz nem fordul s nem ért egyet a faluval? Van-e boszorkány, javasasszony? Kapott-e valaki pénzt arra, hogy újabb zenebonát csináljon?

1620-ban latorkergető hadnagyok:

Tarcsa mellé: Paczóth Ferencz, Csuda András.

Bártfa felé: Balpataky János, Gombos György.

Lubló felé: Füzy Imre, Roskoványi Kálmán és Berzeviczy Zsigmond.

Branyiszko felé: Berthóty Ferencz, Viczmándy Sándor.

Tapoly felé: Kálnássy Gergely, Fejérváry Zsigmond.

1630-ban tolvajkergető hadnagy havi 10 forint, tolvajkergető tizedes havi 4 forint, tolvajkergető katona havi 3 forintot kap.

V.

És mit mond a legfiatalabb csendőr?

A visszaemlékezésben nem merülünk el, a napi kötelességek előttünk állanak. Mi, a maiak, a régieket követő nyomtaposók és útszélesítők vagyunk, erre kötelez a régi nagyok példája, a jelen munkatengere és a jövő feladatok. A közbiztonság szilárd-sága a nemzet boldogulását jelenti és mi, a maiak szüntelen munkával álljuk az adott szót. Ez volt a magyar csendőr mindig. Ezt látjuk a régi világból és tudjuk, hogy az új nemzedék sem cselekszik mást...

Az új nemzedék?

Kapcsoljuk ide — a régiekről emlékezés soraihoz — az új nemzedék, különösen pedig az Erdélyből jelentkező legfiatalabb bajtársaink szavait.

Nézzünk csak a múltba és lássuk csak — a jövő csendőroket.

A nagyváradi — egykori országos — csendőriskolában kereken hétszáz erdélyi fiú, magyar testvér, bajtárs van, él, néz, lát, tanul, vágyakozik, büszkén, örömtelien, frissen, kemény izmokkal és forró szívvel. *A leendő csendőrök*. Vajjon mit mondanak ők?

Az iskola parancsnoka, *vitéz Paksy-Kiss Tibor ezredes ur* szíves volt a velük foglalkozás közben hallottakat feljegyezni s rendelkezésünkre bocsátani. Három ilyen fiatal bajtársat szólaltatunk meg.

1.

Apám adófizető földműves ember. Keresetünk nem volt, csak abból éltünk, ami magunknak termelt, így adóra nem mindig jutott. Ezért azután megesett, hogy a végrehajtó még a szekeret is kihúzta az udvarról. Nagy volt az elkeseredés és mindig Istenhez fohászkodtunk hogy ne tölje ezt tovább és szabadítson fel bennünket az alól a súlyos iga alól.

Szülfalumban a felekezeti iskolában 4 elemi végeztem. Bár tanítónk magyarul tudott, mégis, — hogy állásában megmaradhasson, kikutatta, hogy melyik gyermek nagyszülei között van görög keleti vallású és az ilyet román származásának minősítette. Így történt, hogy apám második feleségétől származó fiútestvérem — mivel anyjának a nagyapja görökeleti vallású volt — a román származásuk közé került és mint ilyen, a felekezeti iskolába, ahol magyarul is tanították volna, nem járhatott. Így románosítottak bennünket. Ha nem tudtuk a román történelmet, kukoricára térdepeltettek, szidtak és kintoztak.

A tanító úr addig biztatta szüleimet, míg azok 4 elemi elvégzése után középiskolába beírtak. Itt a 2-ik osztályban már román és francia nyelvből és román történelemből megbuktattak és csak pótvizsgán engedtek át. A 3-ik osztályban 4 tantárgyból megbuktattak, így szüleim az iskolából kivettek és haza vittek gazdálkodónak.

A román hadseregbe 1939 március 1-én vonultam be Bukarestbe a gyalogsághoz. Mivel magyar voltam, csak 3 hétig képeztek ki, azután az istállóba tettek a lovakhoz. Két hétig voltam az istállóban, nagyon rossz helyem volt. Gondoltam egyet és azt mondtam az őrmesternek, tegyen jobb helyre, meghálálom. Erre 100 leuért (3 pengő 33 fillér) át tétetett a katona zenéhez, ahol nagydobos lettem és jobban ment a dolgom. Zsoldról szó sem volt azt csak aláírtuk, de soha sem kaptuk meg.

Bukarestben szolgáltam, mikor meghallottam, hogy visszakerültünk Magyarországhz. Az őrmester mondta meg és mikor megtudtam, hogy haza mehetek, a szemem tele lett könnyel és nagyon boldog voltam. Volt egy kis pénzem, vettem egy polgári ruhát és még szeptember 7-én hazamentem.

Az első magyar csendőrt akkor láttam meg, amikor apámmal bementem Csíkszeredára. Ekkor mondta apám: „Fiam, eddig még nem láttál magyar csendőrt, de most úgy nézd meg, neked is ilyennek kell lenned!”

Abban az órában, amikor a felszabadulásunkat megtudtam, határoztam el magamban, hogy most már mint felszabadult magyar, én is csendőr leszek, ha az Isten is megsegít és alkalmas leszek.

Most, hogy sikerült a csendőrséghez bejutnom, vágyam teljesült és nem tudok elég hálát adni az én Isteneimnek és csak azt kérem, hogy adjon nekem tehetséget és segítő kegyelmet, hogy minél jobban és helyesebben megértsem és kövessem oktatóimnak jó példáját és tanítását. Most, ha azt írná apám, hogy gyere haza fiam, mert rád iratom az összes vagyonomat, még akkor sem mennék haza, ha mindjárt lehetne is.

2.

Csikmegyében Gyergyócsomafalván születtem, földműves vagyok és román katonai időmön kívül mindig Erdélyben tartózkodtam.

Iskoláimat szülőfalumban végeztem. A szülőket arra kényszerítették, hogy a gyermekeket az állami iskolába járassák, aki pedig oda járt, az csak románul tanult, nem tudott csak románul írni, ha csak szülei otthon nem tanították. Így akartak bennünket elrománosítani.

Mikor a jó Isten könyörgésünket meghallgatta és elhozta azt a pillantot, amikor a 22 évi rabság után felszabadultunk, akkor messze, román földön katonáskodtam.

Egyszer csak látom, hogy a magyar fiúk összegúgnak, egyik a másikhoz megy, mond valamit, majd tovább fut. Mielőtt hozzám ért volna, hallottam, hogy az egyik román mondja a másiknak: „Látod, hogyan örülnek ezek, hogy Erdélyből visszaadtunk nekik egy darabot?” Azt hittem, megőrülök az örömtől és arra gondoltam, Istenem, csak otthon lehetnék. Eljött ez az idő is. Rongyosan, mezítláb, szuronyok között kísérték a határig, ott még párszor arcul ütöttek és jöhettem haza. A vidéket ismertem, de még magyar katonát nem láttam. Mindenütt kérdeztem, hol vannak a magyar csapatok, — végre Sepsiszentgyörgyön talákoztam velük. Nem tudtam hinni a szemeimnek, hogy valóság, amit látok. Szólni sem tudtam, csak sírni és örültem, hogy a lábuk nyomát megcsókolhattam.

Mint román katona, három évig szolgáltam, de a három év alatt nem kaptam annyi pénzt, mint három hét alatt a magyar királyi csendőrségnél. Bevonulásomtól végig olyan rongyosan jártam, mint nálunk az utolsó cigány. Az élelem nagyon rossz volt és kevés. Ha marharépat főztek és nem ízlett, azt mondták, menjetek Budapestre, ott még ilyet sem kaptok. Egy hónapra 36 fillér járt, abból 20 fillért levontak valamire és így csak 16 fillér maradt cipőkenőcsre, türe, cernára.

Nem értettem jól románul, ezért sokszor megvertek és egyszer a hátsó fogaimat is kiverték. Három évig voltam katona, de még a puskafogasokat sem tanították meg.

Mikor a honvédek elmentek a falunkból, azt mondták az emberek, hogy holnap jönnek a csendőrök. Mindannyian vártuk és egyszer csak megállt egy autó és 6 csendőr szállt le róla. Csak néztem, mert én még olyat nem láttam. Nagyon megtetszetek, komoly fellépésük, a lengő kakastollak, a szép egyenruha és az, hogy mindenkivel komolyan, de szépen beszéltek. Ekkor gondoltam magamban, ha én ilyen lehetnék, senkivel sem cserélnék a világon.

Mikor meghallottam, hogy lehet csendőrnek jelentkezni, azonnal jelentkeztem és még otthon is csak azután mondtam ezt meg.

Most nem cserélnék senkivel sem. Nagyon boldog vagyok és meg vagyok elégedve, mert mióta bevonultam, azóta is sokat tanultam és látom, ha Isten megsegít, egy pár év múlva ember lesz belőlem.

3.

Mikor a megszállás történt, 1 éves voltam, így a megszállás borzalmairól csak szüleimtől hallottam.

Az életünk, mióta emlékszem, igen nehéz volt és nem is lehetett életnek nevezni. Örökös rettegés, félelem, hogy mit találnak ki meghurcolásunkra. Magyar ember állami szolgálatba nem mehetett, mert nem alkalmazták. Aki pedig már előzőleg, pl. a vasútnál volt, azokat nyelvvizsga alá vonták és olyanokat is kérdeztek tőle: mi a hím pocogérnek a neve románul? Ha nem tudta, azt mondták, nem bírja a nyelvet és elbocsátották.

1939 március 1-én vonultam be katonának a román hadseregbe a 62. gyalogezredhez Margitára, de mint magyar fiút nem hagyták az akkori határhoz közel, hanem 3 hét múlva elvittek Beszarábiába. Szegény magyar fiúknak itt kezdődött a földi pokol. Naponta egyszer adtak enni egy kis híg levest, amiről nem lehetett tudni, hogy mi, mert semmi sem volt benne, az ízéről pedig nem lehetett kitalálni, hogy mi lehet. Kenyeret csak minden harmadik nap adtak 25 dekát. A bánásmód nagyon durva volt. Egy vasárnap délután hat magyar fiúval a mezőre mentem, hogy kibeszélgessem magamat, mert a lakatnyában még beszélgetni sem nagyon lehetett. Alig voltunk kint, arra lovagolt egy román százados és egy főhadnagy. Mikor megtudta, hogy magyarok vagyunk, lovával nekünk jött, a korbácsával az arcunkba vágott, szidalmazott, hogy mit keresünk mi ott és mit akarunk. Büntetésből három éjjel az ezred szénáját kellett őriznünk és nappal sáncot ásnunk. Ez alatt a három nap alatt semmi élelmet sem adtak.

1940 szeptemberében hazaengedtek, mert a visszacsatolt területre való vagyok.

Életem legboldogabb napja az volt, amikor a magyar csapatok végigvonultak az utcánkon. Mikor a magyar csendőröket először megláttam, az a boldog érzés fogott el, hogy most már nyugodtak lehetünk, mert senki sem fog zsarolni, kínozni és a magyarságunkért bántani.

Nagyon boldog voltam és elhatároztam, hogy ha lehet, én is magyar csendőr leszek és kértem a jó Istent, hogy adja meg, hogy én is csendőr lehessék és mint ilyen mehessek a többi magyar testvér felszabadítására.

Nagyon boldog vagyok, hogy a csendőr egyenruhát viselhetem, büszke vagyok rá. Minden igyekezetemmel azon leszek, hogy szorgalommal, igyekezettel a szükséges tudnivalókat elsajátítsam és így szolgálatomnak minden körülmények között eleget tehessek.

Igy szóltak a mi legfiatalabb bajtársaink. Egyszerű szavaikban felcsillan a sokat szenvedett magyar ember hazaszeretete, a hazához és testülethez való őszinte ragaszkodás, ami biztos záloga annak, hogy a régi világ kiváló csendőrei után ismét felnő egy nemzedék, amely lélekben, munkában, hivatás-szeretetben ugyanolyan lesz, mint — az elődök.

**A nagyvárad
iskolába bevonultak
legfiatalabb
bajtársaink**

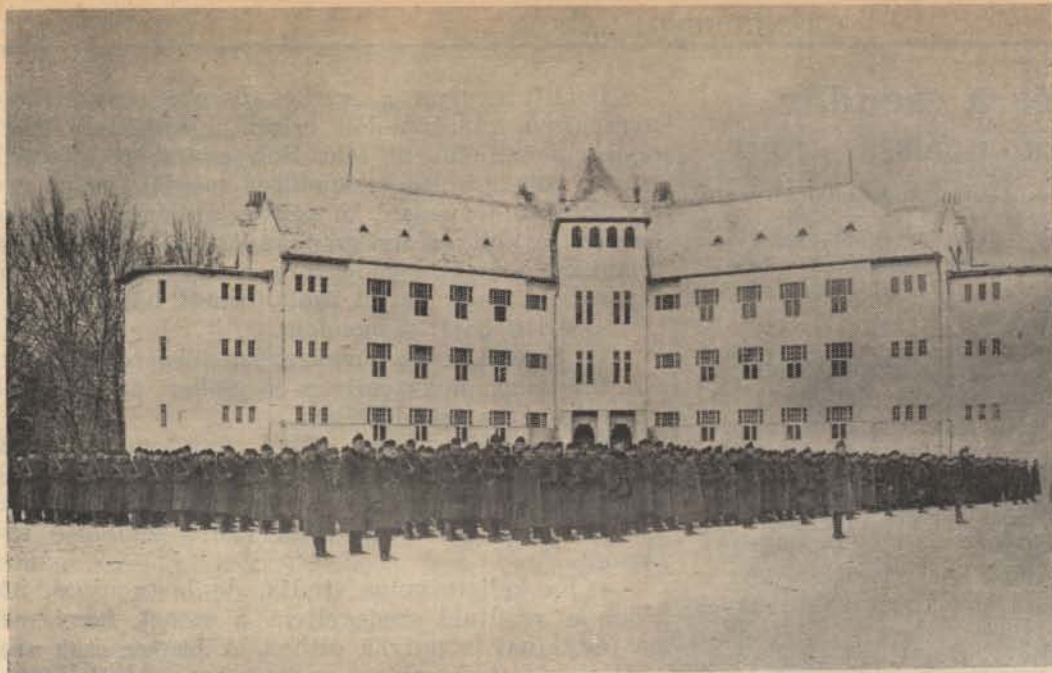
Fogadják őket

*Bajtársi szeretettel
fogadják őket*

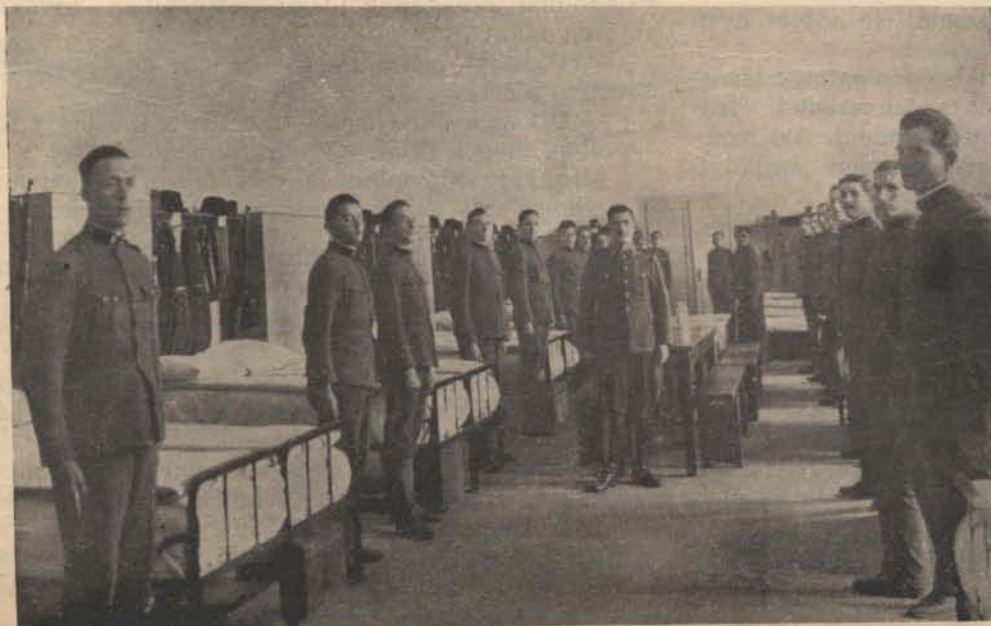
*Amíg a ruhát testhez
igazítják, a kiképzés
„vegyes” öltözetben
történik*

*A nagyváradi iskola
együtt*

A tanteremben

A hálóteremben

Az ujságíró és a csendőr

Írta: RACZKÓ LAJOS.

(Nem hiszem, hogy papírra vetették volna eddig az ujságíró és a csendőr viszonyát. Megpróbálok néhány történetet elmondani róla.)

I.

Valahonnan Erdélyből került a huszas évek elején Orosházára Albert János csendőr tisztihelyettes.

Még senkivel sem beszélt, sehol be nem mutatkozott, máris észrevették, hogy van. Csak abból, ahogy végig ment az utcákon.

Másnap, vagy harmadnap, ahogy odaérkezett, benyitottam hozzá az őrsirodára. Mondom, hogy ki vagytok, és hogy ujságíró vagytok.

Kezet fogunk, melegen s keményen, aztán nagy szívésséggel mondja:

— Tessék helyet foglalni és tessék nekem elmondani, hogyan és miért van napilap Orosházán?

Elmondom, hogy nagyon érdekli az errevaló népeket a hír. Szeretnek mindenről idejében tudni, ezért van az, hogy elsőnek kapnak rá minden lehetőségre. Elsőnek és jól tenyésztenek — például — angol hússertést, amikor az Alföldön mindenütt máshol a mangalicára esküsznek. Aztán meg: folyton frissítik a vetőmagjukat, azért legjobb a búzájuk.

— Hát a földdel, hogyan vannak?

— Úgy, hogy az orosházi határban a természetben lehet mutogatni az egészséges birtokmegosztást. Úgyesen dolgoz ez a nép, lánya-fia kiművelődik, de megmarad parasztnak, nem válik „földbirtokossá”. Addig ügyeskedtek, amíg lassan-lassan felparcelláztatták a legtöbb nagybirtokot.

Elbeszélgettünk vagy egy jó óra hosszáig, s csak aztán mondom, hogy miért is jöttem:

— Nézze, tisztihelyettes úr, én mindennapos vendég leszek az őrsön. Még akkor is, ha nem látnának szívesen.

— S aztán miért?

— Mert mindennap történik valami a csendőrségen és én azt igen szeretném tudni.

— Azért, hogy megírja, ügye?

— Azért.

— Azt tudja, ugye, hogy semmiféle adatot nem szolgáltatathatok Önnek?

— Hogyne tudnám! De azt is tudom, hogy ismerem az orosházi járást, mint a tenyeremet, így aztán előbb-utóbb csak megtudok mindent. Azt mondom én, tisztihelyettes úr, hogy minden szabályt meg lehet tölteni az étellel.

Nagy, bontott láda volt a sarokban. Látom, hogy beüvegezett, keretezett valamik vannak benne.

— De sok képet hozott magával!

— Nem kép az egy se...

Mutat egyet: dicsérő okirat. A többi is az... Örmeister korától kapja egymásután...

Másnap már fent volt az előszoba falán valamennyi, akinek ügyes-bajos dolga volt, nézegethette, olvasgathatta, míg rákerült a sor. Tudja Isten, jól esett böngészni a díszes írásokat, megérezte az ember, hogy akit ennyire megbeesültek felettesei, sosem harapta még le senkinek sem a fülét.

Beállít egyszer a szerkesztőségbe egy vörhenyesbajszú, ráncából-dőlt eszmájú szegény ember, olyan „semmiember” féle. Sok családdal küszködő ember volt, minden esztendőben megjött az új gyerek, sohse tudta magát keresetben utólni. Még hírehamva se volt az inségmunkának, de ez az ember telenként községi segedelemre szorult. Nálunk néha fát vágott, vagy kertet ásott, ismert hát.

— Mi a baj? — mondom.

— Semmi, csak megkérném írjon egy cikket. Azt írja meg, hogy milyen jó ember az új tisztihelyettes úr a csendőrségen.

És elmondja, hogy újból úgy ment a télnek, hogy éppen csak búzája van valamennyi, de kukoricája, malaca nincs. Még messze vagyunk karácsonytól, máris adóssága van a szállóbéli szatocsnál.

— Fa kellett volna, tudja, de hogy nincs, hát előbb a vasútnál szedegettem a szemet, hogy meg ne fagyjanak a pulyák otthon. A bakter csak annyit mondott, hogy azt pedig nem szabad. Hát a mult éccaka kimentem az öregtemető alá, tudja, a kiserdő mellé, kinéztem én ott magamnak három kiszáradt akácát. Mondom: úgyis kivágatja ezt vagy az egyház, vagy a község, mert arravaló. Kivágtam hát magam, hazahúztam, felfűrészeltem, aprítottam.

— Ezt nem írhatom meg, hiszen rákapna a szegénység a többi akácfára!

— Ne is ezt írja meg, hanem azt, hogy benyit hozzám ma reggel az új tisztihelyettes úr és azt mondja:

— Jóember, hány gyereke van magának?

— Mondom, hogy most várjuk a kilencediket.

— Fája nincs, ügye?

— Nincs — mondom —, de rettentő röstelltem, hogy a tisztihelyettes úr az ágy felé figyelt. Azt a két görcsös akácdarabot nézte biztosan, ami még volt.

— Ha nagy bajban lesz tüzelő dolgában, szóljon csak nekem, jóember — mondta — és letett az asztalra egy kis fáraivaló pénzt.

— Minek adja ezt nekem a tisztihelyettes úr?

— Azért adom — mondotta s belémnézett ám — hogy vehessen fát magának. Majd megcsolgálja valahogy... Nem szeretném, ha arra — mondjuk — valahonnan éccakának idején suttyomban kivágná az öreg fákat...

— Pedig — mondtam, — én már úgy is tettem, követem alászan...

— Ott az a pár garas — mondta a tisztihelyettes, — váltsa meg a fáját. — Azzal elment.

Mingyárt kimentem a csendőrségre és elmondom, hogy mit akart a vörhenyesbajszú szegényember:

— Hát ezt meg ne írja, mert — én azt az embert sohsem láttam!

— De tudta, ugye, hogy ő vágta ki a három akácát?

— Én csak azt tudom, hogy — temetőből, a holtak fájából csak azt pusztít éccaka, aki másként már nem tud tüzelőhöz jutni...

Soha szebben senki meg nem magyarázta, mi a végszükség és hogy csak az a bűnöző, az igazi rossz tolvaj, aki nem megy utána, hogy hol, merre van kiszáradt, öreg fa, senkineksevaló, — hanem onnan viszi a fát, ahonnan éri. Mindegy neki, hogy más

udvaráról-e, vagy az utcáról az árokfeletti átereszeket, átjárók karfáit.

Egyszer betelefonál:

— Volna ideje kijönni az örsre?

Persze, hogy volt.

Utakészen volt éppen:

— Ugye, mindent tud, ami a járásban történik?

— Igencsak.

Nevet egyet és kurta, sebes mondatokban elmond egy hírpecsenyének számító intellektuális bűncselekményt az egyik járásbéli faluból. Nadrágos ember követte el, akinek még valami más is lehet a füle mögött.

Semmit sem tudtam a dologból, olyan friss, olyan új volt.

— Nézze, nem akadályozhatom meg, hogy kiutazzék és széjjelnezzzen. S én csak azért mondtam el, mert egy óra múlva már a verebek is csiripelik majd. De, tegye meg, ne írjon mindaddig róla, míg én azt nem mondom: lehet.

Mire beértem, valamelyik jóakarónk betelefonozta az egészet.

— Utazzon ki, mondta a szerkesztőm, nagy riport!

— Már pedig én nem megyek!

Mondom, hogy majd csak akkor írok róla, ha Albert tiszthelyettes mondja, hogy: lehet.

Délután cseng a telefon. Albert tiszthelyettes van a drót végén az illető faluból.

— Írja! — mondja.

Homlokegyenest ellenkező tényállást mondott a telefonba.

— No, ezen nem megy el a nép — mondom.

— Eppen azt akarom! Hárman vannak, hadd higgyék biztonságban magukat! ...

Két nap múlva lakat alatt volt a díszes társaság.

— Csak azt meg ne írja, hogy én ott voltam, mást mindent írhat.

Nem tűrte a nevét nyomtatásban, csak akkor bocsájtott meg az első és utolsó kinyomtatott dicséretért, amikor alhadnaggyá léptették elő.

— Mégis csak nagy szó — mondotta —, hogy az első alhadnagyk között én vagyok. Lássa, érdemes becsülettel élni ...

Eszkendőket töltöttünk együtt Orosházán, csak egyszer pörölt meg.

Július volt, rettentő kánikula és rettentő hiány. Még az anyakönyvbe sem írtak be halottat, vagy újszülöttet. A szomszédunkban terült el az irdatlan nagy vásárhelyi tanyavilág, kényszerűségből kigondoltam hát egy történetet bizonyos Zahorán Illés béresről, akivel megvadultak a lovak, szegény leesett a kocsiról, a feje a küllők közé akadt s mire a makói kórházba indultak vele (azért vitettem szegényt Makóra, mert a vásárhelyi kórházba már nem mertem, rájöttek volna) — „kiszenvedett.” Úgy látszik, Makón is nagy hirinség lehetett, mert a szörnyűséges szerencsétlenséget felna-nyitva, kiszínezve átvette az egyik makói ujság, s annyiival többet is tudott róla, hogy igenis, beszállították a makói kórházba és ott halt meg ...

— Szerkesztő úr — korholt a telefonban három nap múlva Albert alhadnagy úr hangja — ne fül-

Víz és jég a határ...

Kálmán Gy. eső, felv.

lentsen muszájból se. Zahorán Illés lelke magán száradna, ha — lett volna.

— Ejnye — mondom — itt a makói ujság, az még többet tud róla, mint én ...

— Lehetséges. De én meg tudom, hogy a küllő közé eleven ember nem képes beledugni a fejét, ha forog a kerék. Még akkor se nagyon fér átal, ha áll. Próbálja meg!

Egyszerűen: mindent tudott megfigyelésből, tapasztalatból. Úgy olvasott az embereken, mint a pap a bibliából.

Egyszer szó került az emberekkel való bánásmódról. Azt mondta:

— Legmesszebbre jószóval érhet az ember ...

Elkerültem Orosházáról. Esztendők multán találkozom Albert János egyik csendőrével. Az mondta a szomorú hírt:

— Hát azt tudja-e, hogy Albert alhadnagy úr nyugdíjba ment és meghalt.

Nem tudtam.

De azt tudom, hogy az Albert János-féle emberek éltetője a szolgálat és ha nyugdíjasok lesznek, nem tudnak mihez kezdeni a végnélküli szabadnapokkal. Elhervadnak, kivesznek, de *meghagyják jó emléküket az utánuk következők számára.*

II.

A vidéki ujságíró mindennapos a csendőrrel, rendőrrel, detektívvel, ismerhetik hát egymást alaposan. Van is közöttük valami versengésképe, hiszen mindannyian elsőnek kerülnek szembe az eseményekkel, változásokkal.

A csendőr, a rendőr, meg a detektív között különösen mindig lesz versengés, kell is hogy legyen, hiszen fűti az embert a testületheztartozandóság. Meg aztán vonalzóval egyszerűen kettéválasztani őket úgysem engedné az élet.

A csendőr jókora mértékben detektív is, hiszen egymagának kell kideríteni a bűncselekményt. Egymaga tekinti meg a helyszínt, egymaga gombolyítja visszafelé is, előre is az esemény fonalát, egymaga keresi ki az indító okokat és egymaga megy végig a nyomon szívósan, észokokkal, mindaddig, amíg a gyaúsított kézrekerül.

Hát minderről maga az élet szolgált egy esettel, engedelmet, hogy a szereplők közé beóvakodok jómagam is.

Majd húsz esztendeje történt, ki tudja, merre vetette szét a dolgos magyar élet az eset többi szereplőit. Detektívvel versengett itt a csendőr. A detektív, azóta öreg csoportvezető valahol az Alföldön, ha őt kérdeznénk meg: igaz-e, hogy a csendőr ügyeskedett jobban, azt felelné rá: igaz, bizony. . .

. . . Mondom: majd húsz esztendeje lehetett. . .

Pocsék, kutyának se való késő őszi este volt. Reménytelenül zuhogott az eső. Úgy hat-hét óra felé járt, már öreg sötét volt. Jómagam is reménytelenül ültem az ismert alföldi szerkesztőségben, az esőn kívül nem történt semmi s fött a fejem, mi lesz holnap a lapban, hogyan töltjük meg, amikor a közönséget már hozzászoktattuk ahhoz, hogy mindennap éppen annyi történik, hogy — tele lesz az ujság.

Biztosan késnek a vonatok — gondolom — jó lesz kitelefonozni a vasútállomásra, igaz-e?

Felhívom a vasútállomást. Időbe telik, mire kapcsolnak s jelentkeznek. Furesa, hogy a telefondróton egyebet is hallok a vonalzümmögésnél. Persze — gondolom — nedvesek a vezetékek, áthallás van. Előbb csak szófoszlányokat hallok, aztán tisztán, érthetően az alábbi beszélgetéstöredéket:

— . . . az orvos urat már értesítettem, most kötüzi őket. . . Nem sok remény van életbenmaradásukhoz. . . A detektívcsoporthoz urai egyenest a malom felé jöjjenek, a gödör partjától a negyedik ház. . . Csoportosulás van előtte, egymagam nem bírok velük. . .

No, ha ez nem kettős gyilkosság, bekapom a kalapom!

Lekattintom a telefónt, új számot csöngetek, a berautóállomásért.

— Kérek azonnal egy berautót!

Bujok a kabátomba, felkapom a kalapot, már itt az autó. Beleugrok:

— Gyerünk a malom felé, de ahogy csak tud, olyan gyorsan. Gyujtsa meg a keresőlámpát, a gödörtől a negyedik házhoz kell mennünk, csoportosulás van előtte. . .

Öt percben nem telik, helyt vagyunk. Száz meg százfőnyi kíváncsi tömeg, a telefonjelentést adó egy száz rendőr valóban alig bír velük.

Kis parasztház, egy bejárása van, a konyhaajtó, a konyhából nyílik erre is, arra is egy szoba. A konyha feldult, véreskövű, a szoba hadiműtőnek tetszik. Az orvos most bugyolál egy öreg embert, ketten fogják, hogy el ne dőljön ültében. Már annyi ereje sincs.

— Disznót adtak el ma a vásárban — mondja kötözés közben sebesen az orvos, — amikor hazajöttek a kulcs a helyén volt. Leakasztják, kinyitják a kiskaput, belépnek a konyhába, hogy majd világot gyujtanak. Csihi-puhi, nekikesik valaki, agyfőbe veri őket. Az asszony már meghalt. . .

Ott fekszik az ágyon. Hiába kötözte be az orvos.

Intek a orvosnak a tehetetlen öreg mögött, hogy mi lesz vele?

— Nem marad meg, szegény — sugja az orvos. — Az a gazember valósággal szétverte a fejét a mán-gorlóval. . .

Minden pillanatban vége lehet. A rendőr kint a tömeggel bajlódik, az orvos életet próbál menteni, kötöznie kell, nem faggathat. Végtelen gyöngédséggel kezdek a dologhoz.

— Érti a szavamat, kedves bátyám?

Int az öreg, hogy igen.

— Hányan voltak, akik bántották?

Mutatja, hogy: egy.

— Férfi? Nő?

Egyre nehezebbé vált a beszéde, de míg bírta, sugta:

— Férfi.

— Fiatal? Öreg?

— Sötét volt, nem jól láttam. . .

Valamennyiünket elfog az izgalom, amint látjuk, hogy emlékezni próbál. Tétován nyúl a feje felé. Végre így suttog:

— Fiatal. . . Az arcát nem láttam. . . De erős volt. . . Nagyokat lökött, ütött. . .

— Idevalósi lehetett?

Két percben is beletelik, mire összeszedi magát:

— Bajosan. . . Hanem a csizmája. . .

— Mi van a csizmájával? . . .

— Sárga volt a csizmája. . .

Kintről zaj hallatszik. . . Rendőrerősítés jön, jönnek a detektívek. Alig térülnek-fordulnak, az orvos jelenti:

— Meghalt, szegény. . .

Még csak a helyszínt futom végig s a szomszédokkal váltok szót. Senki nem tud semmit, de mindenki beszél mindent. Csak egyvalaki véli, hogy a tettes a kerítést keresztülugrotta, úgy menekült.

Nézzük a nyomokat, hát látjuk, hogy a jobb csizmáján már a kéregig kophatott a sarok, annyira nyúlt.

Be az autóba, be a szerkesztőségbe s kialakul bennem a szegény öreg szaggatott szavai alapján a gyanu:

— Idevalósi ember nem visel sárga csizmát. Idegen hát a tettes. A kéregig kopott csizmasarok azt bizonyítja, hogy szegény, vagy léha, magára, külsejére nem adó ember. Nyilván megleszte az öregeket a disznóvásárban, kitapasztalta őket. Előre ment, elbújt, leverte, kirabolta az öreg párt. Két hízó adtak el az öregek a vásárban, elvitte a hízókat árát.

Persze, nagy cikk született a kettős rablógyilkosságról s másnap a fél megye megnézett minden csizmás embert, sárga-e, kopottsarkú-e a csizmája?

Hát a detektívek nem sokra mehettek a helyszínen, hiszen mire hozzákezdtek volna, az öreg is meghalt.

Másnap délfelé nagy mozgást látok a detektívek között. Bérautó kerül elő, szótlan titokzatossággal ülnek rá.

— Hát ti hova igyekeztek?

Mondják, hogy mennek át az egyik szomszéd községbe. Megvan a gyilkos.

— Meg? Ki fogta el?

— A mi személyleírásunk alapján került kézre — mondja az egyik, de nem sok bizonyossággal.

Elrobognak.

— Hm, — gondolom — fura ez az ügy. Mire ők eljuthattak a sárga csizmaig, késő éccaká lett. Éjjel pedig nincs telefonösszeköttetés a szomszéd nagyfaluvá. Megkérdelem az állomást, nem vasúti telefonon szóltak-e át az éccaká. Nem, ott nem tudnak semmiféle detektívmunkáról.

Órák múltán behozzák a szomszéd faluból a tettest, lábán van a kopottsarkú sárga csizma.

Más nem foghatta el, csak csendőr.

Átutózik magam is a szomszéd faluba, megyek egyenest a csendőrsre, keresem az őrsparancsnokot.

— Hogyan s mint volt? — kérdelem.

Jóismerősök vagyunk, szívesen mondaná, ha tehetné. De hát őt is köti a szabály.

Menek tovább, benyitok a gyilkos portájára. Együtt van a szomszédság, vigasztalják a gyilkos legény töpörödött, öreg édesanyját.

— Jaj nekem, jaj nekem, még alig alutt el a fiam hajnalban, máris ránknyitott a tiszthelyettes ur, megnézte a csizmáját s fölverte...

No, itt az ujság segített! Megint rányitok a tiszthelyettesre:

— Nézze, tiszthelyettes úr, egyenesen azért jöttem át, mert a detektíveken nem láttam az örömet, ahogy a gyilkost hozták. Maga fogta el a legényt, gyanítom: az ujság révén. Szeretném tudni az igazságot, már csak azért is, hogy melyik volt hát az ügyesebb? A detektív-e, vagy a csendőr?

Hát a csendőr volt, nem hallgathatta el:

— Ugy volt — kezdte —, hogy néhány nappal ezelőtt bejött hozzám a legény anyja.

— Tiszthelyettes úr, segítsen már rajtam, az Isten is megáldja!....

— Mi a panasz, nénikém?

Rítt egy sort elébb, én meg hagytam, hadd sírjon.

— Tuggya, van nékem egy legény fiam... Roszszak közé keveredhetett, mert nem hallgat mán a szóra... Dologba nem megy, csak a készet pusztítja... Én meg nem bírom mán pénzzel... Az este rángyütt, osztán, hogy nem adtam neki újfent pénzt, azt mondta, hogy úgy ügyeljek magamra, hogyha nem adok neki, rángyujtja a házat!... Hát ezt nem szeretném, mivel mégis csak a gyerekem, meg a házat is sajnálnám...

— Jól van, nénikém, menjen csak haza Isten hírével. Ha előkerül a legény, legyen híradással. Majd elmegyek magukhoz és beszélek a fejével!

— Ennyiben maradtunk. A legényt ismertem, tudtam, hogy kerüli a dolgot, de még nem láttam annyira elveszettnek, hogy a jószóra ne hallgatna.

— Ma reggel felöltözöm, hozzák az ujságot, a

magukét. Nézem, hát: kettős gyilkosság történt odaát. Ejnye, mondom, vajjon ki lehetett ez az istentelen gazember? Alig olvasom végig, jön a néni:

— Tiszthelyettes úr, hajnalban meggyütt a fiam...

— No, ha megjött, intézzük el a dolgot, mingyárt szólok hozzá néhány szót.

— Benyitok a kis szobába. A legény horkol a dunyha alatt, az ágy előtt meg ott áll haptákban egy pár sárga csizma. Nézem a jobbszizmát: kérgéig kopott a sarka!

— Mit mosott ez a gyerek, amikor megjött? — kérdelem a nénikét. — Az meg csak néz rám:

— Mán azt is tuggya, hogy kimosta a holmiját?... Nékem azt mondta, hogy a nagybátyjánál volt disznótorban, böllérkedett s összevázta magát... Itt szárad a mellénye, kabátja, az inge a konyhában...

— Felköltöm a legényt. Ahogy meglát, úgy ül fel az ágyban, mintha rántották volna.

— Mit akar a tiszthelyettes úr?

— Én csak annyit, fiam, hogy öltözz fel, aztán gyere be velem az őrsre, egy kis beszédem volna veled...

— Felöltözött, s elindultunk befelé. Az útban egy szót nem szóltam hozzá, ő beszélt:

— Tiszthelyettes úr, csak rossz fiú vagyok én, hogy szegény édesanyámmal így bántam... Higgye el, bánom is...

— Még erre se szóltam neki. Bemegyünk az őrsre. Lekapja fejéről a kalapot, sáppadt, mint a fal, nézi, várja, hogy honnan, merről bántják majd.

— Ne félj, fiam, nem eszünk mink itt meg senkit. Azt meg különösen nem, aki a tiszta igazat mondja... Most már megmondom, fiam, miért hívtalak be. Azért, hogy olvasd csak el ezt az ujságot!

— A kezébe adtam az ujságot, még félig se olvasta, amikor végigszaladt az arcán a veríték. Összehajtott, letette az asztalra az ujságot, aztán nagyon csendesen ennyit mondott:

— Igen, én voltam, verne meg érte az Isten!... Meglestem őket a disznópiacban... Nem akartam én agyonverni őket, és... Jaj, hogy két ember lelke szárad rajtam!... A pénz megvan egy szálig, még vonatra se költöttem belőle. Gyalogosan jöttem haza... Odahaza van a szalmazsákban bukásztul...

— Nékem — fejezte be az őrsparancsnok — csak annyi tennivalóm volt már, hogy áttelefonáltam: jöhetnek érte, itt van az őrsön...

— Dehát mi lett volna, ha véletlenül nem olvassa előbb az ujságot?

— Ugyanez lett volna az eredmény — mondta a tiszthelyettes —, mert már a konyhában megláttam a száradni felakasztott gunyát. Mingyárt tudtam, hogy valamit el akart tüntetni az éccakai mosással. A csizmát elfelejtette alaposan megtakarítani, a jobb csizma szárán ott hagyott egy ráfröccsent vérnyomot. Aki bölléreskedésből jön meg, nem gyilkosságból, nem pattan fel az ágyán a csendőr láttára úgy, mintha villám érte volna... Tiszta lelkiismeretű ember, ha mingyárt csendőr rázta is fel, csak bosszús egy kissé, s legalább annyit mond:

— Ejnye, tiszthelyettes uram, kivárhatta volna, míg magamtól fölkelek!...

... Ismeri a népet a magyar csendőr, mint a te nyérét, s úgy olvas lelkében, mint a pap a bibliában.

III.

Két eset következik itt, egyik se szomorú...

... Az első 1932-ben, a nagy árvízkor történt, amikor a Tisza kicsi híján majd elnyelte Szentest, Hódmezővásárhelyt.

Az 1919-es vízállásnál magasabbra duzzadt a Tisza. Már csak egy arasszal volt följebb a gát a víznél. Az óriási nyomást alig bírta a gát. Néhol megrogyott, beomlott. A Körös-torkolattól Algyőig végesvéig rózsával, lefukozott, deszkával, homokzsákokkal megkötött oszlopsorokkal tartották a gátat.

Persze, leparancsoltak a gátról minden bábész, idegen embert s úgy őrizték fegyverrel, nehogy túlról valamelyik megriadt, megzavarodott ember átvakodjék és megnyissa valahol, hogy ezzel az ő tája felől elirányíthassa a veszedelmet.

Jómagam mindennap éjjélkor keltem, éccaka egy órától reggel kilencig-tíz, míg a napi dologra sor került, folyton a gátat jártam. Ismertek mindenfelé, mégis külön írásbeli engedelem volt a zsebemben. Más tájakról vezényeltek sok csendőrt gátbiztosító szolgálatra, megesett néhányszor, hogy igazoltattak.

Két napon keresztül szakadt az eső, a gát annyira latyakossá vált, hogy polgári lábbelivel, de még sárcipővel sem lehetett járni már rajta. Honnan szerezzek hamarosan sárálló csizmafélét?

A csendőrök vígan bírtak a sárral a kincstári csizmában, beköszöntem hát az őrsre és elmondtam a tényállást, hátha kisegítenének kölcsönbe egy pár csendőresizmával.

Szívesen kisegítettek, hiszen tudták, hogy nem rosszra kérem.

Másnap meleg kapcabélésre rántottam fel éjjeltájt a sajtószolgálatra szíveskedett csendőresizmát s vígan dagasztottam vele a sarat. Állta, bírta.

Jóval Szentest alatt, közel a szentes-csongrádi Tisza-hídhöz, nagyon érdekes hármas védekezés volt az egyik legveszélyeztetettebb gátrészen. Rőzsor is, oszlopsor is, fonott fal is. Előkapom a fényképezőgépet, hogy megörökítem, hát éppen akkor jön felém a gát tetején egy csendőrrjárőr. Olyan erős szél fújt, hogy majd leszaggatta kalapjukról a kakastollat.

— Siessenek — mondom nekik —, legalább benne lesznek a képben!

Megvárom, míg a képbe érnek s elkattantom a gépet.

Lekezelünk jóbarátsággal, s nézik, nevetve, a csendőresizmát:

— No, beválik-e?

— Be annyira, hogy tán vissza sem adom...

Megyünk tovább a híd felé. Azt mondja a törzsőrmester:

— Van-e még lemeze?

— Van bőven. Mire kellene?

— Szép emlék lenne egy fölvtétel rólunk, amint ebben az istenverte időben éppen a Tisza-hídon járjuk a szolgálat útját.

— Szívesen — mondom —, legalább megfizetem a csizma bérét...

Nekiindulunk a hídnak.

Lemegyünk az országútra, ami jódarabon úgy fordul neki a hídnak, hogy párhuzamosan halad a

hidramenő vasúti töltéssel. Cigaretta halászkok elő a zsemből, kínálom a csendőröket.

— Köszönjük — mondják —, szolgálatban vagyunk...

S nem gyujtanak rá. Hát akkor én se.

Udvariasan közrefognak, beszélgetünk az árvízről. Ahogy közeledünk az országút hidraforduló hajlata felé, hallok, hogy dudál, zakatol a Szentestől Csongrádra, Kiskúfélegyházára igyekező reggeli motorosvonat.

Nilván az ördög bújt belém, no, meg egy kis irigykedés is a meleg, fűtött motorosvonatban ülök felé. Az jutott eszembe, hogy mink itt félig fagyotlan, bőrig ázottan veszködünk az Isten szabad ege alatt egész éjszaka, ők meg meleg szobában háltak, s most kényelmesen utaznak Pest felé.

No, megálljatok!...

Két lépéssel a csendőrök elé sietek hát, s a hasamon összeszedem a kezem. Mintha csak pihentem. S hogy az eső a vonat felől ver, még le is szegem a vonat felé a fejem. Biztosan nézik az áradt Tiszát, gondolom, s ha meglátják, hogy mögöttem két szuronyos csendőr ballag, én meg előttük, s a kezem is olyanformán van összetéve, mintha bilines kötné, bizonyosan rosszra gondolnak majd...

Félszemmel fölsandítok a motorosvonatra, amint mellettünk elszakatol, hát egymás hegyén-hátán állnak, szorongnak az utasok az ablaknál. Még az ablakot is lehúzta egynémelyik s mutogatnak ránk, de nagyom. Ahogy elrobognak, lassítok, s visszakerülünk egyvonalba hárman.

Azt mondja a törzsőrmester:

— Ezek azt hitték, hogy mink kísérjük...

— Azt — mondom, mert még a kezem is „gyanusan” tartottam nekik. S tudja miért?

— Miért?

— Próbát tettem velük. Bizonyosan utazott azon a vonaton személyes, jóismerősöm is. Kíváncsi vagyok, eszébe jutott-e valamelyiknek, hogy mink hárman idelent dolgunk végeztében találkoztunk össze? Hogy maguknak is, nekem is szolgálat, mesterség, munka ez a találkozás? Vajon mindannyiunknak csak az tűnik majd fel, hogy én elől mentem, maguk meg hátrább?

Szóval: arra voltam kíváncsi, hogy mindenkit bűntevőnek néznek, aki csendőrrel megy együtt?

Dél felé — persze, alaposan megtisztálgattam a sártól, átöltöztem — azt mondja a főispáni titkár:

— Hallod-e, mit csináltál a Tiszaparton?

— Én — kértem csodálkozva, mintha semmiről sem tudnék —, mit csináltam volna?

— Valamit kellett csinálnod. A másik ujság szerkesztőségét Pestről telefonon felhívták és közölte velük egy szemtanu, aki a reggeli motoroson utazott, hogy látott téged, amint megbilincselve kísérték a csendőrök... Már azt is tudta, hogy fel akartad robbantani a gátat, de tettenértek, elfogtak...

Persze, egy szót se hittek belőle a főispáni hivatalban és amikor elmondtam, hogy tréfa is volt, meg kísérlet is, órákat kacagtunk belé...

Ki tudta?

A háború előtti utolsó teljes gazdasági év — 1913 — adatai szerint Nagybányán 777 kg. aranyat bányásztak.

Portyázás.

Egy miszter kiszámította — mint a német nemzet vezérének legutóbbi beszédéből tudjuk —, hogy a Führer 1940-ben hét hibát követett el. Erre a ropant hatalmú és mérhetetlen tekintélyű Führer a maga sohasem pózoló egyszerű emberi nyelvével bevallotta, hogy nem hetet, hanem hétszázhuszonnégyet hibázott a múlt évben, ellenségei azonban ennél is többet: valami négyemillió és egynehányat említett. Azt is mondotta még, hogy hálát fog adni Istennek, ha 1941 végén összeszámolva a hibákat, csak hetet talál, s az is olyan lesz, amelyet most az angolok felelnek neki.

Okulhatnak belőle azok, akik nagyképűen bizonygatják, hogy soha nem hibáznak. Először is ez nem igaz. Másodszor: könnyű annak nem hibázni, aki nem kockáztat. Ha a járőrvezető megszimatozza, hogy a kocsmában verekednek s erre hirtelen valami más, sürgősebb dolga akad, egész sereg bonyodalomtól, kockázattól, fegyverhasználatától s ezek során elkövethető hibalehetőségtől szökött meg. Így könnyű nem hibázni, hanem tessék nekimenni az élet minden feladatának, bujkálás nélkül, akkor aztán ki-ki mutassa meg, mit tud.

Nem bízunk azokban a légnemű emberekben, akik évtizedekig úgy tudnak színészkedni, mintha az emberi gyarlóságokhoz semmi közük se lenne. Aki az érdemi munka elől nem fut, hanem vállalja a feladatokat, természetesen hibázik is, de a hibák eltörpülnek az eredmény mellett. Akik viszont mindig csak a fal mellett mennek s mindig fedezik a hátukat, elkerülhetik a hibákat, de az ilyen munka értéke alig több a nullánál. Ezek azok az emberek, akik nem az életet keresik a szabályban, hanem a szabályt az életben. Csakugyan erős vár számukra az ő szabályuk, amely holtta, sziklává dermedve védi testüket és pályafutásukat minden ellen, ami cselekvés, kockázat, tehát részben hiba is.

Ments meg Uram minket az ilyen desztillált lilomoktól.

A motozások során pisztolyt találtak egy asszony kalapja alatt a hajában, egy leány hóna alatt, egy iskolás táskájában. Találtak ezenfelül tonnaszámra rablott és lopott holmit, valutát, minden elemelhető olyanoknál, akiket vezetők az eszme leghívebb hívei közé soroltak. Hogy pezsgő és likőr is ládaszámra gazdagította a forradalmi fellegrákokat, az ugyebár természetes.

Most már odáig jutottak a dolgok, hogy akinél fegyvert találnak, ott a helyszínen és azonnal kivég-

zik, — amint a hivatalos közlemény a rendcsinálásnak ezt a barátságtalan műveletét nevezi. Nem agyonlövik, hanem: kivégzik. Tagadhatatlan, hogy így hatásosabb, elriasztóbb. Gyakorlatilag nincs köztük különbség, de a szavak hangzásában van valami árnyalati eltérés és ez az árnyalat határozottan nyugtalanító, nem tesz jót az idegeknek. Szavak zenéje: mint új karhatalmi eszköz. Ha nem volna a szavakat megtestesítő valóság annyira borzalmas, mosolyogni lehetne rajta.

Pisztoly az asszony hajában, rablott vagyonraktár az eszme fellegrárában és nadrágzsebben felejtett pisztoly miatt kivégzett emberek: hol található ez a csendélet?

A vérbeli jenki felkap a repülőgépre, át az Óceán fölött Angliába, ott már légiriadó várja. Kóstolgatja a bombák dörejét, mint piacon a gyengeturót szokás, megnézi a legfrissebb romokat, majd két légiriadó között fel a gépre és hazaszáll Amerikába.

Regényíró mondta volna ezt néhány évvel ezelőtt, bolondházba csukták volna. Olyan ez, mintha a tanyai asszony 1916 derekán azt mondta volna a libalegettető fiának: — Erggye má, kapj a hintalovadra, oszt nyargalj vele a Doberdóra, nézd meg, van-e még

Síszolgálatban.

Lengyel I. cső. felv.

Vásárügyelet.

Bakos cső. felv.

apádnak vágottdobánya? Csak vigyázz, a nagy hegyeknél le ne veszekedj! ...

Mesék és álmok valósággá válnak, közben azonban a valóságos, egyszerű emberi élet kezd az álmok ködébe veszni. Manapság a legképtelenebb dolog sem lehetetlen, éppen azért kezd lehetetlenné válni a legeszerűbb.

Bizonyosan ezt hitték és érezték azok az elődök is, akik az első gőzmozdonyt — ördögszekeret — végtelen vasrudakon futni látták. És ezt érezték, hitték azok a még régebbi elődök, akik sátruk tövéből aggodalommal és rémülettel nézték az első kőépületet.

Fogadjuk hát el, hogy ez a jenkirepülés bele a háborúba csak úgy délután négytől hatig, mint mi a moziba járunk, lényegében nem új és nem nagyobb dolog, mint az első négykerekes szekér volt, persze a maga idején. Mi lesz ez azoknak az utódoknak valamikor, akik a Marsba járnak majd disznótorra s a Holdba keresztelőre, a sógorékhöz? Egyáltalában: szokjunk le a csodálkozásra, mert mindaz, amit az ember eddig kiagyalt és ezután ki fog agyalni, összevéve kismiska ahhoz az érthetetlen valamihez, hogy minden tavaszon a rügyből nyárfalevél növekszik.

Itt kell kezdeni és itt kell végezni a csodálkozást, mert hiába röpködünk, hiába faragjuk a követ, fúrjuk a vasat és lopkodjuk a Mindenség mágneses hullámain, ember keze Isten keze sose lesz ...

Olvassuk a nemzetiségek népiskolai kormányrendeletét s a hozzáfűzött miniszterelnöki és miniszteri beszédek. Olvassuk és kibontakozik előttünk az ezeréves mult. Nem akarunk — mondja a miniszterelnök — senkit akarata és érzése ellenére magyarrá tenni, vagy magyarnak feltüntetni.

Szóval erőszak nincs és család sincs. Valljuk meg, hogy a trianoni évek keserűségében nem így fogalmaztuk meg magunkban az első mondatot, amit a nemzetiségeknek szántunk. Most mégis így beszélünk s ez volt eddig a szerencsénk, ez lesz ezután is. Nem kell különös történettudósnak lenni, hogy tudjuk: nemzeti érzést és nyelvet megölni nem lehet. Megölni nem, hanem csak megnyerni. Betörni soha, hanem csak beolvasztani a magasabbrendűség erejével és csakis azzal. És nem hetek alatt, hanem az idő észrevétlenül pergő homokórájának a kitarásával és erejével. Aki ezt nem hiszi, az nem látja, kik élnek körülötte, nem látja még a barátok, rokonok legszűkebb körét sem, mert erre a tételre mindenki már ott megtalálhatná az igazolást.

Ezen a téren az úgynevezett erős-kéznek nincs mit keresnie. Szaválni lehet róla, de tenni ezen a módon semmit. Ha a románok két évtizeden át nem nyomták volna el olyan brutálisan a magyarságot, többet értek volna el a maguk céljaira. Az erőszak azonban úgy megszilárdította a nemzeti érzést, hogy rongyokban, éhezésben lett igazán erőssé, mert fanatikussá vált. Az egyetlen értelme volt az életnek, amiért Erdély magyarjának élnie érdemes volt, hát ezt az utolsó értékét aztán nem adta! Sokan földönfutókká lettek miatta, sokan belezuhantak a nyomorúságnak nemcsak anyagi, hanem erkölcsi mélységébe is, de egy érték és egy érzés tisztán maradt bennünk lenni a mélyben is: csakazértis magyar vagyok!

Hagyjuk hát az üres, ferde prédikációkat e vonatkozásban. Kokárdával, szónoklattal és doronggal senki sem menti meg a fajtáját. Nem azt kell nézni, hogy kevés és gyenge legyen a nemzetiség, hanem azt, hogy sok és erős a magyar. Clemenceau azt mondta, hogy húszmillióval több a német, mint amennyi francia szempontból elviselhető. Erre alapozta a békeszerződést, egész politikáját és Franciaország ebbe belebukott. Most Pétain azt mondja, hogy kevés és elpuhult a francia. Ha a franciák erre az őszinte alapra viszik át jövőjüket, még akkor is egészséges nemzetté erősödnek, ha közben harmincmillióval lesz több a német.

A Kárpátmedencében eddig mongol, török, Caraffa, Haynau és világháború irtotta szünetlenül a magyart, mégis itt vagyunk. Ha most a történelem ránk néz a szelidebb szemével és csak egy évszázadnyi nyugodt fejlődést engedélyez ennek a viharvert nemzetnek, akkor sok lesz a magyar és erős lesz a magyar. Államvezetésben, közélet-szervezésben és katonai erényekben kétségtelenül a magyar itt a vezető fajta s mert ezeket a tulajdonságokat sem elhagyni, sem felvenni arról-holnapra nem lehet, marad is vezetőnek a magyar. Csupán egyet kíván a jövő: népesebb magyar családokat, mert ez az élet kezdete és vége!

Ki tudja?

Mi a gyalogság és a többi fegyvernem hivatása?

A magyar csendőr és a repülés.

A *Magyar Szárnyak* 1940. december 1-i számában megemlékezik repülőtéri őrszeink szolgálatáról. Közöljük a cikket teljes egészében, szeretettel viszonzva a cikkből felénk sugárzó bajtársi szeretetet és — a sok elismerést.

„(Ha egyszer megírják a „*Magyar csendőr dicsérete*” című régen esedékes munkát, bizonyára helyet szorítanak majd benne a repülők csendőreiről írt alábbi soroknak.)

A harmincas esztendőkből, mikor a repülés átmenő forgalma a fejlődés következtében egyre nagyobbodott s a világ minden részéből érkeztek utasok a közforgalmi repülőtérre kényszerült mátyásföldi repülőtérre, egy napon megjelent a rendészeti és közbiztonsági szolgálat átvételére a *kakastollas magyar csendőr*. Puszták, dombok, hegyek portyázó járőrszolgálatára nevelődött csendőr, aki nélkül ma repülőtéri rendet elképzelni nem tudunk. A magyar csendőr jogász is, detektív is, orvos is, tanító is, katona is egy személyben, bünnel szemben véd, megtorol, bajjal szemben segít. A repüléstől, a repülőleltől távol állott ezelőtt, s hogy ma már nélkülözhetetlen a repülésben, annak okát a csendőr ügyeskedésében keressék...

...Őt-hat csendőr volt kint eleinte s az élet hamarosan megkövetelte, hogy csendőrtiszt legyen odakint. A csendőr-különmény parancsnokává még Mátyásföldre, — *Szirtes* Ferenc csendőrszázadost neveztek ki. Ma őrnagy és a magyar repülés nagy tiszteletben tartott segítője.

A fensőbbség mindjárt az elején megfogalmazta a repülés csendőrségének tennivalóit ilyenformán:

1. A repülőgép hajózó személyzetének, utasainak okmányait megvizsgálja.

2. Az utasokat eligazítja.

Vegyük csak az utóbbit:

Az ember azt hinné, hogy az „utasok eligazítása” abból állott, hogy a hozzánk érkezett és csak néhány percet magyar földön töltő átmenő „tranzit”-utasokat kettéválasztották, autobuszhoz vagy váróhelyiségbe kalauzolták.

Dehogy!

Előbb is megtanultak egy sereg nyelvet, hogy az ide-érkező külföldivel *anyanyelvén, vagy valamelyik legtöbbet beszélt kultúrnyelven érintkezzenek*. Minden „repülő-csendőr” tud legalább németül, de a legtöbbjük tökéletesen beszéli valamelyik utódállam nyelvét. Nemrégiben ment nyugatomba (már a budaörsi repülőtérrel) egy csendőrtiszt-helyettes, aki elismert nyelvtudás volt: *nyolc nyelven beszélt*. Egyszer azzal lepte meg parancsnokát és bajtársait, hogy egy lengyel pilótával — lengyelül kezdett beszélgetni. A pilóta meglepetéssel mondotta:

— Uram, ha nem magyar egyenruhát látnék önön, azt hinném: lengyel...

Milyen kellemetlen, időrabló és mennyire megkeseríti sok külföldi repülőtérén a megérkezés örömeit, hogy az érkező utas nehezen talál olyan közeget, akivel szót érthet. Valami kimondhatatlanul rossz érzés van abban, hogy csak elszedik az ember útlevét, csomagjait, érthetetlen szóáradatot zúdítanak rá és ahova el irányítják, oda nem kalauzolják s ott is várni hagyják a bizonytalanságban.

Hát a magyar csendőr már az elején másként fogott a dologhoz:

Először is türelmes udvariassággal és nem tolakodó hivataloskodással kezelte mindenkit. S hogy a repülőgéppel jött külföldi szólni tudott a kakastollással, már az jól esett neki. A csendőr pedig úgy irányította a szót, hogy mindjárt fel is mérte az illető a szándékai felől, úgy tartotta szemmel, hogy az meg se sejtette. Kiszedte belőle, hogy miért s mennyi időre jött hozzánk.

— Egy napra jöttem, — felelte az utas — üzleti ügyekben.

— Rosszul tette, — felelt a csendőr — mert egy nap kevés *Budapest megtekintésére*.

— Sajnos, tovább nem maradhatok.

No, ha nem maradhat, kedveskedett tovább a csendőr, majd legközelebb. De addig is menjen fel legalább a Halászbástyára s nézze meg Budapest fölséges panorámáját.

S így oltották be pestszeretettel, akit beoltthattak. A királyi várat, az országházát, a Margitszigetet, a híres pesti gyógyfürdőket igen sokan azért nézték, látogatták, mert a kakastollas repülőtéri csendőr rávette őket.

A tíz percet, negyedórát időző tranzitutat váróhelyiségbe, büffébe, étterembe kalauzolták szíves szóval s meggyőzték, hogy milyen rosszul teszi, hogy csak percekét tölt

A budaörsi repülőtérén.

Szirtes Örgy. felv.

magyar földön. Az ideges, türelmetlen, igényes utasok ezt a fogadtatást és szíveskedést nem felejtették el és ha csak tehették, legközelebb hosszabb időre maradtak.

Az átmenő utasnak ilyeneket mondott a repülőtér csendőrije:

— Nagy kár, hogy csak néhány percig tartózkodik magyar földön.

— És miért?

— Mert — például — még a *Balatont* se látta. Nem fürdött benne...

Rendjén elsorolta a csendőr a tranzitutasnak, hogy *Európa legnagyobb édesvízi tava a Balaton*, leírta nagyszerű panorámáját, fürdőhelyeit, hajóútvonalait, halászárait.

Szóval: idegenforgalmi propagandista is volt egyszerűen.

De ez csak az idegenforgalom.

Hány és hány külföldinek magyarázták el a repülőtér csendőrei minden elképzelhető nyelven a magyar Nem! Nem! *Soha!-mozgalom* gondolatát, a magyar revíziós törekvések igazságosságát, alaposságát, tárgyilagosságát.

Az természetes, hogy a repülőtéri apró-cseprő lopások, — amikor például utasgépek felszerelését dézsmálták meg könnyűkezü, megtévedt emberek — nem maradtak kiderítetlenek. Az is természetes, hogy repülőtéri csendőr ellen hivatalos hatalommal való visszaélés, vagy bármely más vétség címén sem följelentés, sem eljárás nem indult.

Életet és gépbiztonságot mentettek és őriztek szolgálatuk közben, megszámlálhatatlan esetben.

Megtörtént, hogy utasgép a lekötő merevítéseket felszabadíttatlanul, startolt volna. A csendőr észrevette, a *startvonalra guruló gép elé futott és leállította, figyelmeztette a pilótát, hogy veszedelemben startol*.

Vagy: hirtelen borús, ködös, sötét idő lepte meg a repülőtér. Ilyenkor a csendőrök világító rakétákkal, ha azok nem voltak elegendők, a földön rakott tüzekkel vezették biztonságos leszálláshoz azokatban az időkben a nemzetközi utasgépeket, amikor még vakrepülést irányító berendezések, neonfényjelzések, reflektorok nem voltak az esti leszállásokhoz. *Száz, meg száz esetben kellett hollandus, vagy francia légiforgalmi gépet ilyen segítőeszközökkel „lehúzni” a repülőtérre*.

A repülőtéri csendőrség életében csak két alkalommal voltak tumultuózus jelenetek. Egyszer: a holland KLM repülőársaság első gépe érkezett Mátyásföldre és a magyar közönségnek bemutatkozásul — tulipánokat hozott. Vagy ötezerfőnyi közönség rohant meg a repülőtérre, hiába volt az erély, a jó szó, a *tömegpszichózis megbokrosodásával alig bírtak*. Második esetben akkor volt nehéz feladat a rendfenntartás, amikor boldogult *Endresz Györgyék* érkeztek meg óceánrepülésük után az értük küldött Fokker-géppel Mátyásföldre. A boldogságos szeretet megnyilvánulása olyan vehemens volt, hogy majdnem szétszedték *Endreszt és Magyart*.

A trianoni békeszerződés alkalmazásának zord idejében kimondhatatlanul sokat segítettek a csendőrök a sokszor rejtve fejlődő magyar sportrepülésnek. Ezért is van az, hogy a repülőtér csendőrijeit a sportrepülők különös tisztelettel és megbecsüléssel veszik körül.

Szabadságra alig akarnak menni, annyira egygyéforrtak a repülőtéri élettel. Természetesen: valamennyien repültek már, a repülők szívesen viszik magukkal hosszabb-rövidebb légiútra a biztonságukra, a rendre ügyelő csendőröket. Főleg

a repülőtéri közlekedési rend megteremtéséért hálások nekik újabban. A megszabott „egyirányú” légiközlekedésnek köszönhető, hogy a legnagyobb forgalom idején sem történt jelentősebb közlekedési baleset gépekkel, repülőkkal. Pedig volt olyan nap, hogy nyolevan gép érkezett és startolt a repülőtérre.

Aki egyszer a repülőtéri csendőrséghez kerül, nem lehet „elesalni” onnan.

Egyszerűen nem tudnak megválni a repülőtér életétől...

Egyedül maradt öreg csendőr.

írta: LEHEL FRIGYES határvadász törzsőrmester.

Borus, sötét őszi este, csendesesen szítál az eső. A járőrtársam már készen vár. Még egy igazítás a derékszíjon, azután indulhatunk. Elmenőben még hallok, hogy a jó meleg szobában, a pihenő legénység valami sakk-feladaton vitatkozik.

Hallgatagon megyünk a falun végig. Itt-ott egy siető férfi, vagy nő körvonala látszik a sötétben. Az utolsó háznál a Bodri még szokás szerint megugat, majd az is elhallgat.

A messze elhagyott falu felől kutyaugatást hoz a szél. A lakosság már nyugovóra tért. Jóleső érzés fog el, így van ez rendjén, a munkában elfáradt polgár nyugodtan alhat, mert az éjszakában sok-sok kéz fogja keményen a puskaszíjat, hogy a föld népének megérdemelt pihenése nyugodt legyen.

Csendesesen lépkedünk. A járőrtársam megszólal: „Hideg lesz az éjjel, őrmester úr!”, „Hideg” — felelem kurtán s tovább hallgatok. Gondolkozom, vajjon hány meg hány járőr portyázik most az éjszakában. Csendőrrjárőr, határvadász járőr.

Egy nagyobb kapaszkodó után megállunk egy percre. Kifujjuk magunkat és egy pillantást vetek az órára. Már 22 óra. Na, még tíz perc és a gémeskútnál leszünk. 22 óra 30 perckor kell ott lenni a 95. sz. portyázó járőrnek. A gémeskútnál nekitámaszkodunk a vájunak és pihenünk. Rövidesen lépéseket hallok, 22 óra 28 perc. Pontos a járőr. Ellenőrzöm, semmi különös, mehetünk tovább. Innen a határ már csak 1 km. Kiérve a határvonalra, a határon húzódó erdei úton a szolgálatot folytatjuk. Csendben megyünk. A lehullott falevél felfogja a lépéseink zaját, csak néha-néha roppan egy száraz ág a bakancs talpa alatt. A járőrtársam most hirtelen megáll és megfogja a köpenyem ujját. Én is hallok... lépések. Többen vannak. Ugy látszik, ők is észrevettek, mert megálltak. Egy-egy fa mellé húzódva figyelünk. Öt perc, tíz perc, húsz perc és nem mozdul senki. Most a hold előbukkan a felhők mögül, de nem látok senkit. Egy kissé előbbre lépek, hogy jobban lássak, de egy kiáltás megállít: „Sztoj, kto szij!” hangzik szlovákul. Válaszolok. Itt is, ott is zseblámpa villan. Megismerjük egymást. Szlovák pénzügyőr járőr, egy pénzügyőr és egy katona. Közelebb megyünk egymáshoz, kezét fogunk. Egy „Vlaszta” és egy „Levento” cigaretta gazdát cserél, rágyújtunk és halkán beszélgetünk. Kölesönösen megállapítjuk, hogy esúnya idő van és éppen elég volt már az esőből, majd határgyűkekről tárgyalunk tovább. A cigányok már megint kívágtak egy pár darab fát szlovák területen. Felirom és megigérem, hogy elintézem a dolgot.

Pár pillanat után megszólal a szlovák pénzügyőr: „Mondja, kamerád, a magyar csendőrök nem járnak ki a határra? Szeretném látni, hogy néznek ki.”

A kérdés meglep és a kérdésre kérdéssel felelek: „Miért kérdezi?” Pár pillanatig gondolkozik, keresi a szavakat, majd csendben felel: „Az én édesapám is magyar csendőr volt. Tót származású, de nagyon jó csendőr volt. Az előjárói nagyon szerették és becsülték.” Lassú mozdulattal kigombolja a köpenyét, kiveszi a tárcáját és elővesz egy fényképet. A kezembe adja. Rávilágítok a zseblámpámmal. A megsárgult fénykép egy csendőr járásőrmestert ábrázol. Kipödört magyar bajusz, kemény, de jóságos tekintet, a mellén több kitüntetés. Ahogy a lámpa fényénél látom, az első a koronás ezüst érdemkereszt. Sokáig nézegetem, majd visszaadom. Csendben vagyunk. Újból ő szólal meg:

„Édesapám sokat beszélt a magyar csendőrökről. Sok jót és szépet, azért szeretném látni őket. A múlt évben február 14-én voltam szabadságon. Amikor hazaértem, egy könyvet tett el az asztalfiókba és könnyes volt a szeme. Kíváncsi voltam, hogy miért sírt és milyen könyvet tett el. Amikor kiment a szobából, megnéztem. Az 1909. évi „Csendőrségi zsebkönyv” volt. A lapok között egy szál kakastollat találtam. Óvatosan visszatettem a fiókba. A kíváncsiság nem hagyott nyugodni. Később újból elővettem. Elolvastam a könyvet és azóta sok mindent megértek...”

Elszorult szívvel hallgattam. Aztán megigérem, hogy legközelebb együtt jövök a csendőrrjárőrrel, elköszöntünk és folytattuk a szolgálatot.

Igy történt! Nem vettem el belőle és nem tettem hozzá semmit. Megírtam, mert úgy éreztem, hogy tartozom vele a csendőr bajtársaknak.

Csendőr bajtársaim! Február 14-én, amikor szerte az országban ünnepeltek, gondolatok arra az öreg csendőrré, akit egyszer a csendőr vértanuk napján, egy öreg „Csendőrségi zsebkönyv” és egy szál kakastoll felett... — a fia kisírt szemmel talált.

EMCÉKEZZÜNK!

Butyka Imre korondi őrsbeli csendőrt 1888 február 15-én Korond és Pálfalva között, postafedezeti szolgálatban rablók megölték.

Kovács Miklós havasközi őrsbeli csendőrt és Balogh Károly próbacsendőrt 1919 február 15-én Havasköz határában orrvadászok lesből agyonlőtték.

Sulka János nágocsi őrsbeli főtörzsőrmestert ellenszegülő tömeggel szemben való fellépése alkalmával 1925 február 15-én Nágocson egyik bajtársa véletlenül agyonlőtte.

Árpástoán János és Marosán Pál kolozsvári kerületbeli csendőr, címz. őrmesterek, az oroszokkal vívott harcban Rarance közelében, a Dolcsok erdőnél 1916 február 22-én elesetek.

Hajdó Ferenc magyarkeszi őrsbeli főtörzsőrmester az internáltak által felgyújtott internáló-tábor oltásánál szerzett betegségében 1924 február 23-án Zalaegerszegen meghalt.

Pongrácz Ferenc néranádasi őrsbeli csendőr, címz. őrmester, 1915 február 28-án az oroszokkal Sielecnél vívott ütközetben hadifogságba esett, ahol nyomavesztett.

A magyar csendőr szíve.

Irta: GÁTI BÉLA tiszthelyettes
(Csikszentdomokos).

Közvetlen Karácsony előtt volt az idő, de azért javában folyt még a munka.

A telep elnéptelenedett, a fenyőerdők zúgtak a fehérharisnyás székelyek sűrű fejszeapásaitól. A völgyekben hosszú sorokban ereszkedtek alá a fenyőrönkökkel megrakott szánok, szekerek, a kis hegyi székely lovak gözölögve igyekeztek az Olt folyó mentén vezető úton, élénk, apró topogásuk ütemesen vegyült bele a fejszeapások zajába. A Székelyföld muzsikája ez.

Odább a bányászok szorgoskodnak hangyaboly módjára a 22 éve elhanyagolt bánya épületeinek javításán, csilléik mérnöki pontossággal keresztezik egymást, ami egy nagyváros életének bonyolult forgalmára emlékeztet. Itt-ott felhangzik a látogató mérnök „Jószerecsét” bányázköszöntése.

Székely asszonyok a hidegtől pirosra csípett arcukkal, átalvetővel a hátukon érkeznek a közeli falvak felől, mindenki a maga szeretteihez. A gyermekek katonás sorokban kéz-kéz fogva igyekeznek hazafelé az iskolából, ahol 22 évig senki sem tanította a magyar betűvetést. Harsogva köszöntik a járókelőket: „Dicsértessék a Jézus Krisztus.”

Délután már kigyulladtak a tűzhelyek, füstölögtek a kémények, a gyermekek 3–4 leiért nemzeti szalagot vásároltak, elszegényedett kis kabátjukra új folt került, csizmájukat is kikefélték. Kicsi házuk tornácát sárral vékonyan lemázolták és sárga homokkal behintették. A kis kápolna oltárát is feldíszítették fenyőgallyal és nemzeti színű szalaggal. A gyermekek egyrésze fehér angyalnak és havasi pásztoroknak öltözködve, papírból készült színes, csillagos süvegekben kántálják a betlehemi játékokat.

Igy várta és így készülődött az első magyar karácsonyra, a csíkmegyei felesíki járásban, az Olt folyó eredeténél, az örök karácsonyfa mezők között élő Balánbánya 22 év alatt elszegényedett székely népe. Ezelőtt 22 évvel virágzott itt az élet, ma még csak azon dolgoznak, hogy a románok 22 éves hanyagságát és rombolását helyrehozzák és újból megindulhasson a termelés, a magyar munka.

Beesteledett, mindenki nyugalomra tért, a bánya villanytelepének szuszogása is elhallgatott, sötétség borult a fenyő hazájára, csak a hóval borított esíki Havasok világítottak, a havasi pásztorok farkast üző kürtszava, az Olt gyér csobogása és a csendőrszékely lépésének zaja zavarta meg az éjjeli csendet. Itt-ott néhány kicsi faházból kiszűrődött még az ablakon a gyenge petróleum lámpafény, mert a románok nem engedték a bányász lakóházakba bevezetni a villanyt. Járőrtársammal igyekeztünk a fény mellett virrasztók megfigyelésére. Amint közeledtünk, az egyik kis ház ablaka kinyílt és egy kis papírszelet esett ki, melyet ez a hang követett: „Angyalkák vigyék el Jézuskához!” és az ablak bezáródott. Még egy kicsit vártunk, majd óvatosan közeledtünk az ablak felé, felvettük a kis papírszeletet és odább a zseblámpák fényénél elolvastuk. A levélre ez volt írva: „Jézuska küldjél nekünk egy kis kenyeret. Pityu és Róza.” Járőrtársam-

Harangláb Erdélyben.

Vincze R. titts. felv.

mal egymásra néztünk és mindjárt tudtuk, hogy bizony itt nagy szükség van a kis Jézuska eljövetelére.

A telepen egyetlen kereskedés van, ahol minden szűken van, élelmiszer meg éppen alig. Megkerestük a kereskedőt és anélkül, hogy bármit is beszéltünk volna erről a járőrtársammal, én egy 5–6 kg-os kenyeret, járőrtársam meg 1 kg szalonnát kért. A kereskedő a saját részére tartott élelmiszerből kiszolgált. 10–10 deka cukrot is vettünk még, amivel azután az éjjeli őr Pityu és Rózáék lakásába ellátogattunk.

Reggel a nagypihenő után meglátogattuk a családot, a kis faházban egy 5 gyermekes bányász házaspárt találtunk. Pityu és Róza is köztük volt. Valamennyi kezében egy-egy darab kenyér, szalonna és 1–2 szem cukor. Az apjuk örömtől ragyogó szemmel szorított velünk kezét.

Azóta valószínű más kis papírszelet is eshetett ki a kis faház ablakán, mert már bizonyára elfogyott a kenyér. Ugyan akad-e, aki megtalálja a levelet és meghallgatásra talál-e a kis sápadt arcú magyar gyermekek kérése?

Február 14:

EMLÉKEZZÜNK HŐSEINKRŐL

Jáfás Pál csendőr

Keszericze Vendel próbacsendő

Szengyel András őrmester

A szolgálatteljesítés közben hősi halált halt bajtársaink emlékére az emlékbizottság márvány sírkövet állíttatott

Wolf József 2. o. őrmester

Mózer János csendőr

Simon Imre c. őrmester

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Pénzhamisítás nyomozása.

Beküldte: PÁLINKÁS JÁNOS tiszthelyettes
(Marosvásárhely).

1937. évben mind több és több őrs jelentette az alosztályhoz, hogy körletében hamis 5 pengős került forgalomba. A terjesztő ismeretlen volt. 1938-ban már szűkebb térre korlátozódtak e bejelentések és főleg az alagi és fóti őrsöktől érkeztek.

Az alagi őrs egyik ilyen jelentése alapján 1938. augusztus végén a nyomozó alosztályparancsnokság engem vezényelt ki a hamis 5 pengősök terjesztői utáni nyomozásra. A gyanú Dezsér Imre* kisalagi péksegétre terelődött, akire a következőket állapítottam meg:

1. Dezsér csak ritkán dolgozott, tehát keresete alig volt.

2. Háromholdas telket, házat és istállót bérelt látszólag semmiből.

3. Igen jól élt 5 tagú családjával és jól ruházkodott.

4. Ha Dezsérhez érkezett József nevű öccse, mindig nagy multságokat rendeztek, ami 20–25 pengőbe is belekerült. Viszont nem barátkoztak senkivel és igen vigyáztak arra, hogy magánéletükbe senki bele ne pillanthasson.

5. Dezsérnek József nevű öccse egy ízben már büntetve volt pénzhamisítás miatt, mely pénzhamisítási ügyben Dezsérnek is gyanús szerepe volt, de annakidején tisztázta magát és megszüntették ellene az eljárást. Dezsér Imre azzal is gyanúsítva volt, hogy kiszabadulása után az elfogása előtt készített vagy szerzett hamisítványokat János nevű bátyjával terjesztette és a hamisítványokért kapott pénzből költenek.

Fenti adatok birtokában olyan egyének után kutattam, akikkel Dezsér érintkezni szokott, de ilyeneket felkutatni nem sikerült, mert mint a végén kiderült, öccsén kívül mással nem barátkozott.

Ekkor az Olesváry–Ridegh-féle nyomozástan III. táblázatának „Tettes jelenléte a helyszínen” alpontjára kíséreltem meg adatokat gyűjteni. Ugyanis úgy gondolkodtam, hogyha Dezsér valahol megfordult, ott hamisítványnak is kellett utána maradni. Ez azonban nem ment olyan könnyen és csak egy olyan kereskedőt találtam, aki Dezsér távozása után 1 darab hamis 5 pengőt talált kasszájában, de az se merte állítani, hogy azt Dezsér adta volna neki. Ellenkezőleg, Dezsért kifogástalan embernek mondta.

Azután Dezsér megfigyelésére B. egyénemet szerveztem be, kiket felkértem, hogy minden észleletüket az alagi őrs parancsnokával vagy helyettesével bizalmasan közöljék.

Bevonulásom után a nyomozó osztály tárgynyl-vántartójában érdeklődtem, hogy mely községekben tűnt fel utóbbi időben hamis 5 pengős s ekkor megtudtam, hogy a legtöbb hamisítványt abban az időben Fót, Dunakeszi, Alag, Újpest, Rákospalota, Mogyoród, Cinkota, Csömör és Vecsés községekben találták, míg 1–2 hamisítványt Budapesttől távolabbi helységekből.

Rövid idő múlva bekövetkezett az 1938. évi fel-

vidéki megszállás, ami kissé háttérbe szorította a pénzhamisítási ügyek nyomozását, mert az akkori zavaros idők más irányú munkát követeltek meg.

Dezsér, mint aki teljesen biztonságban érzi magát, még jobban tanujelét adta annak, hogy miként lehet jól élni semmiből. 1939. év tavaszán nem dolgozott, munkába nem járt és mégis kocsit, lovat, takarmányt vásárolt. Gyümölcs árusítására kért és kapott engedélyt, hogy jövedelmének legális színezet adjon. Kereskedni azonban rendszeresen nem kereskedett.

1939. május utolsó napjaiban az egyik B. egyén az alagi őrsön jelentette, hogy Dezsér a lakása végén lévő faskamrában késő éjjel dolgozik s valószínűleg hamis pénzt csinál. E bizalmas bejelentés alapján az alagi őrs veszélyt látott a késedelemben és egy járőre házkutatást tartott Dezsér lakásán, de eredményre nem vezetett. Ugyanis a járőr közeledtét Dezsér kutyái jelezték s Dezsérnek ideje volt a bűnjeleket máshol elrejtetni.

Időközben mind több és több hamis 5 pengős felbukkanását jelentették a pestkörnyéki őrsök.

1939. június hó közepén Kishalmi István törzs-örrmester és Deák János örmmester polgáriruhás nyomozókat vezényelte ki a nyomozó alosztályparancsnokság. E járőr megállapította, hogy a legtöbb 5 pengős hamisítványt az újpesti és rákospalotai piacokon, valamint Fóton találták. E hamisítványokról az állami pénzverő intézet megállapította, hogy azok mind egy hamisítótól kerültek ki és abból a típusból már 1360 darabot jelentettek be a pénzverőhöz. Azonkívül a nyomozók a hamisítványokat beszolgáltató személyektől a hamis 5 pengős terjesztőjére olyan személyleírást kaptak, mely Dezsér Imrére és József nevű öccsére illett. Ezeknek az adatoknak a birtokában megindult az éjjeli lestartás és a nappali figyelés nyomkövetéssel, ami végre bizonyítékot is szolgáltatott Dezsér Imre ellen, mert Újpesten az egyik piaci árus hamis 5 pengőt észlelt ezután, hogy tőle Dezsér eltávozott. A 14 napon át folytatott kitarató les és figyelés meghozta a gyümölcsét. Ezalatt a polgári ruhás nyomozók megállapították azt is, hogy Dezsér Imre sokkal többet költ, amint azt egy rendes keresettel bíró iparosember tehetné. Azonkívül sikerült tisztázni bizalmasan azt is, hogy Dezsér évente 8–9 hetet dolgozott az újpesti „Lang”-gépgyárban, míg az év többi részében járt-kelt, nem dolgozott. A munkakönyvét azonban 4 éven át bent hagyta a gyárban, amivel szomszédai között azt a látszatot keltette, hogy rendszeresen dolgozik, mert hazulról reggelenként, délelőtt és délután azzal távozott, hogy Újpestre megy munkába. A különböző napszakokban történt távozása azért nem keltett gyanút, mert abban az időben fenti gyár éjjel-nappal dolgozott napi 3 csoportváltással.

Fenti adatok birtokában a nyomozók már biztosak voltak Dezsér Imre bűnösségében, de megfelelő tárgyi bizonyíték még nem állott rendelkezésre. Megerősítette a gyanút az is, hogy Dezsér öccse bejelentés nélkül lakott Újpesten, mivel takargatni valója volt. E megállapítások alapján megindult a nyílt nyomozás.

Az alagi őrs egyenruházott járőre 2 polgári ruhás nyomozóval házkutatást tartott Dezsér Imre lakásán. Ágyában, a fejpárna alatt 1 darab jól sikerült hamis 5 pengőt, az asztalfiókban 1 darab antimont, 1 rúd cint, 1 darab 2 ágú — hamisítványfürösztéshez

* Nevét megváltoztattuk. (Szerk.)

használt — drótot, míg a konyhaablakban egy kis spirituszos forrasztólámpát talált a járőr.

A hamisítványra Dezsér azt adta elő, hogy azt Újpesten papírpénz váltása közben ismeretlen személytől kapta s a feje alá tett pénztárcájából esett ki. Hamis voltáról nem is birt tudomással. A cin és antimonra vonatkozóan azt állította, hogy találta. A kétágú fűrészt drótra és forrasztólámpára azonban nem tudott elfogadható választ adni.

A talált tárgyi bizonyítékok dacára is Dezsér és felesége tagadták, hogy pénzhamisítás vagy hamis pénz forgalomba hozatalával foglalkoztak volna. A bizonyítékok tisztázása végett a járőr Dezsért feleségével együtt őrizetbe vette és Dunakeszi községhez küldte, ahol megkezdte részletes kikérdezését.

Dezsér Józsefet is kereste a járőr újpesti lakásán, de az valami módon értesült a bátyjánál történt házkutatásról és ismeretlen helyre megszökött. Így nem sikerült kikérdezni, a lakásán tartott kutatás pedig eredménytelen maradt.

Dezsér Imre kikérdezése során 2 napon át tagadott s igyekezett minden kérdésre elfogadható választ adni. Mikor Kishalmi törzsőrmester látta, hogy sem Dezsérrel, sem feleségével nem megy semmire, otthagya őket az egyenruhás járőr őrizetében és kiment Dezsér kislági lakására, hol Dezsér 13 éves nevelt leányának mosolygós ábrázattal elmondotta, hogy „az Imre bácsi” (már mint Dezsér) mindent elmondott, hogy csinálta a pénzt. Majd leült és a leánykával elkezdett kedélyesen beszélgetni. Erre a leányka felbátorodva elmondotta, hogy amikor Dezsér a faskamrában pénzt csinált, Dezsérné örködött, nehogy valaki meglepje őket, majd eldicsekedett vele, hogy ő látta már, hogy Dezsér hová szokta eladni azt a dobozt, amiben a szerszámai vannak. Meg is mutatta a helyét, a lakásuk előtt lévő virágágyban. Kishalmi törzsőrmester a Dezsér faskamrájából magához vett ásóval ásní kezdett a leányka által mutatott helyen. Amikor 80 cm.

mélyre leásott, lemondott arról, hogy a hamisító készüléket megtalálja. 2—3-szor leszúrta még az ást jó mélyen a földbe. A harmadik szúrásnál az ásó kemény tárgyba ütközött, mire Kishalmi törzsőrmester tovább ásott és 1 méter mélységben egy teljesen légmentesen elzárt 2 literes alumínium lábast talált, melyben a hamisításnál használt, bronzból öntött 5 pengős minta, olvasztókanál, szélzetrotatózó, egy rövid reszelő, dörzsvászon és 2 darab egybeolvasztott cin-antimon volt.

Amikor Dezsér Imre előtt Kishalmi törzsőrmester felmutatta a talált alumínium lábast és hamisító készülékeket, meg sem rebbent. Azt állította, hogy nem az övé és nincs tudomása arról, hogy ki ásta el az ő udvarában. Eközben érkeztem meg én is újabb kivezenyléssel a dunakeszi községhez, hogy segídek a nyomozásban. Ekkor Dezsér elé tártuk az addig megállapított bizonyító adatok egy részét, miközben sejtteni engedték neki, hogy mindent tudunk a hamisításról. Elébe tártuk évi 8—9 heti munkaidejét, fűszereseknél havonta felmerült kiadásait, valamint ruhakiadásait, végül, hogy milyen ráfizetése volt az általa vásárolt 2 kocsibarra, mire beismerete, hogy 1936. év óta rendszeresen foglalkozott 5 pengős hamisítványok készítésével, melyeket részben ő, részben felesége, részben pedig József nevű öccse adott ki Újpesten, Fóton. Rákospalotán és Budapesten. A hamisítás részleteit az alábbiak szerint adta elő:

1936. év tavaszán Alagon lakott és dolgozott, mint péksegéd. Rossz keresete volt. Elhatározta, hogy hamis 1 vagy 5 pengősöket fog készíteni. Egyik alkalommal gipszből mintát öntött és azzal néhány darab hamis 5 pengőt öntött ón-antimon keverékből, de azok nem voltak tökéletesek. Azt követően hamarosan bement Újpestre az ócskapiacra, hol 1 kiló bronzot vásárolt s abból öntött magának 5 pengős készítéshez alkalmas mintát, amivel azután rendszeresen készítette a hamisítványokat. Alagról 1936. év végén Fótra ment lakni,

Ha petróleummal világít

Aladdin

lámpát vegyen!

25 gyertyalényes kezelésmentes, lágyfényű világítás. Régi lámpáját átalkottjuk ismertetőt dímentesen küldi.

Aladdin

RT. Budapest, VII., Nyár-u. 7.

Felten és Guillaume

kábel-, sodrony- és sodronykötélgyár Rt.
Bowden fékpázmák és spirállok.

Budapest, XI., Budafoki-út 60. sz.

Winkelmayer Károly

Budapest, VIII., Kisfaludy-u. 28/a. Tel.: 144-673.

Varrógép kerékpár raktár. Nagy javító műhely.
Phönix varrógépek családi használatra és minden iparág részére.

MAGYAR PAPIR- ÉS ÍRÓSZER SZÁLLITÁSI VÁLLALAT

SCHULER ISTVÁN ÉS FIAI

BUDAPEST, V., SZALAY-UTCA 3. SZÁM.

TELEFON: 12-43-08, 12-96-76

AJAX

acélárak

RÁBA

teherautók,
autobuszok,
traktorok

Autó- és traktoralkatrészek. Gyors-, szer-
szám-, szerkezeti-, rozsdá-, saválló-,
acélok. Acélöntvények. Szürke öntvények.
Csavar és szerszámarúk. Keskenyvágyú
vasúti anyagok. Prés. Kovács idomdara-
bók. — Vasszerkezetek. Hidak. Daruk.
Textilgéppalkatrészek. Szekérkerékek. Re-
szelők. Reszelő felvágás.

MAGYAR WAGGON ÉS GÉPGYÁR R.T.
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 12. SZ.

KUNCZE BÉLA

ezüstkoszorus kötélgártó mester

üzeme: Bpest, III. Árpád fejedelem útja 81. Telefon: 162-846
iroda: Budapest, III. Raktár-utca 39. sz. Telefon: 162-479

hol lakása padlásán József nevű öccsével gyártották a hamisítványokat. Ebben az időben József öccse 1 pengőöket is hamisított, de hogy a hamisításhoz használt készüléket honnan szerezte, azt nem tudja. Öccsét azonban hamis 1 pengős terjesztése közben 1937. év elején Budapesten a rendőrség elfogta és megmozgatásakor több darab hamis 1 pengőt találtak zsebeiben. Öccsét pénzhamisítás miatt 1 évre ítélte a törvényszék. Öccse ekkor mindent magára vállalt, így őt nem vették gyanuba. Az eset után azonnal felmondta főt lakását és Kisalagra költözött, hol sikerült neki olyan lakást bérelni, melyben zavartalanul folytathatta a hamisítást, mert lakását észrevétlenül nehezen lehetett megközelíteni. Azután rendszeresen készítette a hamis 5 pengőöket. Egyszerre csak 5–6 darabot csinált, annyit, hogy megélhetésüket biztosítani tudja. Igen csodálkozott azon, hogy reá terelődött a gyanú, mert szomszédjai közül mindenki úgy tudta, hogy ő Újpesten dolgozik.

Dezsér Imre lejátszotta előttünk az egész hamisítást, 14 perc alatt, szabad helyen, egy meglehetősen jólsikerült, hamis 5 pengőt készített.

A bűnjelek felkutatásánál jó szolgálatot tett, hogy Kishalmi törzsőrmester már előzőleg is nyomozott pénzhamisítási ügyekben. A fűrésztődrót és a forrasztólámpa már az első házkutatás alkalmával is ott volt, ahol azt a nyílt nyomozáskor megtalálták, de mert az egyenruhás járőr annak rendeltetését nem ismerte, elkerülte a figyelmét.

Sok tanulságot tár elénk ez a nyomozás. Eredményesen, tehát jól dolgoztak a csendőrök s ha mégis hibát keresünk, ezt csak a tanulság kedvéért tesszük. Tudjuk jól, hogy milyen nagy károsodást jelent mind az államra, mind az egyes emberekre a hamis pénz gyártása és terjesztése. Ezt kell mindig szem előtt tartania a csendőrnek, amikor ilyen büncselekmény előtt áll. Gyorsan és szakszerűen kell cselekednie. Gyorsan, mert a büncselekményt

csak a tettesek kézrekerítésével szüntetheti meg és szakszerűen, mert különben elkerülik a figyelmét fontos körülmények, bűnjelek és félrevezetik, megtévesztik. Aki pénzhamisításban nyomoz, annak ismernie kell a pénzhamisító eszközeit és munkáját. Vegyük csak sorba. A nyomozó csendőr gyanúja azonnal az igazi tettesre irányul, mert nyilvánvalóan gyanús körülmények szólnak mellette. Meg is indul azonnal az elég körülményes adatszerzés, ami persze időt igényel. A hamis pénzt közben gyártják és terjesztik tovább. Az örsöt 9 hónapi figyelés után B. egyén értesíti, hogy a gyanuba vett egyén a lakásán késő éjjel dolgozik s valószínű, hamis pénzt csinál. Erre az örs házkutatást tart, mert úgy látja, hogy a nyomozó alosztály bevonása az eredményt veszélyeztető késedelemmel járna. A kivezényelt járőr nem ér el eredményt, mert a gyanúsított kutyái idejében jelezték közeledtét s mert a pénzhamisításhoz szolgáló egyes tárgyakat kellő szakismeret hiányában nem ismerte fel. Azután megindult a gyanúsított szünet nélküli figyelése és nyommonkötése, ami további bizonyítékot szolgáltatott, majd a nyomozó alosztály szakképzett járőrnek házkutatása, ami a tettes leleplezésére vezetett.

A nyomozás munkáját nem lehet a végén kezdeni, biztos alapot kell teremteni és a fűrésztődrót építést azon megkezdeni. De ha megbízható az alap, gyorsabban haladhat a munka. Mi lett volna például, ha az ismertettet esetben azonnal az állandó figyeléssel és nyommonkötéssel folytatódott volna a munka s már az első házkutatást megfelelő előkészítés után, szakképzett járőr tartotta volna meg. Több hónappal kevesebb ideig hamisíthatta volna Dezsér a pénzt.

Sportfelszerelések
szaküzlete**Maurer István**

Bpest, VI. Teréz-krt 4. Tel.: 118-194

HANGYA

ÉRTED DOLGOZIK!

magad és családod

ÉRDEKEBEN TÁMOGASD!

*Ez a mi Írógépiünk**Övezérképviselő:***Bálint Sarolta***Budapest, Erzsébet krt 43. Tel.: 422-123.**Előrangú kivitel, nagy teljesítő
képesség, méltányos ár.**A m. kir. esendőrség részére
kedvezményes fizetési feltételek.
Kérje a gép díjtalan bemutatását.***Klekner Lászlóné**

ASZTALOS, LAKATOS, VASSZERKEZET és REDŐNYGYÁRA

BUDAPEST, X. BÁNYA-UTCA 6

TELEFON: 148-001. BAROSS SZÖVETSEG TAGJA.

Nedves falak

száraztatételéhez

„SANIT”

habarcszórító

Posnansky és Strelitz R. T.

BUDAPEST, V. ZSITVAY LEO-UTCA 13 SZÁM. TELEFON: 12-28-29; 12-82-85

HALOTTAINK

Piller Kálmán tiszthelyettes (III. ker.), 1908—1920-ig szolgált,

Szegh Imre törzsőrmester (III. ker.), 1914—1922-ig szolgált,

Farkas József törzsőrmester (V. ker.), 1910—1920-ig szolgált,

Püskös Ferenc őrmester (IX. ker.), 1902—1910-ig szolgált.

A m. kir. miskolci VII. csendőrkerület állományába tartozó **Kacsó Ferenc** próbaesendőr 1941 január 14-én Miskolcon agyhártya gyulladás következtében meghalt. 1940 november 1—1941 január 14-ig szolgált a testületben.

Kegyelettel őrizzük emléküket!

HIREK

Tiszti áthelyezések, kinevezések. Vitéz **Karsay Jenő** őrnagyot Salgótarjánból előadótiszti minőségben a debreceni VI. kerület törzséhez Debrecenbe; dr. **Hidvégi Flórián** hadnagyot Kassáról oktatótiszti minőségben a salgótarjáni gyalog tanalosztályhoz Salgótarjánba; vitéz **Liptay László** ezredest Ungvárról kerületi parancsnok-helyettesi minőségben Kassára; vitéz **Haraszthy István** alezredest Kassáról osztályparancsnoki minőségben Ungvárra; **Micskey Kálmán** őrnagyot Budapestről osztályparancsnoki minőségben Sepsiszentgyörgyre; vitéz **Czigány József** őrnagyot Szombathelyről parancsnoki minőségben a budapesti gyalog tanalosztályhoz Budapestre; **Kökényi Oszkár** őrnagyot Nyíregyházáról előadótiszti minőségben a VIII. kerület törzséhez Kassára; vitéz **Horváth Árpád** főhadnagyot Désről szárnyparancsnoki minőségben Nyíregyházára áthelyezték. **Pelsőczy László** főhadnagyot, a salgótarjáni gyalog tanalosztályhoz beosztott oktatótiszti a salgótarjáni szárny parancsnokává; **Madaesay Béla** századost, a szombathelyi nyomozó alosztályba beosztott tisztet ugyanezen alosztály parancsnokává kinevezték. Vitéz **Kiss Jenő** alezredest, az ungvári osztály parancsnoksága alóli felmentés mellett, Ungvár állomáshellyel, Kárpátalja Kormányzói Biztosa mellé rendelt összekötőtiszt teendőinek ellátásával megbízták. Nemes **gyöngyös-halasi Takács Attila** főhadnagyot Ungvárról szárnyparancsnoki minőségben Beregszászra; nemes **Stachó Géza** hadnagyot Beregszászról oktatótiszti minőségben az ungvári gyalog tanalosztályhoz Ungvárra áthelyezték. (1941. évi 5. számú Honvédségi Közlöny. (Személyes ügyek.)

Honvédségi Közlöny. 4. szám. Személyes ügyek. Nyugállományba való helyezés. A Kormányzó Úr Ö Főméltósága 1941. évi január hó 14-én kelt legfelsőbb elhatározásával vitéz **Soós Gusztáv** m. kir. debreceni VI. csendőr kerületbeli, várakozási illetményekkel szabadságolt alezredes nyugállományba helye-

zését 1941. évi február hó 1-ével, a lefolytatott felülvizsgálat eredménye alapján elrendelni méltóztatott.

Dicséret. II. A székesfehérvári II. kerület állományába tartozó Mohácsi Lajos törzsőrmestert, **Nemes Miklós** és **Balogh Ferenc** őrmestert, **Jóna Antal**, **Vázsonyi Vencel** és **Márton Sándor** csendőrt, a m. kir. székesfehérvári II. honvéd hadtest parancsnoka 1941. január 21-én kelt 260/eln. leg. 1941. számú parancsával Kelet-Magyarország és Erdély egy részének a Magyar Szent Koronához történt visszacsatolása alkalmával az átlagos kötelességteljesítésen túlterjedő munkásságukkal teljesített kiváló teljesítményeikért, **hadtestparancsnoki dicsérel elismerésben** részesítette. A m. kir. szombathelyi III. honvéd hadtest parancsnoka dr. **Demény Béla** százados-hadbíró és **Marosvári István** törzsőrmestert, Kelet-Magyarország és Erdély egy részének a Magyar Szent Koronához történt visszacsatolása alkalmából az átlagos kötelességteljesítésen túlterjedő munkásságukkal kifejtett kiváló és eredményes teljesítményeikért **hadtestparancsnoki dicséretben** részesítette. A szombathelyi III. csendőrkerület parancsnoka **okirattal megdicsérte: Vargyas Pál** nyugállományú tiszthelyettest, mert ideiglenes tényleges csendőrségi szolgálata alatt 1940. november 10-én Körmenten helyi ügyleti szolgálat teljesítése közben mint járőrvezető két gépkocsin Németországba átszökni szándékozó gyanús egyén igazolása közben körültekintő és alapos munkával olyan adatokat gyűjtött, melynek alapján nevezett gyanús egyének az aznap Celldömölkön elkövetett gyilkosságot beismerték. Szakszerű és körültekintő eljárásával a gyilkosok szökését meggátolta és őket az igazságszolgáltatás kezére juttatta. **Bebesi László** tiszthelyettest, mert 1940. november 10-én Celldömölkön elkövetett gyilkosság nyomozását, mint őrsparancsnok igen ügyesen, körültekintően, s nagy szaktudással irányította úgy, hogy intézkedéseinek eredményeképpen az országhatár felé menekülő tettesek 12 óra leforgása alatt elfogtak, s az igazságszolgáltatás kezére juttattak. Célravezető intézkedéseivel a csendőrség tekintélyét a lakosság előtt nagyban öregbítette. **Pánczél János** őrmestert, mert 1940. november 10-én Celldömölkön elkövetett gyilkosság nyomozása alkalmával mint járőrvezető a nyomozást irányító őrsparancsnokot igen eredményesen támogatta, majd ő maga is a fáradhatatlan nyomoműködés folytán a tettesek gyors kézrekerítéséhez lényegesen hozzájárult. **Orbán György** tiszthelyettest, mert a csendőrségre felvétele körül előállott tömeges munkálatokban, hosszú hónapokon át kiváló kötelességtudással, fáradtságot nem ismerő szorgalommal, kiváló szaktudással, kiváló eredménnyel működött. **Kerületi nyilvános dicséretben** részesítette: **Takács József** III. próbaesendőrt, mert 1940. november 10-én Körmenten mint járőrtárs helyi ügyleti szolgálat teljesítése közben két gyanús egyén igazoltatása alkalmával járőrvezetőjét odaadón és hathatósan támogatta, s ezzel az aznap Celldömölkön elkövetett gyilkosság tetteseinek az igazságszolgáltatás kezére való juttatását elősegítette. **Mezős Ernő** őrmestert és **Tollár Sándor** csendőrt, mert 1940. november 10-én Celldömölkön elkövetett gyilkosság nyomozása alkalmával, mint járőrtársak a nyomozást irányító őrsparancsnokukat s járőrvezetőjüket igen odaadón és hathatósan támogatták.

Csendőrségi Közlöny. 5. szám. Szabályrendeletek. Téli kötött kesztyű kihordási idejének meghosszabbítása. Állomáshelyen kívül lakhatás szabályozása. Közlekedési őrsök alárendeltsége. Közszolgálati alkalmazottak politikai pártok működésében való részvétele.

Könnyítések a csendőrsők bel- és külszolgálatában. (230.932/VI. b. 1941. számú belügyminiszteri körrendelet.) Az őrsök szolgálatkezelésének könnyítése, továbbá a szolgálat célszerűbb vezénylése és ellátása érdekében B. M. úr a H. M. úrral egyetértésben a őrjárat beosztások szerint való portyázást beszüntette s ehelyett az esetenként összeállított ú. n. alkalmi őrjáratok szerint való portyázást rendelte el. A portyázás rendszerét, mihelyt a viszonyok megengedik, a távolsági adatok helyett gyakorlati kipróbálással megállapított időszaktokra alapozzák. Az ehhez szükséges adatok gyűjtése az őrsőkön megindult.

A Nemzetvédelmi Keresztre igényt tartó tényleges szolgálatban álló tisztek és tisztjelöltek, valamint altisztek, tisztek és rendfokozat nélküli legénységi állományú egyének, az

DOXA

A TÖKÉLETES, MEGBÍZHATÓ SVÁJCI ÓRA.
DOXA órát vegyünk.

ÜGYELJÜNK AZ ÓLOMPLOMBÁRAI

állománytest parancsnokságukhoz, a hivatásos állományból származó nyugállományú tisztek, tisztjelöltek, altisztek és tisztesek Budapesten, a lakóhely szerint illetékes kerületi katonai parancsnokságokhoz, vidéken a lakóhely szerint illetékes honvéd kiegészítő parancsnokságokhoz terjesszék elő, az Országos Nemzetvédelmi Bizottsághoz címzett, illetékmentes kérvényüket. A kérvények előterjesztéséhez szükséges nyomtatvány űrlapok az Országos Nemzetvédelmi Bizottságnál (Budapest, VIII., Eszterházy-utca 30), a Vármegyei Vitézi Székeknél és a Járási Vitézi hadnagyoknál — díjmentesen — kaphatók. (3249/eln. 8.—1941. számú honvédelmi miniszteri körrendelet.) A „Nemzetvédelmi Kereszt Alapszabályai“-t az 1941. évi február 3-án kelt 5. sz. Honvédségi Közlönyben (Szem. ügyek) tették közzé s megjelent a hivatalos lapban is. Jegyzői hivatalokban megtekinthető.

Rendkívüli viszonyok folytán teljesített szolgálati idő beszámítása. (78.117/eln. 20.—1940. számú honvédelmi miniszteri körrendelet.) A legutóbbi hák-el kapcsolatosan a csendőrségnél történt behívások az 1939. évi II. t.-c. (honvédelmi törvény) 19. §-ának 5. bekezdése alapján, az érdekelt egyének *hadkötelezettségéből* kifolyólag történtek, tehát az ilyen behívás folytán a csendőrségnél, illetve honvédségnél teljesített tényleges szolgálat a megelőzően teljesített hivatásos állománybeli szolgálat folytatásának, vagyis hivatásos szolgálatra való újbóli alkalmazásnak nem tekinthető. A hadkötelezettségükől kifolyólag behívott nyugállományú csendőregényének nyugdíjuk további folytatása mellett külön havi illetményben (tiszteletdíj, havidíj, havibér) részesültek, ezen szolgálati idejük után tehát — az 1924. évi 5100/M. E. számú kormányrendelet I. fejezet 24. pontjának két utolsó bekezdése értelmében — nyugdíjra igényt nem tarthatnak.

Állomáshelyen kívül lakhatás szabályozása. (580.796/20.—1941. számú honvédelmi miniszteri körrendelet.) Elvileg mindenki azon az állomáson tartozik lakni, ahol szolgálati beosztása van. Lakhatási körzeten kívüli lakhatásra csak rendkívüli méltánylást érdemlő esetekben adható engedély. Közbiztonsági szolgálatot teljesítő legénység részére ilyen engedély nem adható.

Kettős ruhaszekrény rendszeresítése a m. kir. csendőrség számára. (230.880/VI. b. 1941. számú belügyminiszteri körrendelet.) A B. M. úr a csendőrlegénység ruházatának stb. elhelyezése céljából az eddigi író- és ruhaszekrény helyett — a H. M. úrral egyetértve — „Kettős ruhaszekrény“-t rendszeresített. A meglévő író- és ruhaszekrények továbbra is használatba maradnak, de pótlásukra már kettős ruhaszekrényt kell beszerezni. A kettős ruhaszekrény magassága 185, szélessége 85, mélysége 56 cm. közepén — függőleges irányban — hevederrel beépített válaszfallal kettéválasztott. Két egymástól függetlenül nyíló ajtója van. A szekrény belsejében 3—3 pole és 1—1 rúd van.

Csia István ny. órnagy verseskötönyve az emberi lélek útjának versekbe szedett leírása, a gyermek érzéseitől az érett férfi világszemléletéig tart ez az út, amelynek állomásai a versek világító oszlopai. Egészen új hang csendül meg a sorokban, nekünk leginkább a hazafias sorok: „Erdély“ „Magyar Erdők“ tetszenek. Ezekben a szerző katona-lelke szól — min-

denkihez. A könyv a szerzőnél, Budapest, Ibl Miklós-tér 5. megrendelhető.

A nagyváradi repülőkatasztrófáról — ír a *Magyar Szárnyak* repülésügyi folyóirat februári új száma — és hiteles adatok alapján eleveníti elénk a szomorú eseményeket. A lap közli egyben *Bisits Tibor* repülőőrnagy légikronikáját, *Udvarny Jenő* százados repülőhíreit, *gróf Zichy Béla Rezső* a repülőipar fejlődéséről szóló értekezését és *Száva Tibor* folytatásos repülőregényét. A Légügyi Hivatal legújabb rendeletén kívül érdekes még a magassági repülésről, a berepülő pilótákról, a farok nélküli modellekről, London világháborús bombázásáról és az ejtőernyős katonákról szóló cikk. A *Magyar Szárnyak* mindezt kapható. Ára 50 fillér.

SZEMÉLYI HÍREK.

Véglegesítették. A szombathelyi III. kerületben: Dormán Jenő, Puskás Sándor, Simon János III., Szabó Károly I., Aporfi István, Szekeres Lajos, Kiss Imre III., Varga Sándor I., Vitéz Berta Sándor, Gerencsér András, Lakos Imre, Imre György, Koros József, Bátorfi Lajos, László Ferenc, Polgár Jenő II., Fülöp János II., Marácz Dezső, Karvalics István, Vincze Antal, Gangó István, Tomor Ferenc, Kancsal József, Odor János, Cziráki Vendel, Herbai István, Földesi László, Tölgyes János, Pozsgai Imre II., Péntek Lajos; *a debreceni VI. kerületben:* Szűcs István, Zsuhár János, Nováki Gyula, Németh Sándor III., Kocsis József, Gőcze Miklós, Máza Imre, Hőgye Sándor, Ágoston Sándor, Vadász László, Pintér János, Solyom Imre, Vámos Ignác, Sugta Sándor, Sági József, Kovács József, Gerőcs Mihály, Huszár György, Tátrai Ferenc, Ókrós Sándor, Kövesdi Sándor, Szabó Ferenc II., Szőke József, Mogyorósi József, Mezei Mihály csendőrök a próbaszolgálati idő letelte után.

Házasságot kötöttek: dr. Éltető Sándor százados-hadbíró Hunyor Margit úrhölgygel Tokajon, Finta Imre I. főhadnagy Ruzs Molnár Mária úrhölgygel Szentesen; *a budapesti I. kerületben:* Bíró János törzsörmeister Zaji Magdolnával Medgyesegyházán; *a szombathelyi III. kerületben:* Iván József őrmester Marton Margittal Jánosházán, Lengyel Lajos őrmester Horváth Eszterrel Szentgálon; *a pécsi IV. kerületben:* Varga Ferenc III. őrmester Arther Rozáliával Csehimindszenten, Halász József őrmester Kovács Annával Balatonmáriafürdőn; *a szegedi V. kerületben:* Gaál Bálint őrmester Fehér Erzsébettel Győrszentmártonban, Bogdán Mihály őrmester Tóth Katalinnal Hódmezővásárhelyen, Bácsai József csendőr Mészáros Etel-Ilonával Derekegyháza; *a debreceni VI. kerületben:* Vasvári István tthts. Kocsis Máriaival Battonyán, Kerti György törzsörmeister Moesok Margittal Tiszabecsen, Vigh Mihály őrmester Kovalesik Máriaival Mezőkovácsházán.

Született: *a szombathelyi III. kerületben:* Mihovics Ferenc törzsörmeister feleségének Marianna-Nadi leánya; *a debreceni VI. kerületben:* Nagy András II. törzsörmeister feleségének András fia, Berényi Ferenc törzsörmeister feleségének Gyöngyi-Eva leánya, Kisházi József törzsörmeister feleségének József-István fia, Tőke Lajos törzsörmeister feleségének László-Sándor fia.

Írógépek legkedvezőbb fizetési feltételekkel kaphatók
HÖNSCH JÁNOS hadirokkant-műszerésznél
szakszerű javítóműhely, vétel, eladás, csere.
Bpest, VI., Gr. Zichy Jenő-u. 34. Tel.: 12-40-06.

**FÉNYKÉPEZŐ
GÉPEK**

**ÉS KELLÉKEK
SZAKÁL GÉZA**
SZAKÜZLETÉBEN
V. DOROTTYA UTCA 11.

KERESZTÉNY CÉGI

ZIEGLER ALFONS

MAGTERMELÉSI és ÉRTÉKESÍTÉSI K. F. T.

Központja: Bpest, Fővám-tér 3. T. 18-92-45

II. sz. üzlet: Bpest, Rákóczi-út 4. T. 42-73-62

ERFURTI világhírű főzelék és virágmagvak

eladása nagyban és kicsinyben.

Fődíjnyezükünk minden év január elején jelenik meg, kíváncsra ingyen és bérmentve küldünk.

Kertjében arany lesz, ha ZIEGLER magot vesz!

Országos Ruházati Intézet Rt.

Budapest, V., Eötvös-tér 1. Telefon: 18-48-81, 18-48-82.

Mint a honvéd jóléti alaphoz tartozó vállalat, szállít 12 havi gh. levonás mellett: egyen ruhát, polgári ruhát, fehérneműt és minden felszerelést. • Vidéki megbízottak!

Szerkesztői üzenetek.

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk, de tizenöt gép- vagy kézírásos hasábnál hosszabbat csak előzetes megegyezés után. — A közlemények fogalmazási átcsiszolásának és — ha szükséges — tartalmi módosításának, valamint a törlés és a kiegészítés jogát fenntartjuk magunknak.

A kéziratot kérjük a papírlapnak csak egyik oldalára és félhasábosan lehetőleg írógéppel írni. Olvashatatlan vagy névtelen kéziratot nem foglalkozunk. Kéziratok sorsáról szerkesztői üzenetben adunk választ és csak akkor küldünk vissza kéziratot, ha a szerző megcímezett és válaszbélyeggel ellátott borítékot mellékel ahhoz. A megjelent közleményeket tiszteltedjában részesítjük.

Fényképfelvétel beküldése alkalmával csatolni kell a felvétel készítőjének nyilatkozatát arról, hogy a felvételek közléséhez — a szokásos tiszteltedj ellenében — hozzájárul. A megjelent közleményekre, fényképekre, rajzokra tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad másutt közölni, sem pedig utánnymutatni.

Közlemények különnyomatait a nyomda vetünk kötélt szerződésben megjelölt árszabás szerint köteles elkészíteni.

Minden hozzánk intézett levélre a szerkesztői üzenetekben válaszolunk, jelige alatt. Jeligeül legcélszerűbb kisebb helység nevét, vagy ötjegyű számot választani. Aki jeligét nem jelöl meg, annak neve kezdobetűi és állomáshelye megjelölése alatt válaszolunk.

Magánlevelet nem trükk, akkor sem, ha a beküldő válaszbélyegget mellékel.

Közérdekű kérdésekre nem szerkesztői üzenetben, hanem a „Csendőrségi Lexikon” rovatban felelünk.

Minden levelet teljes névvel és rendfokozattal alá kell írni és az állomáshelyet is fel kell tüntetni. Hozzánk intézett levelet szolgálattal újra nem terelünk és azok tartalma, vagy beküldőinek kiléte felől senkinek sem adunk felvilágosítást.

Előfizetést csak a csendőrség nyugállományú tagjaitól, továbbá a honvédség és a m. kir. rendőrség, a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjaitól fogadunk el, másiktól nem. Előfizetési díj a nyugállományú csendőrtisztek, valamint a honvédség, rendőrség, bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjai részére évi 12 pengő. Nyugállományú csendőrlégénység részére pedig évi 8 pengő. Legkisebb előfizetési idő: félév. A nyugállományú csendőr-

legénység az előfizetési díjat negyedévi 2 pengő részletekben is fizetheti.

A pénzküldeményeket kérjük a „Csendőrségi Lapok” 25.342. számú postatakarékpénztári csekk számlájára befizetni. Címváltozását mindenki maga köteles velünk közölni, kérjük, hogy ezt a borítólapon 3-ik és 4-ik oldalán nyomtatott levelezőlapon tegyék.

Életmentő. A csendőr, akiről január 15-iki számunk Portyázás rovatában, mint életmentőről írtunk, Bakonyi Béla tisztihelyettes (Budapest, törzsalosztály).

B. I. Máramarosziget. Kérje a B. M. úrtól (VI. b. osztály) nyugdíjügyének rendezését.

Hazavágyó. A katonai szolgálatra bevonuló közszolgálati vagy magánalkalmazottak állásaikból nem bocsájthatók el csupán azért, mert katonai szolgálatot teljesítenek. A szolgálatra behívott nemténylegesen csendőregénynek is ide számíthatók. A honvédelemről szóló 1939. évi II. t. c. 71. §. szerint az állam, a törvényhatóság, a község (város), úgyszintén bármely más köztisztület, köztisztviselő vagy közüzem szolgálatában álló tisztviselő vagy egyéb alkalmazott állandó szolgálati viszonyát nem lehet megszüntetni sem katonai szolgálatnak, sem lövészkötelezettségnek teljesítése miatt. A tisztviselőt vagy egyéb alkalmazottat az előléptetésnél (kinevezésnél) sem lehet mellőzni katonai szolgálatának vagy a lövészkötelezettségének teljesítése miatt. Hogy milyen mértékben illetik meg a felsoroltakat a katonai szolgálat alatt az alkalmazásukkal egybekötött illetmények (díjazás), azt a minisztérium rendeletben állapítja meg. E tekintetben forduljon felvilágosításért a jegyzői hivatalba. Az említett törvénycikk 72. §. szerint a katonai szolgálatra bevonult magánalkalmazottat (cselédet, kereskedő- és iparossegédet, valamint gyári munkást) tényleges katonai szolgálat után a munkaadó visszavenni köteles, ha a katonai szolgálatból való elbocsátását követő két hét alatt a munkaadónál szolgálatra jelentkezik. Alkalmazni kell ezt a rendelkezést ipari vagy kereskedelmi vállalat olyan tisztviselőjére is, aki közvetlenül katonai szolgálatra való bevonulása előtt legalább egy évig megszaktitással a vállalat szolgálatában állott. Ha csupán fegyvergyakorlatra (szolgálati gyakorlatra) vonul be az illető, akkor a bevonulás előtti tisztviselői szolgálat tartamára való tekintet nélkül vissza kell venni. A visszavétel kötelezettsége csupán abban az esetben nem terheli a munkaadót, ha háztartása, gazdasága, illetőleg vállalkozása (üzeme) az alkalmazott katonai szolgálatának megkezdése után olyan lényeges változáson ment át, amely a munkaadó számára lehetetlenné teszi, hogy az alkalmazottat korábbi munkakörében ismét foglalkoztassa, vagy ha az alkalmazott visszavétele a munkaadót vagyoni romlásba juttatná.

SAPKA különlegességek és felszerelési cikkek

Baross-tér 4. szám, a Keleti p.u. közelében.

Szíves támogatást kér

HOKSÁRI JÓZSEF

ARCHÓ IRODAGÉPEK SZAKÜZLETE

OLÁH MIHÁLY BUDAPEST, V. SZALAY-U 5/a Tel.: 118-995.

Az összes rendszerű író és számológépek és kellek raktáron Köztisztviselőknak nagy fizetési kedvezmény.

BRANDSTETTER FERENC

lakásberendező asztalos

BPEST, II., MARGIT-RKP. 20. Tel.: 358-128. Őskeresztény cég.

Stil butorok, butorok átalakítását, tömegcikkelt és egyéb berendezések szakszerű készítését vállalom.

A m. kir. csendőrség állandó szerződéses szövetszállítója és ruhakészítője

Trunkhahn
szövet közvetlen a gyártól!

ELADÁS:

IV. PROHÁSZKA 0. - UTCA 8.

VI. TERÉZ - KÖRÜT 8.

VII. BAROSS-TÉR 15.

AZ ORSZÁG-EGYETLEN ŐSKERESZTÉNY POSZTÓGYÁRA
GYÁRTELEP: BUDAPEST, XI., BOCSKAY-ÚT 117 SZÁM.

M. Tanya. 1. Olvassa el előbbi tüzenetünket. Önt a leszerelése után egy ideig újból alkalmazta a munkaadója s bizonyára nehezen lehetne megállapítani, hogy milyen okból kifolyólag bocsájtotta el. 2. Az őrsön megtudja, hogy milyen feltétellel kérhető a visszavétel. Ha már leszerelték, aligha számíthat rá.

Nyugdíjas. 1. Ha rendbe jön, kérheti a H. M. úrhoz (20. osztály) benyújtott kérvényében irodai szolgálatra való alkalmazását. Esetleg sikerül. 2. A honvédelemről szóló 1939. évi II. t.c. 87., illetve 132. §. értelmében a tizenegyedik életév betöltésétől a hetvenedik életévig bezárólag nemre való tekintet nélkül köteles mindenki, hogy a honvédelem érdekében testi és szellemi képességének megfelelő munkát végezzen. Ezek személyes légvédelmi szolgálatra is kötelesek. E kötelezettségek alól mentesek között szerepelnek a tényleges katonai szolgálatot teljesítők (tehát a csendőregények is), de a nyugállományúak már nem. Ha orvosi megállapítás szerint minden ilyen foglalkozásra képtelen, orvosi bizonyítvány alapján kérheti felmentését. 3. A Cserba terhére kérheti beutalását. A vonatkozó rendelet kb. március, április hónapban Cs. K.-ben jelenik meg. Az őrsön megnézheti.

Szakaszvezető 55.666. 1. A felmentést nem a fiúnak, hanem az anyának kell kérnie. Forduljon édesanyja a községi jegyzőhöz útbaigazításért. 2. Mint elsőszülött hadiárva fiút a háborús emlékérem megilleti, ha édesapja halotti anyakönyvi kivonatát a H. M. úrhoz szolgálati úton benyújtandó kérvényéhez csatolja. Ténylegesen szolgáló csak szolgálati úton terjesztheti elő ezt a kérvényt, másként nem veszik figyelembe. Az alapszabályok megtalálhatók az 1929. évi 26. számú Cs. K.-ben. A kérvény nincs különös formához kötve. A Csűsz. rendelkezései mérvadók. 3. A volt szakaszvezető a rangidős.

B. L. Baja. Mindkét kérdező meghalt.

Győzőnk. Olvassa el február 1-i számunk 102. oldalán „Nagyvárada” jellegű tüzenetünket.

Salgóvár. A Szut. 366. pontja is éppúgy kőborcigányokról beszél, mint a 365. pont. Az ezekkel szembeni fellépést a 365. pont 3. bekezdés szabályozza. Ha egy kőborcigánnyal találkozunk a csendőr, a különös elővigyázat akkor is szükséges. A szolgálati fellépés módját egyébként a 41. §. ismerteti.

Volt lovas. A nősülési szabály a 30. életév betöltéséhez köti a százalékos korlátozás alá eső csendőrök nősülési kérvényének beadási idejét. Ezt tehát meg kell várnia. A csendőrség létszámának mostani gyarapítása után az engedélyezhető 30%-os nő létszám is emelkedik s ez a körülmény a várakozási időt is előnyösen fogja befolyásolni. Addig hát csak kitartás, a diétás étkezést is biztosan megtalálja. Ne higgye, hogy ez a nő állapot kiváltsága.

KERÉKPÁR, fegyver, pisztolyok, lőszér, sportellkek megbízható bevásárlási helye

Mihalicsko Károly

aranyéremmel kitüntetett puskaműves. Kedvező fizetési feltételek. A csendőrök elismert bevásárlási helye. **KAPOSVÁR, FŐ-UTCA 22. SZÁM.**

IRÓ GÉPEK

PAPIRÁRUK
ÍRÓSZEREK

KIRÁLYFALVY-tól

a legkedvezőbb részletre

MISKOLC,
Horthy Miklós-tér 18.

RÁDIÓ, csillár, gramophon és villamossági felszerelések megbízható bevásárlási helye

ERDŐS PÁL KAPOSVÁR, FŐ-UTCA 20.
A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételek. Hivatkozzunk a Csendőrségi Lapokra.

Rózsabokor. Amíg az ara nagyszülei élnek s az ara velük lehet, addig soron kívüli engedélyt hiába kérne. Ha teljesen magára maradna s hatóságilag igazolni tudná feltétlen támaszra szorulását, kérhetné a soron kívüli engedélyezést. Természetesen így is csak a kivizsgálás után kerülhet döntésre sor. A kérvényt mindenképp csakis a Nősülési szabály rendelkezései szerint nyújthatja be, a szolgálati utat be kell tartani.

Életcél. Reméljük, hogy ez az első botlás nem jelent még különös hátrányt, ha egyébként jó a minőségéténye. Amint üzeneteink között megtaláljuk, a nyilatkozat alapján leszerelteteket visszatartják nemtényleges szolgálatra mindaddig, míg nemténylegesek szolgálnak a testületben. Ennek időtartama nem tudható. Meg aztán, nem megy olyan gyorsan a honvédségnél sem a nősülés, illetve először a tényleges altiszti karba való bejutás. Nem is szabad mindjárt ilyen gondolatokkal foglalkoznia, ez az állhatatlanság jele, már pedig a csendőrnek keményen meg kell állania s ha netán kis hiba eszik is a dologba, férfiasan szembe kell nézni a következményekkel. Az előljárók mindig méltányolják a jóigyekezetet, a haladni akarást s a kis csorba hamar kiküszöbölhető.

1911. Feljebbvalójának teljesen igaza van. Sem katona, sem csendőr nem köszönheti hangos szóval („Szébb jövőt!” stb. üdvözléssel) az előljárót vagy feljebbvalót. A tiszteletadásra egyedül a katonai előírás (E-alap. 7. §.) mérvadó.

Balaton III. Az 1934. január 1. előtti nyugdíjazott és nyugállományban nősült csendőregények özvegyei nyugdíjat nem kapnak, mert a polgári nyugdíjtörvény alá tartoznak. Ez az irányadó az Ön esetére is, amin nem változtat az sem, hogy engedélyt kért, mert engedélyre ezeknek a csendőregényeknek nem volt szüksége. Nincs befolyással erre az sem, hogy előzőleg, már tényleges korában nő volt, mert másodszor nyugállományban nősült. Az 1934. január 1. után nyugállományba ment csendőregények már a katonai nyugdíjtörvény alá tartoznak s ha ezek nyugállományban előzetes engedély kérés alapján nősülnek, az özvegy részére biztosítják a rendes özvegyi nyugdíjat.

Erdély (B. J.). A háborús emlékérem megszerzésére nézve olvassa el mai számunkban „Szakaszvezető 55.666.” jellegű tüzenetünket.

Malomrét. A Csubirka név minden valószínűség szerint a bolgár-szlávban jól ismert Cúbrika női személynévvvel azonos eredetű. E női személynév a bolgár-szláv Cúbrika (csombor) növénynévvvel azonos. Csombor, Csomborka családnév a magyarban előfordul. A Csubirka alak magyarosabb ugyan a Csubrika alaknál, de azért megváltoztatható.

Kiskunfélegyháza. A Zsigó a Zsigmond keresztnév (innen keresztnév is) rövidült s azután — ó képzővel továbbképzett becéző alakja. Hasonló magyar bece-alakok: Kató (Katalin), Mikó (Miklós) stb., közneveknél apó (apa), anyó (anya) stb. A Zsigó vezetéknev már magyar eredetű, megváltoztatására nincs ok.

Nagyág. 1. A kéreztett cím: 22. gy. ezred, Komárom. Kérje onnan a Felvidéki emlékéremre való jogosultságának megvizsgálását. 2. Úgy látszik, elkallódott a névváltoztatása iránti kérvénye. Ismételte meg.

1885. Nyugállományú egyén jóváhagyott alapszabállyal bíró egyesületbe beléphet s ott tisztséget is viselhet. Az engedélyezett egyesületi egyenruha is viselhető.

Polena. A kéreztett címek: Balla Jenő ny. ezredes, Debrecen, Hunyadi-utca 10. Oszlányi (azelőtt Kudelka) Gyula alezredes, Budapest, székesfővárosi katonai parancsnokság. Pagács Lajos alezredes, m. kir. IV. honvéd hadtest parancsnokság. Pécs. Karap Imre tart. főhadnagy, Záhony (Ung megye). Szántó Leó tart. hadnagy, Budapest, IX., Üllői-út 109/B. szám. A többi cím a nyilvántartásban nem szerepel.

Hargitaváralja. Nincs tartalékpéldányunk sem a január 15-i, sem a múlt évi 18. számunkból. A január 15-i számban közölt leírásért tiszteletdíjat azért nem kapott sem Ön, sem más, mert azt — mint valamennyi ott közölt hasonló közleményt — egyszerű leírásnak vesszük, levélnek, amit az Erdélybe bevonuló bajtársak rajtunk keresztül az itthon maradtaknak írtak.

Nagykálló. Kapustyák Károly ny. altábornagy címe: Budapest, II., Török-utca 10.

Vita. A szabályszerű címzés: M. kir. rendőrség szatmárnémeti kapitányságának, Szatmárnémeti.

Kiköszörlendő hibák. Egészen érthetetlen, amit ír, ilyen még nem hallottunk. Éjjel az őrsre érkeznek két egyenruhás nyomozó csendőregyén. Másnap is ott vannak, de az őrsparancsnoknál — aki szintén egész nap az őrsön tartózkodik — nem jelentkeznek, de másnál sem. Távozás előtt az idősebb kénytelen-kelletlen odaáll az őrsparancsnok elé azzal, hogy: „Egy aláírásra és pecsétre volna szükség”. Igen nagyfokú fegyelmetlenség ez, de a hibás elsősorban az őrsparancsnok, hogy azonnal felelősségre nem vonta, rendre nem utasította és fel nem jelentette azt a két fegyelmetlen csendőrt. Szigorú fenytést kerültek ezzel el. Hogy mi lett volna a helyes eljárás? Az őrsparancsnok részéről ez! A két csendőr részéről, hogy az első alkalmat felhasználva, jelentkezzenek az őrsparancsnoknál s ha történetesen a járőrvezető idősebb lett volna az őrsparancsnoknál, akkor is közölnie kellett volna jövetelük célját, Mindez utasításokban: Szut., Nyut., Szolg. Szab. I. R. stb. megtalálható. Az őrsparancsnok még sem tűrheti, hogy az ő tudta és engedélye nélkül idegen csendőrök tartózkodjanak az őrsön s reméljük, ez ott sem fordul többé elő.

33.921. Többször üzentük már, hogy előléptetési ügyekhez nem szólunk hozzá. Ha a nőülendő, illetve az ara anyagi helyzete nem üti meg a Nősülési szabály erre vonatkozó feltevélet, nem kap engedélyt. Ha már egyszer a testület tagja, akkor a mindenkre kötelező előírásokhoz tartsa magát. Egyéb-ként egyetlen megoldás lenne: polgári életbe menni. Ezt azonban százszor is meggondolja.

19. (H. I.). Kölesönös áthelyezési óhajokat nem közölhetünk.

Jászberény. A keresett címek: nemcs. harasztosi Ertsey Leitschaft Károly ezredes, Budapest, V., Honvéd-u. 28. (H. M. 5. osztály). Hamza György ny. százados, Újszegedi bérköldök 130. szám. Merkly István (nem Sándor) alezredes, Budapest, Hadik lakánya.

Másét nem kívánom. Az irodaátalányból vásárolt nyomtatvány, papír és írószerszám átadásakor a beszerző parancsnokot illeti meg, aki azt magával viheti, vagy rendes áron átadhatja az utódnak. L. Illetékszabályzat 55. §. 3. pontjának utolsóelőtti bekezdését. Ha az utód sem az anyag átadására, sem megtérítésére nem hajlandó, jelentse a kerületi parancsnokságnak.

Bélavár. Burget Lajos alezredes címe: Kassa, tüzérségi lakánya. A többi cím ismeretlen.

Oti. 1941. Peres ügyekben nem adható tanács a részletek ismerete nélkül, ezzel pedig nem foglalkozhatunk. Ügyvéd nélkül úgyis nehezen boldogulnának, kérjenek tehát attól tanácsot.

Erdély (Ny. cső.). Nemes Keresztseggy György alezredes címe: Kassa, m. kir. VIII. honvéd hadtest parancsnokság.

Zalavölgyi. A Nyé. légutóbbi 5 évfolyamát kell az őrsön őrizni és helyesbíteni. (L! 24/1935. Cs. K. és Csűsz. 5. melléklet.) Az idősebb évfolyamokat minden év január 1-én — alkalomlag — be kell szállítani a szárnyparancsnoksághoz megsemmisítés végett. Ha 5 évnél idősebb Nyé.-re lenne szükség az őrsön, a nyomozóosztály hírközpontjához kell fordulni felvilágosításért. Az őrsön levő 5 évfolyamból a két régebbi évfolyamot azért kell az iratrakaszban őrizni, mert arra már ritkábban van szükség, az irodában pedig sok helyet foglalna el. Helyesbíteni azonban ezt a két évfolyamot is kell. A nyomozó alosztályok a Nyé.-nek 5 évnél idősebb évfolyamait sem semmisítik meg. Ezért a Nyé.-ben az 5 évnél nagyobb időre visszamenőleg megjelenő visszavonásokat természetesen csak a nyomozó alosztályok vezethetik keresztül, az őrsöket ez nem érinti.

Próbaszolgálatos g. zls. Kérjük a Belügyminisztérium XI. osztályához fordulni (személyesen vagy levélben), ahol szívesen adnak részletes felvilágosítást.

Brassó (K. Gy.). Ha futárként rendelték be, az ügyködési utazásnak számít és napidíj illetékes az érdembe hozott idő után. Előfogat is illetékes ilyenkor 7 és fél km. távolságon túl, hacsak a község és a vasútállomás nem egy nevet visel. A kerületi parancsnoksághoz szolgálati úton előterjesztendő kérelmében kérheti az eset újbóli megvizsgálását és döntést.

Zágon 1941. 1. Nem értjük. Ha azt kérde, hogy kell-e minden őrsre érkező ügydarabot vettemezni és iktatni (vagy számhoz venni), akkor a feleletünk: igen. 2. Ha az őrsről áthelyezett csendőr vagyronrészét még nem fizették ki, azt a becslési jegyzőkönyv „Ebből” rovata alatt kell mint tartozást feltüntetni.

Vita (R. T.). Ezért nem lehet feljelenteni.

Almás. Ha hozzánk írt levelét így fejezi be: Híven, becsülettel, vitézül, — nagyon szépen üdvözölt minket, senkinek sem lehet kifogása ez ellen.

Szakaszvezető. A korszerű fegyverekről több cikket közlünk, ezeket megtalálhatja az 1940. évben a 44, 508, 518, 584, 682 oldalon, 1939. évben: 634, 705, 815 oldalakon, a *Katonai ismeretek* rovatában. Ha ezeken kívül szüksége volna még valamire, írja meg, utánajárunk.

MI

Órá-ékszer

Alpaca evőszkók. Ajándék-tárgyak. Kedvező fizetési feltételek. Megbízható bevásárlási forrás.

REGÉNYI LAJOS

ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZ CÉGNEL VÁSÁROLUNK

Székesfehérvár, Kossuth L.-u. 2

ZALKA LAJOS

EGYENRUHAZATI SZÉKESFEHÉRVÁR, Nádor-u. 35.

FELSZERELÉSI CIKKEK TELEFONSZÁM: 8-19

URI SZABÓSÁG

A magy. kir. csendőrség szerződéses szállítója. Az O. R. I. megbizottja — A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételek.

MI BÚTORT a leggyorsabbtól a legkiválóbb kivitelig

FEKETE VILMOS

műbútor-asztalosmester bútorgarnitúrákból vásárolunk

Székesfehérvár. Színház épület

A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételek

Méltányos árak! **Kiváló munka!**

Continental írógépek képviselője

JUHÁSZ IMRE

SZÉKESFEHÉRVÁR, Rákóczi-u. 2.

A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételek.

77.777. (P. ny. cső.). Ha a visszatérnyelgesítés megtörténik, rendezik ezeket a kérdéseket. Most még koraiak.

Cső. gyalogos. Aki csendőr akar lenni, annak jelentkeznie kell. Enélkül senkit sem vesznek fel. A szükséges felvilágosítást megadják az őrsön. Máskor a saját neve alatt érdeklődjék.

4323. Azt talán a szomszédokkal is tudja igazoltatni a községi előjárás előtt felvett jegyzőkönyvvel, hogy édesapja betegen került haza a harcterről s a betegsége következtében rövidesen elhalt. Ezt és halotti anyakönyvi kivonatát csatolja a H. M. úrhoz szolgálati úton előterjesztendő kérvényéhez, esetleg ez is megfelel a háborús emlékérem igényjogosultságának megállapításához.

Fertő. Igazolnia kell a halotti anyakönyvi kivonattal, vagy egyéb hiteles okmánnal (hatósági vagy kezelőorvosi bizonyítvánnyal stb.), hogy édesapja az 1914–18. évi háborúval szoros, kapcsolatos szolgálatok teljesítése folytán keletkezett, illetve szerzett sérülés vagy egészségromlás következtében halt el. Egyébként olvassa el az előbbi üzenetünket is.

KÉZIRATOK, FÉNYKÉPEK.

Ünnepvárás. Egyébként jól megírt apró cikkét nem használhattuk fel, tudniillik újat nem mondtunk volna azzal.

Nagy József. Túlságosan hosszú, széteső. Három-négy szakaszban elmondható lett volna minden. A verselési készsége meglepően jó, ritmusérzéke is. Máskor is szívesen látjuk. Üdvözljük.

Megfejtések.

I.

Nyomonlódzás c. pályázatunkra a legjobb, legérdekesebb dolgozatot Bolla Mihály törm. (Lillafüred), Farkas József thts. (Budapest), Ferenc József II. őrm. (Ramosfalva), Füleki József ny. alhdgy. (Kaposvár), Hontendrei János cső. (Nagyláz), Kelemen Antal thts. (Törökszentmiklós), vitéz Kerényi Béla törm. (Léva), Molnár Bertalan thts. (Kassa), Molnár Géza törm. (Újszász), Orsovai József cső. (Alsódabas), Ráski István őrm. (Németmokra), Tiszay László cső. (Bükkszentkereszt), — küldték be. Ezek közül is kiemelkedik **Kelemen Antal** thts. és **Molnár Géza** törm. dolgozata, akik a kitűzött jutalmat meg is kapták.

A dolgozatokat később felhasználjuk.

II.

Voltak sokan, százan, ezren, tízezren, akik várva-várták a parancsot: az Erdélybe induló csendőrség tagjai közé ki van jelölve, készüljön, indulás azonnal! Mindnyájan így voltak és tudjuk, hogy mindnyájan — nem mehettünk. Itthon is kell a csendőr... Azok, akik itthon maradtak, lelük legmélyéig fájlalták ezt — a pályázatunk (1940/19. Cs. L.) célja az volt: ki tudja leírni akkori érzéseit legszebben? Hatalmas tömegű dolgozatot kaptunk, helyszűke miatt nem is tudjuk

felsorolni a résztvevők neveit, csak azokat, akiknek a dolgozatát legszebbnek találtuk. Öszintén megmondjuk: ritkán olvastunk ennyi szép leírást. Olvasóink is gyönyörködni fognak azokban, mert — eltelessük — az évfordulóra. Ezeknek szerzőit alább felsoroljuk, a jutalmazottak neveit kiemeltük.

Abafalvi Imre törm. (Abádszalók), Ambrus Antal nt. thts. (Szeged), Bata József cső. (Bercel), Bárány István thts. (Debrecen), Bérczes József II. cső. (Miskolc), Császi Lajos prb. cső. (Nagyszénás), **Csorba György** prb. cső. (Isaszeg), Dömötör Lajos őrm. (Kapos), Farkas cső. (Balatonberény), Halmos Gyula thts. (Borsodnádasd), Hontendrei János cső. (Nagyláz), Illés Mihály I. törm. (Ilosva), **Keresztes István I. törm.** (Kővágó-őrs), Kiss Miklós thts. (Debrecen), Kiss Sándor alhdgy. (Kassa), Kovács Emil nt. törm. (Cinkota), Kozma Gábor cső. (Budapest), Kürti Gergely thts. (Budapest), Molnár József nt. törm. (Kerepes), Nagy János I. cső. (Pécs), Nagy József cső. (Zsámbék), **Nagy József** cső. (Kerekegyháza), **Németh Sándor** prbcső. (Szombathely), Orbán József I. thts. (Jánosháza), Pethő István thts. (Vaszar), Stéfán György cső. (Budapest), **Szente Mihály** prbcső. (Komádi), **Szombathy Lajos** őrm. (Debrecen), Takács Ferenc thts. (Kassa), **Varga József I. őrm.** (Szombathely), Vér István nt. őrm. (Fót), **Vigh Gyula** cső. (Kiskunhalas).

Jutalmul csendőrgyűrűt küldünk, kérjük az érdekelteket, hogy közöljék újbólsegüket és a gyűrűbe véssendő kezdőbetűket. Köszönjük **Antalfi Pál** százados úrnak, hogy kiváló munkájával résztvevő a pályázatunkon.

III.

Azok a bajtársak, akik a felszabadult Erdélybe bevonultak, az ugyancsak a múlt évi 19. Csendőrségi Lapokban közzétett versenyfeladatunkra küldött leírásukban büszkén és meghatottan emlékeznek az ünnepi eseményekre, minden soruk, minden szavuk — boldogság. Egy része ez a nemzet akkori boldog napjainak. Ezeket a leírásokat is — az évfordulón közöljük az előbbi (II.) dolgozatokkal együtt. A dolgozatok legjobbainak szerzőit alább közöljük, a jutalmazottak neveit kiemeltük. Kérjük ezeket a bajtársakat, írják meg, hogy milyen emléktárgyat kívánnak jutalmul.

Bánkúti Ferenc cső. (Bihardics-veg), **Búzás József** cső. (Egyek), Csatos István törm. (Pele), **Fagyal József** törm. (Akna-sugát), Gondj Emil cső. (Nyárádszereda), Gödrj József alhdgy. (Kézdivásárhely), Horváth György thts. (Gagy), Jegenyész Pál thts. (Oklánd), Kovács Lajos II. thts. (Libánfalva), Laki István thts. (Kányád), Mázsári Mihály cső. (Kolosvár), Nagy József XI. thts. (Kosna), **Pánczél Mihály** prbcső. (Céce), Pernyész István thts. (Alparét), Szilágyi László cső. (Kosna), Vineze György törm. (Ture).

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

Besenyői BEÖTHY KALMAN őrnagy.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, V., Honvéd-utca 10.

Felelős: Györy Aladár igazgató.

Universal permetezők

Felvilágosítások: MEZŐGAZDASÁGI GÉPKERESKEDELMI R.T.

Agrárglobus

BUDAPEST, V., SZENT ISTVÁN-KÖRÚT 12. • Tel.: 124-681.

TRIBON

RUHAZATI RT.

Jó minőségű ruházati cikkek jelenleg is
ELŐNYÖS FIZETÉSI FELTÉTELEKKEL

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 14. T. 139-281 és 131-297

MAGYAR-SIEMENS-SCHUCKERT-MŰVEK

Villamossági Részvénytársaság

Budapest, VI., Teréz-krt 36 Tel.: 120-739

Tichler János

papírára, papírzacskó és gyógyszerészeti papíráruk gyára

Budapest, VI., Ó utca 37. Tel.: 123-079